

Papež Frančišek
Mednarodna teološka komisija

SINODALNOST V CERKVI

Cerkveni dokumenti
160

CERKVENI DOKUMENTI 160

Papež Frančišek
ŠKOFOVSKO OBČESTVO

Mednarodna teološka komisija
SINODALNOST V ŽIVLJENJU
IN POSLANSTVU CERKVE

SINODALNOST V CERKVI

*

Papež Francišek

Apostolska konstitucija
ŠKOFOVSKO OBČESTVO

EPISCOPALIS COMMUNIO

*

Mednarodna teološka komisija

**SINODALNOST V ŽIVLJENJU IN
POSLANSTVU CERKVE**

*LA SINODALITÀ NELLA VITA E NELLA
MISSIONE DELLA CHIESA*

DRUŽINA
Ljubljana
2020

CERKVENI DOKUMENTI 160

SINODALNOST V CERKVI

*

Papež Frančišek

Apostolska konstitucija

ŠKOFOVSKO OBČESTVO

*

Mednarodna teološka komisija

SINODALNOST V ŽIVLJENJU IN POSLANSTVU CERKVE

*

Izvirnik:

Papa Francesco

CONSTITUZIONE APOSTOLICA EPISCOPALIS COMMUNIO

Commissione teologica internazionale

LA SINODALITÀ NELLA VITA E NELLA MISSIONE DELLA CHIESA

© Libreria Editrice Vaticana, Roma

© Družina d. o. o., Ljubljana

Glavni urednik: Rafko Valenčič

Prevod in spremna beseda: Rafko Valenčič

Redakcija: Bogdan Dolenc

Lektorirala: Marija Bratina

Za Družino: Tone Rode

Tisk: Ljubljana

Izdaja: prva

Naklada: 1000

Cena: 10,50 EUR

Več informacij o knjigah založbe Družina dobite na www.druzina.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-732.3(093.2)

SINODALNOST v Cerkvi / [prevod in spremna beseda Rafko Valenčič]. - Ljubljana :
Družina, 2020. - (Cerkveni dokumenti ; 160)

Vsebina: Apostolska konstitucija Škofovsko občestvo = Episcopalis communio / Pa-
pež Frančišek. Sinodalnost v življenju in poslanstvu Cerkev = La sinodalita nella vita
e nella missione della Chiesa / [pripravila] Mednarodna teološka komisija
ISBN 978-961-04-0651-8

1. Franciscus, papež: Apostolska konstitucija Škofovsko občestvo 2. Sinodalnost v
življenju in poslanstvu Cerkev
COBISS.SI-ID 305159168

Papež Francišek

APOSTOLSKA KONSTITUCIJA O ŠKOFOVSKI SINODI

ŠKOFOVSKO OBČESTVO

1. Škofovsko občestvo (*Episcopalis Communio*) s Petrom in pod Petrom se na poseben način izraža v škofovski sinodi, ki jo je ustanovil papež Pavel VI. dne 15. septembra 1965 in predstavlja eno izmed najbolj dragocenih dediščin 2. vatikanskega koncila.¹ Od tedaj škofovska sinoda, sicer nova po svoji ustanovitvi, toda stara po svojem navdihu, predstavlja učinkovito sodelovanje z rimskim papežem glede načinov, kakor jih je sam določil, v pomembnejših vprašanjih, ki zahtevajo posebna spoznanja in modrost v blagor vse Cerkve. Tako škofovska sinoda, »ki predstavlja ves katoliški episkopat, razodeva, da imajo vsi škofje delež pri hierarhičnem občestvu v skrbi za vesoljno Cerkev«.²

V teku petdesetih let so se sinodalna zborovanja izkazala za pomembno obliko medsebojnega spoznavanja med škofi, občestvene molitve, odprtega soočanja, poglobljanja krščanskega nauka, prenove cerkvenih ustanov (struktur), pospeševanja pastoralne dejavnosti po vsem svetu. Tako so se sinodalna zborovanja oblikovala ne samo kot privilegirani prostor razlage in sprejemanja bogatega koncilnega nauka, ampak so tudi prispevala pomembno spodbudo papeškemu učiteljstvu.

¹ Prim. Drugi vatikanski koncil, *Odlok o škofovski službi - Christus Dominus* (28. oktobra 1965), 5.

² Prav tam; prim. Janez Pavel II., *Posinodalna apostolska spodbuda Pastores gregis - Pastirji črede* (16. oktobra 2003; ni prevedena v slovenščino), 58.

Tudi danes, v pomembnem zgodovinskem trenutku, ko Cerkev stopa v »novo obdobje evangeljskega oznanjevanja«,³ ki od nje zahteva, »da na vseh krajih zemeljske oble opravlja nenehno misijonsko vlogo«,⁴ je škofovska sinoda tako kot vsaka druga cerkvena ustanova poklicana, da postaja vedno bolj »ustrezen prevodnik za evangelizacijo sedanjega sveta in ne zgolj ohranjevalka«. ⁵ Predvsem je pomembno, kot je želel koncil, da se sinoda v zavesti, »da je dolžnost oznanjati evangelij povsod po svetu prvenstvena naloga škofovskega zbora«, zavzema »s posebno skrbjo pospeševati misijonsko dejavnost, ki je največja in najsvetejša dolžnost Cerkve«. ⁶

2. Previdnostnega pomena je, da se je škofovska sinoda rodila v okviru zadnjega ekumenskega zasedanja (1965, op. prev.). Drugi vatikanski koncil je »po stopinjah Prvega vatikanskega koncila«, ⁷ na ozarrah prvotnega cerkvenega izročila poglobil nauk o škofovski službi in se pri tem zlasti osredotočil na njegovem zakramentalnem in občestvenem (kolegialnem) značaju. ⁸ Tako je dokončno postalo jasno, da ima vsak škof hkrati neločljivo odgovornost za delno (krajevno) Cerkev, ki mu je posebej izročena, in skrb za vesoljno Cerkev. ⁹

Ta skrb, ki izraža razsežnost škofovske službe, ki presega skrb samo za domačo škofijo, se na slovesen način izraža v starodavni ustanovi ekumenskega koncila, prav tako se izraža na tako pridruženi dejavnosti škofov vsega sveta, torej dejavnosti, dogovorjeni in sprejeti s strani rimskega škofa. ¹⁰ Ne smemo prezreti, da glede na potrebe Božjega ljudstva rim-

³ Papež Frančišek, *Apostolska spodbuda Veselje evangelija - Evangelii gaudium*, Cerkveni dokumenti 140, Ljubljana 2014, 1.

⁴ Prav tam, 5.

⁵ Prav tam, 27.

⁶ Drugi vatikanski koncil, *Odlok o misijonski dejavnosti Cerkve - Ad gentes* (1965), 29; prim. *Dogmatično konstitucijo o Cerкви - Lumen gentium* (1964), 23.

⁷ Prav tam (*Ad gentes*), 18.

⁸ Prim. prav tam 21-22; *Odlok o škofovski službi - Christus Dominus* (1965), 4.

⁹ Prim. *Dogmatična konstitucija o Cerкви*, 23; *Odlok o škofovski službi*, 3.

¹⁰ Prim. *Dogmatična konstitucija o Cerкви*, 22; *Odlok o škofovski službi*, 4; *Zakonik Cerkvenega prava* (ZCP - 1983), kan. 337, §§ 1-2; *Zakonik kanonov Vzhodnih cerkva* (ZKVC-1990), kan. 50, §§ 1-2.

skemu papežu pripada naloga prepoznavati in pospeševati tiste oblike, po katerih more škofovski zbor opravljati svojo oblast (avtoriteto) v vesoljni Cerkvi.¹¹

V času koncilskih razprav je hkrati z dozorevanjem koncilskega nauka o škofovski zbornosti prišlo v ospredje vprašanje, da bi bili nekateri škofje pridruženi univerzalni službi rimskega papeža v neki obliki osrednje in stalne ustanove, ločeni od rimske kurije, ki bi izražala, tudi zunaj slovesne in izredne oblike, kot jo ima ekumenski koncil, skrb škofovskega zbora za potrebe Božjega naroda in občestva med vsemi (krajevnimi) Cerkvami.

3. S sprejemom teh skrbi je papež Pavel VI. 14. septembra 1965 koncilskim očetom, zbranim pred uvodno sejo četrtega zasedanja ekumenskega koncila, napovedal odločitev, da bo po lastnem nagibu in z lastno oblastjo ustanovil posebno ustanovo, imenovano škofovska sinoda, katere člani bodo »škofje, imenovani večinoma s strani škofovskih konferenc in potrjeni s strani rimskega papeža, ki jo bo sklical kot svoje svetovalno in sodelujoče telo glede na potrebe Cerkve, ko bo menil, da to narekuje splošni blagor Cerkve.«

Z motu proprijem *Apostolska skrb* (*Apostolica sollicitudo*), objavljenim naslednjega dne, je isti papež ustanovil škofovsko sinodo, v kateri bodo »izbrani škofje, zbrani z raznih strani sveta, učinkoviteje pomagali vrhovnemu pastirju Cerkve. Ta ustanova bo:

- a) osrednja cerkvena ustanova;
- b) predstavljala bo ves katoliški episkopat;
- c) po svoji naravi bo imela značaj stalnosti;
- d) po svoji strukturi bo opravljala svoje delo občasno in priložnostno.«¹²

Škofovska sinoda, ki se po svojem imenu idealno povezuje s starodavno in bogato sinodalno dediščino Cerkve in je zlasti močno uveljavljena v Vzhodnih cerkvah, naj bi na splošno imela svetovalno vlogo tako, da bi po spodbudah Svetega Duha

¹¹ Prim ZCP, kan. 337, § 1; ZKVC, kan. 50, § 3.

¹² Št. I. (Ur.)

dajala rimskemu papežu informacije in nasvete glede raznih cerkvenih vprašanj. Hkrati naj bi škofovska sinoda imela tudi odločujoči glas tedaj, ko bi ji rimski papež to zaupal.¹³

4. Ob ustanovitvi škofovske sinode kot »posebnega stalnega sveta svetih pastirjev« je Pavel VI. izjavil, da se zaveda, da je ta ustanova »kot vsaka človeška ustanova v poteku časa lahko tudi deležna večjega spopolnjevanja«. ¹⁴ K nadaljnjemu razvoju je prispevalo napredujoče spoznanje bogatega koncilskega nauka o škofovski občestvenosti z ene strani, z druge pa številna izkustva sinodalnih skupščin, ki so se vrstile v Rimu začevši od leta 1967, v letu, v katerem je bil objavljen tudi poseben *Red škofovske sinode (Ordo Synodi Episcoporum)*.

Tudi po objavi *Zakonika cerkvenega prava - ZCP (Codex Iuris canonici - CIC, 1983)* in *Zakonika kanonov Vzhodnih cerkva - ZKVC (Codex canonum Ecclesiarum Orientalium - CCEO, 1990)*, ki sta uvrstila v splošni pravni red tudi škofovsko sinodo,¹⁵ se je le-ta nenehno postopno dopolnjeval vse do zadnje izdaje *Reda škofovske sinode*, ki jo je razglasil papež Benedikt XVI. dne 29. septembra 2006. Zlasti je bilo ustanovljeno in postopoma utrjeno glede njenih nalog *Generalno tajništvo škofovske sinode*, v katerem so generalni tajnik in poseben škofovski svet, da bi bila tako boljše zagotovljena stalnost same ustanove v času med sinodalnimi zasedanji.

V teh letih, ko ugotavljamo učinkovitost sinodalne dejavnosti v zadevah, ki zahtevajo hiter in usklajen poseg pastirjev Cerkve, je dozorevala želja, da bi škofovska sinoda postala še popolnejši izraz in dejavno uresničenje skrbi škofov za vse Cerkve. Že Janez Pavel II. je potrdil, »da bi bil lahko ta instrument še izboljššan in bi se občestvena pastoralna odgovornost na sinodi še polnejše izrazila«. ¹⁶

¹³ Prim. prav tam, II.

¹⁴ Prav tam, *Predgovor*.

¹⁵ Prim. *ZCP*, kan. 342-348; *ZKVC*, kan. 46.

¹⁶ Janez Pavel II., *Homilija pri maši ob sklepu VI. generalnega zborovanja redne škofovske sinode* (29. oktobra 1983).

5. Iz teh razlogov sem od začetka moje petrinske službe posvečal posebno skrb škofovski sinodi v zavesti, da je le-ta lahko deležna »nadaljnjega razvoja, da bi še bolj pospeševala dialog in sodelovanje med škofi ter med njimi in rimskim škofom«. ¹⁷ V podporo te prenove je potrebno trdno prepričanje, da so vsi pastirji postavljeni v službo svetega Božjega ljudstva, kateremu tudi sami pripadajo v moči zakramenta svetega krsta.

Gotovo je, kakor uči 2. vatikanski koncil, da je treba »škofe, tedaj ko učijo v občestvu z rimskim papežem, kot pričevalce božje in katoliške resnice spoštljivo poslušati; verniki pa se morajo pridružiti sodbi svojega škofa v imenu Kristusa v zadevah vere in nravi ter se oklepiti s poslušnostjo vere«. ¹⁸ Prav tako je res, da je »življenje Cerkve in življenje v Cerkvi za vsakega škofa pogoj za opravljanje njegovega učiteljskega poslanstva«. ¹⁹

Tako je škof hkrati učitelj in učenec. Je učitelj, obdarjen s posebno navzočnostjo Svetega Duha, ko vernikom oznanja besedo resnice v imenu Kristusa, glave in pastirja. Je tudi učenec, ko v spoznanju, da je Duh razlit na vsakega krščenca, in posluša Kristusa, ki govori po vsem Božjem ljudstvu ter mu naklanja »nezmotljivost v veri«. ²⁰ Dejansko se »vsilniki, ki imajo maziljenje Svetega Duha (prim. Jn 2,20 in 27), ne morejo motiti v stvareh vere in npravnosti in razodevajo to svojo posebno lastnost z nadnaravnim verskim čutom vsega ljudstva, ko od škofov do zadnjih vernih laikov izpričujejo svoje vesoljno soglasje verovanju v zadevah vere in npravnosti«. ²¹ Zato je škof skupaj z verniki poklican »hoditi kot prvi in kazati pot; poklican je hoditi sredi ljudstva, da bi okreplil edinstvo; hoditi za ljudstvom, da ne bi kdo obstal, zlasti pa zato, da bi občutil vonj Božjega ljudstva v iskanju novih poti. Škof, ki

¹⁷ Papež Frančišek, *Govor članom XIII. rednega sveta Generalnega tajništva škofovske sinode* (20. junija 2013).

¹⁸ *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 25.

¹⁹ Janez Pavel II., *Apostolska spodbuda Pastirji črede - Pastores gregis*, 28.

²⁰ Papež Frančišek, *Apostolska spodbuda Veselje evangelija - Evangelii gaudium*, 119.

²¹ *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 12.

živi sredi svojih vernikov, ima odprta ušesa, da bi slišal, ‚kaj Duh govori Cerkvam‘ (Apd 2,7) in ‚glas ovac‘ tudi prek tistih škofijskih ustanov, ki imajo nalogo škofu svetovati s tem, da pospešujejo odkrit in konstruktiven dialog.«²²

6. Škofovska sinoda mora čedalje bolj postajati privilegiran prostor poslušanja Božjega ljudstva: »Svetega Duha prosimo, da bi sinodalnim očetom naklonil predvsem dar *poslušarja*: poslušanja Boga, da bi z njim občutili klic ljudstva; poslušanje ljudstva, da bi dihali voljo, h kateri nas kliče Bog.«²³

Škofovska sinoda je sicer po svoji ureditvi izrazito škofovska ustanova, vendar ni ločena od ljudstva. Nasprotno, gre za ustrezno orodje, ki omogoča glas vsega Božjega ljudstva po škofih, ki so od Boga postavljeni kot »pristni varuhi, razlagalci in pričevalci vere vse Cerkve«,²⁴ da so od enega do drugega zasedanja zgovoren izraz sinodalnosti kot »konstitutivne razsežnosti Cerkve«.²⁵

Kot se je izrazil Janez Pavel II., je »vsako splošno zborovanje škofovske sinode močno cerkvenostno izkustvo, čeprav ima po obliki delovanja vedno možnost izpopolnitve. Škofje, zbrani na sinodi, predstavljajo predvsem svoje krajevne Cerkve, vendar imajo pred očmi tudi prispevke škofovskih konferenc, ki so jih izvolile in so nosilci mnenj (predlogov) glede obravnavanih vprašanj. Tako izražajo glas hierarhičnega telesa Cerkve in na neki način krščanskega ljudstva, katerega pastirji so.«²⁶

7. Zgodovina Cerkve obširneje pričuje o pomembnosti svetovalnega procesa za spoznanje mnenj pastirjev in vernikov glede blagra Cerkve. Zato je zelo pomembno, da se tudi v pripravi na sinodalna zborovanja posveča posebna skrb

²² Papež Frančišek, *Govor udeležencem srečanja novo imenovanih škofov*, ki sta ga pripravili Kongregacija za škofo in Kongregacija za Vzhodne cerkve (19. 9. 2013); prim. Papež Frančišek, *Vesetje evangelija*, 31

²³ *Govor ob molitvenem bedenju v pripravi na škofovsko sinodo o družini* (4. oktobra 2014).

²⁴ *Govor ob 50. obletnici škofovske sinode* (17. oktobra 2015).

²⁵ Prav tam.

²⁶ Janez Pavel II., *Posinodalna apostolska spodbuda Pastores gregis*, 58.

posvetovanju z vsemi krajevnimi Cerkvami. Škofje, ki na tej prvi stopnji sledijo navodilom Generalnega tajništva sinode, predložijo duhovnikom, diakonom in vernikom krajevnih Cerkva bodisi posamič bodi skupno vprašanja, ki jih bodo na sinodalnih zborovanjih obravnavali, pri čemer ne smejo prezreti prispevka posvečenih mož in žena. Zlasti se lahko pokaže pomemben prispevek ustanov, ki sodelujejo v krajevni Cerkvi, posebej duhovniškega in pastoralnega sveta, ob katerih se lahko prične »neka oblika sinodalne Cerkve«. ²⁷

Po posvetovanju z verniki sledi v času vsakega sinodalnega zborovanja prepoznavanje ustrezno izbranih pastirjev, združenih v skupnem raziskovanju in izhajajočih iz občestvene pokorščine Kristusovem Duhu, ne pa iz človeške logike. Pozorni na *verski čut (sensus fidei)* Božjega ljudstva, ki ga morajo »pozorno razlikovati od pogosto spreminjajočega javnega mnenja«, ²⁸ posredujejo člani zborovanja rimskemu papežu svoje mnenje, da bi mu tako pomagali v njegovi službi pastirja vesoljne Cerkve. Dejstvo, da »ima sinoda samo svetovalno vlogo, ne zmanjšuje njene pomembnosti. Gre za to, da mora v Cerkvi vsaka občestvena ustanova, bodisi svetovalna bodisi odločujoča, vedno iskati resnico in blagor Cerkve. Ko gre za preverjanja same vere, *cerkveni čut (sensus Ecclesiae)* ne izhaja iz seštevka glasov, ampak je sad delovanja Duha, ki je duša Kristusove Cerkve.« ²⁹ Mnenje sinodalnih očetov ima, »če je moralno enotno, kvalitativno eklezialno težo, ki presega zgolj formalno svetovalni glas«. ³⁰

In končno: sinodalnemu zborovanju mora slediti faza nje-nega uresničenja z namenom, da bi vsem krajevnim Cerkvam omogočili sprejem sinodalnih sklepov, ko jih je sprejel rimski papež na način, kakor je sam menil, da je najbolj ustrezno. V tej zvezi je treba imeti pred očmi, da »so kulture med seboj zelo različne, da je treba vsako splošno načelo inkulturirati, če

²⁷ Papež Frančišek, *Govor ob 50. obletnici škofovske sinode*. Prim. Isti, *Veselje evangelija*, 31.

²⁸ Papež Frančišek, *Govor ob 50. obletnici škofovske sinode*.

²⁹ Janez Pavel II., *Posinodalna apostolska spodbuda Pastores gregis*, 58.

³⁰ Janez Pavel II., *Govor Svetu generalnega tajništva škofovske sinode* (30. aprila 1983).

ga hočemo prepoznati in aplicirati.«³¹ Tako se pokaže, da ima sinodalni proces ne samo svoj začetek, ampak tudi svoj cilj v Božjem ljudstvu, na katerega se morajo izliti milostni darovi, podarjeni od Svetega Duha po občestvenem srečanju pastirjev.

8. Škofovsko sinodo, ki od ekumenskega koncila na neki način »prejema svojo podobo« in odseva »njegovega duha in metodo«,³² sestavljajo škofje. Vendar pa, kakor je bilo že na koncilu,³³ so na sinodalno zborovanje lahko povabljeni tudi drugi, ki ne opravljajo škofovske službe (*munus episcopale*), njihovo vlogo pa od primera do primera določa rimski papež. Kar zadeva slednje vprašanje, je treba posebej upoštevati prispevek članov ustanov posvečenega življenja in družb apostolskega življenja.

Poleg članov se sinodalnih zborovanj lahko udeležijo kot povabljeni in brez volilne pravice tudi *izvedenci (periti)*, ki sodelujejo v pripravi dokumentov; *poslušalci (auditores)*, ki so posebej usposobljeni glede obravnavanih vprašanj; *bratski delegati (delegati fraterni)*, člani Cerkev in cerkvenih združenj, ki niso v polnem občestvu s Katoliško cerkvijo. Njim so lahko pridruženi *posebni povabljeni (invitati speciales)*, priznani zaradi svoje strokovne avtoritete.

Škofovska sinoda opravlja svoje delo v različnih oblikah zborovanj (zasedanj).³⁴ Če okoliščine to zahtevajo, se lahko sinodalna zborovanja odvijajo v več različnih časovnih periodah. Vsako zborovanje je, neodvisno od načina izvedbe, pomemben trenutek občestvenega poslušanja tega, kar Sveti Duh »govori Cerkvam« (Apd 2,7). Zato je potrebno, da imajo v času sinodalne dejavnosti posebno mesto liturgična obhajanja in druge oblike skupne molitve, da bi tako priklicali na člane zasedanj dar razločevanja in edinosti. Prav tako je primerno, da v duhu starodavnega sinodalnega izročila v začet-

³¹ Papež Frančišek, *Sklepni govor na XIV. rednem generalnem zborovanju škofovske sinode* (24. oktobra 2015).

³² Pavel VI., *Govor ob začetku dela rednega generalnega zborovanja škofovske sinode* (30. septembra 1967).

³³ Prim. ZCP, kan. 339, § 2; ZKVC, kan. 52, § 2.

³⁴ Prim. ZCP, kan. 346.

ku vsakega dne slovesno izpostavimo evangeljsko knjigo in vse navzoče na simbolični način spomnimo, da bi bili učljivi za Božjo besedo, ki je »beseda resnice« (Kol 1,5).

9. Generalno tajništvo škofovske sinode, v katerem so generalni tajnik, ki mu predseduje, podsekretar, ki pomaga generalnemu tajniku pri vseh njegovih nalogah, in nekateri posebni sveti škofov, se ukvarja z uresničevanjem nekaterih dejavnosti sinodalne skupščine in teh, ki jih je treba opraviti. V času pred zborovanjem mora zbrati vprašanja, ki jih bo obravnavala sinodalna skupščina med temi, ki so jih predložili episkopati glede na potrebe Božjega ljudstva, navodila za svetovalni proces in izdelavo dokumentov, pripravljenih na osnovi posvetovanj. V času po zborovanju skupščine mora generalno tajništvo s svoje strani skupaj z ustreznim dikasterijem rimske kurije pospeševati uresničevanje sinodalnih sklepov, kakor jih potrdi rimski papež.

Med sveti generalnega tajništva, ki imajo lastno ureditev, je treba omeniti predvsem redni svet; njegovi člani so večinoma krajevni škofje, ki so jih izvolili očetje redne generalne skupščine. Od leta 1971, ko je bil redni svet ustanovljen, da bi pripravil in uresničeval delo redne generalne skupščine, je izčrpno pokazal svojo koristnost. Tako je na neki način odgovoril na želje tistih koncilskih očetov, ki so predlagali, da je treba pritegniti nekaj škofov, vključenih v pastoralno dejavnost na raznih krajih sveta kot stalnih sodelavcev rimskega papeža v njegovi službi univerzalnega pastirja. Poleg rednega sveta je mogoče v okviru generalnega tajništva sinode ustanoviti še druge svete za pripravo in uresničitev sinodalnih zborovanj, drugačnih od redne generalne skupščine.

Hkrati je generalno tajništvo na voljo rimskemu papežu v vseh vprašanjih, ki jih želi sam predložiti, da bi bil tako stalno deležen nasvetov škofov, ki so neposredno s stiku z Božjim ljudstvom tudi zunaj sinodalnih zborovanj.

10. Zahvaljujoč škofovski sinodi je čedalje jasneje, da v Kristusovi Cerkvi obstaja globoko občestvo tako med pastirji in verniki, kajti vsak posvečen služabnik je krščeneec med kr-

ščenimi in od Boga postavljen za pastirja svoji čredi, kot med škofi in rimskim pastirjem, kajti papež je »škof med škofi ter hkrati kot naslednik apostola Petra poklican voditi rimsko Cerkev, ki v ljubezni predseduje vsem Cerkvam«. ³⁵ To ne dovoljuje, da bi kak član mogel živeti brez drugega.

Zlasti škofovski zbor nikoli ne obstaja brez Glave, ³⁶ kajti tudi rimski škof, ki ima »v Cerkvi polno, najvišjo in univerzalno oblast, ki jo opravlja svobodno«, ³⁷ in je vedno povezan z drugimi škofi in z vso Cerkvijo«. ³⁸ Zaradi tega »ni nobenega dvoma, da rimski škof potrebuje navzočnost svojih sobratov škofov, njihov nasvet, njihovo modrost in izkušnjo. Petrov naslednik mora vsem oznanjati, kdo je ‚Kristus, Sin živega Boga‘, toda hkrati mora biti pozoren na to, kar Sveti Duh prebujna na ustnicah tolikih, povzemajoč Jezusovo besedo, ki izjavlja: ‚Ti si Peter ...‘ (prim. Mt 16,16-18) in so tako v polnosti udeleženi na apostolskem zboru.« ³⁹

Poleg tega zaupam, da tedaj, ko se zavzemam za »spreobrnjenje papeštva ..., in se s tem povečuje zvestoba pomenu, ki ga je Jezus Kristus želel dati, in zvestoba sedanjim potrebam po evangelizaciji«, ⁴⁰ da dejavnost škofovske sinode lahko na svoj način prispeva k utrjevanju edinosti med vsemi kristjani, kakor je Gospod hotel (prim. Jn 17,21). Ko si za to prizadeva, škofovska sinoda pomaga Cerkvi, kakor je to že zdavnaj želel Janez Pavel II., »da bomo našli način uresničevanja papeškega prvenstva, ki nikakor ne zanika bistva njenega poslanstva, pač pa se odpira novi situaciji«. ⁴¹

V smislu *Zakonika cerkvenega prava*, kan. 342, in upoštevajoč to, kar smo doslej razmišljali, urejam in določam, kakor sledi.

³⁵ Papež Frančišek, *Govor ob 50. obletnici škofovske sinode*.

³⁶ Prim. *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 22.

³⁷ Prav tam.

³⁸ ZCP, kan. 333, § 2; Prim. ZKVC, kan. 45, § 2; Janez Pavel II., *Posinodalna apostolska spodbuda Pastores gregis*, 58

³⁹ Pismo Generalnemu tajniku škofovske sinode ob imenovanju pod-sekretarja za škofa (1. aprila 2014).

⁴⁰ Papež Frančišek, *Veselje evangelija*, 32.

⁴¹ Janez Pavel II., *Okrožnica Da bi bili eno - Ut unum sint* (25. maja 1995), Cerkevni dokumenti 63, Ljubljana 1996, 95.

I. SINODALNA ZBOROVANJA

1. člen

Vodstvo in oblike sinodalnih zborovanj

§ 1. Škofovska sinoda je neposredno pod oblastjo rimskega papeža, ki ji predseduje.

§ 2. Škofovska sinoda se zbere;

1° na rednem splošnem zborovanju, ko razpravlja o vprašanjih, ki zadevajo blagor vesoljne Cerkve;

2° na izrednem splošnem zborovanju, ko vprašanja, ki zadevajo vesoljno Cerkev, zahtevajo hitro reševanje;

3° na posebnem zborovanju, ko obravnavana vprašanja zadevajo predvsem eno ali več geografskih področij.

§ 3. Če se zdi primerno, zlasti zaradi ekumenskih razlogov, lahko rimski papež skliče sinodalno zborovanje na način, ki ga sam določi.

2. člen

Člani in udeleženci sinodalnih zborovanj

§ 1. Člani sinodalnih zborovanj so tisti, ki jih omenja kan. 346 *Zakonika cerkvenega prava*.

§ 2. Glede na vprašanja in okoliščine so na sinodalno zborovanje lahko poklicani tudi drugi, ki nimajo *škofovske službe (munus episcopale)*; njihovo vlogo določi rimski papež od primera do primera.

§ 3. Imenovanje članov in drugih udeležencev na posameznih zborovanjih ureja posebno pravo.

3. člen *Časovnica sinodalnega zborovanja*

§ 1. Glede na vprašanja in okoliščine se lahko sinodalno zborovanje odvija v več med seboj različnih časovnih zaporedjih, kakor določi rimski papež.

§ 2. V času med zborovanji ima glavno tajništvo škofovske sinode skupaj z glavnim poročevalcem in posebnim tajnikom zborovanja nalogo pospeševati nadaljnjo refleksijo o vprašanjih ali o nekaterih vidikih posebnega pomena, ki so prišli na dan na zborovanjih.

§ 3. Člani in drugi udeleženci ostanejo zadolženi nepretrgoma do zaključka sinodalnega zborovanja.

4. člen *Stopnje sinodalnega zborovanja*

Vsako sinodalno zborovanje se odvija po raznih stopnjah (fazah): pripravljalni, tekoči in uresničitveni.

II. PRIPRAVLJALNA STOPNJA SINODALNEGA ZBOROVANJA

5. člen *Napotek in namen pripravljalne stopnje*

§ 1. Pripravljalna stopnja se prične tedaj, ko rimski papež skliče sinodalno zborovanje in določi eno ali več vprašanj.

§ 2. Namen pripravljalne stopnje, ki jo usklajuje generalno tajništvo sinode, je posvetovanje z Božjim ljudstvom glede teme sinodalnega zborovanja.

6. člen *Posvetovanje z Božjim ljudstvom*

§ 1. Posvetovanje z Božjim ljudstvom teče v krajevnih Cerkvah po sinodah patriarhalnih in nadškofijskih Cerkva, v svetih in zborovanjih hierarhov Cerkva *sui iuris* in škofovskih konferencah.

V vsaki krajevni Cerkvi se škofje posvetujejo z Božjim ljudstvom opirajoč se na sodelovanje ustanov, ki so predvidene po cerkvenem pravu, ne izključujoč, po svoji presoji, tudi drugih ustreznih načinov.

§ 2. Združenja, zveze ter moške in ženske konference ustanov posvečenega življenja in družb apostolskega življenja se posvetujejo s svojimi vrhovnimi predstojniki. Prav tako morejo vrhovni predstojniki s svoje strani povprašati njihove svete in druge člane omenjenih ustanov in družb.

§ 3. Podobno velja tudi za združenja vernikov, priznanih s strani Svetega sedeža, ki se posvetujejo s svojimi člani.

§ 4. Dikasteriji rimske kurije prispevajo svoj delež upoštevajoč svoje posebne usposobljenosti.

§ 5. Generalno tajništvo škofovske sinode lahko seže tudi po drugih oblikah posvetovanja z Božjim ljudstvom.

7. člen *Posredovanje pripravljalnih prispevkov generalnemu tajništvu sinode*

§ 1. Vsaka krajevna Cerkev naj pošlje svoj prispevek škofovski sinodi patriarhalnih in metropolitanskih Cerkva ali svetom hierarhov in skupščinam hierarhov Cerkva *sui iuris*, ali škofovski konferenci njihovega ozemlja.

Omenjene ustanove s svoje strani posredujejo generalnemu tajništvu sinode sintezo besedil, ki so jih prejele.

Prav tako storijo tudi zveza vrhovnih predstojnikov in mednarodna zveza vrhovnih predstojnic s prispevki ustanov posvečenega življenja in družb apostolskega življenja.

Dikasteriji rimske kurije pošljejo svoje prispevke generalnemu tajništvu škofovske sinode.

§ 2. V veljavi ostane pravica vernikov, posamič in združenih, da lahko pošljejo svoje pripombe naravnost generalnemu tajništvu sinode.

8. člen

Sklic predsinalnega zborovanja

§ 1. Generalno tajništvo sinode lahko glede na témo in okoliščine skliče predsinalno zborovanje z udeležbo nekaterih vernikov, ko samo presodi, da bi tudi ti, glede na različnost svojih položajev, sinodalnemu zborovanju posredovali svoje prispevke.

Lahko so povabljeni še drugi.

§ 2. Takšna zborovanja so mogoča tudi na regionalni ravni, vključujoč škofijske sinode patriarhalnih in nadškofijskih Cerkev, svete hierarhov in skupščine hierarhov Cerkev *sui iuris*, škofovske konference določenega ozemlja, prav tako mednarodne zveze škofovskih konferenc, ob upoštevanju zgodovinskih, kulturnih in cerkvenih značilnosti raznih geografskih področij.

9. člen

Vpletenost institutov višjih študijev

Ustanove višjih študijev, zlasti tistih, ki so posebej usposobljeni za vprašanja sinodalnega zborovanja ali z njim povezanih vprašanj, lahko ponudijo študije bodisi na lastno pobudo bodisi na pobudo škofijskih sinod patriarhalnih ali nadškofijskih Cerkev, sveta hierarhov in skupščin hierarhov Cerkev *sui iuris* in škofovskih konferenc, ali na zahtevo generalnega tajništva sinode.

Take študije je mogoče vedno posredovati generalnemu tajništvu škofovske sinode.

10. člen
Ustanovitev pripravljalne komisije

§ 1. Za poglobitev vprašanj in priprave morebitnih predhodnih dokumentov za zborovanja sinode generalno tajništvo škofovske sinode lahko ustanovi pripravljalno komisijo, ki jo sestavljajo strokovnjaki.

§ 2. Komisijo imenuje generalno tajništvo škofovske sinode in ji tudi predseduje.

III. IZVEDBA SINODALNEGA ZBOROVANJA

11. člen
Predsednik, glavni poročevalec in posebni tajnik

Pred začetkom zborovanja škofovske sinode rimski papež imenuje:

1° enega ali več predsednikov – delegatov, ki predseduje zborovanju v njegovem imenu in z njemu lastno avtoriteto;

2° glavnega poročevalca, ki vodi pogovor sinodalnega zborovanja in pripravo morebitnih dokumentov, ki jih mora predložiti sinodalnemu zborovanju.;

3° enega ali več posebnih tajnikov, ki pomagajo glavnemu poročevalcu pri vseh njegovih obveznostih.

12. člen
Izvedenci, poslušalci, bratski delegati in posebej povabljeni

§ 1. Na sinodalno zborovanje so lahko povabljeni, vendar nimajo volilne pravice:

1° izvedenci, ki sodelujejo s posebnim tajništvom v moči svoje strokovnosti o sinodalnih vprašanjih; mednje so lahko prištetí svetovalci generalnega tajništva;

2° poslušalci, ki prispevajo k dejavnosti zborovanja v moči svojega izkustva in strokovnosti;

3° bratski delegati, ki predstavljajo Cerkve in cerkvene skupnosti, ki niso v polni edinosti s Katoliško cerkvijo.

§ 2. V določenih primerih so lahko povabljeni, vendar nimajo volilne pravice, nekateri posebej povabljeni, izvedeni v vprašanjih sinodalnega zborovanja.

13. člen

Začetek in sklep sinodalne zborovanja

Na začetku in ob sklepu sinodalnega zborovanja se obhaja evharistija, ki ji predseduje rimski papež, medtem ko imajo člani in drugi udeleženci zborovanja svoja mesta glede na značaj njihovega statusa.

14. člen

Generalna zborovanja in seje manjših krogov (circoli minori)

Sinodalni zbor se zbira na plenarnih zasedanjih, imenovanih generalna zborovanja, na katerih sodelujejo člani, izvedenci, udeleženci, bratski delegati in posebej povabljeni, ali na sejah v manjših krogih, na katerih so udeleženci zborovanja razporejeni po predpisih posebnega prava.

15. člen

Pogovor o témi sinodalnega zborovanja

§ 1. Na splošnih zborovanjih člani posegajo (intervenirajo) po predpisih posebnega prava.

§ 2. Občasno je na voljo tudi priložnost za izmenjavo mnenj med člani o tekočih vprašanjih (argumentih).

§ 3. Tudi poslušalci, bratski delegati in posebej povabljeni so lahko zaprošeni, da spregovorijo o vprašanih sinodalnega zborovanja.

16. člen

Ustanovitev študijskih komisij

Po določbah posebnega prava so glede na vprašanja in okoliščine lahko ustanovljene študijske komisije, ki jih oblikujejo člani in drugi udeleženci sinodalnega zborovanja.

17. člen

Priprava in potrditev sklepnega dokumenta

§ 1. Sklepi sinodalnega zborovanja so zbrani v sklepnem dokumentu.

§ 2. Za pripravo sklepnega dokumenta je treba ustanoviti posebno komisijo, v kateri so generalni poročevalec, ki ji predseduje, generalni tajnik, posebni tajnik in nekateri člani sinodalnega zborovanja, pri čemer je treba upoštevati različne kraje, ki jim rimski škof lahko pridruži še druge člane (nominirance).

§ 3. Sklepni dokument je glede na določbe posebnega prava predložen v odobritev članom, pri čemer je treba skrbeti za moralno enovitost.

18. člen

Potrditev sklepnega dokumenta s strani rimskega papeža

§ 1. Ko so člani potrdili sklepni dokument zborovanja, se le-ta predloži rimskemu papežu, ki odloča o njegovi objavi.

Če je rimski papež dokument neposredno potrdil, ima značaj rednega učiteljstva Petrovega naslednika.

§ 2. Ko potem rimski papež v smislu kan. 343 *Zakonika cerkvenega prava* zborovanju škofovske sinode podeli odlo-

čujočo možnost, ima sklepni dokument značaj rednega učiteljstva Petrovega naslednika, ki ga potrdi in razglasi.

V tem primeru se sklepni dokument objavi s podpisom rimskega papeža in podpisi članov.

IV. STOPNJE (FAZE) URESNIČEVANJA SINODALNEGA ZBOROVANJA

19. člen

Sprejemanje in uresničitev sinodalnih sklepov

§ 1. Krajevni škofje in eparhi skrbijo za sprejem in uresničitev sinodalnih sklepov, kakor jih je sprejel rimski papež. To storijo s pomočjo sodelujočih (pristojnih) ustanov, ki jih predvideva pravo.

§ 2. Škofovske sinode partriarhalnih Cerkev in nadškofij, sveti hierarhov in zborovanja hierarhov Cerkev *sui iuris* ter škofovske konference usklajujejo uresničitev omenjenih sklepov na svojem ozemlju, pri čemer imajo lahko na voljo skupne pobude.

20. člen

Naloga generalnega tajništva sinode

§ 1. Skupaj z ustreznim dikasterijem rimske kurije ter glede na vsebino in okoliščine tudi z drugimi pristojnimi dikasteriji generalno tajništvo sinode s svoje strani pospešuje uresničitev sinodalnih smernic, ki jih je potrdil rimski papež.

§ 2. Generalno tajništvo lahko vnaprej določi študije in druge pobude, primerne temu namenu.

§ 3. V posebnih okoliščinah generalno tajništvo po pooblastilih rimskega papeža lahko izda delovne (aplikativne) dokumente v dogovoru s pristojnim dikasterijem.

21. člen

Ustanovitev posebne komisije za uresničitev

§ 1. Generalno tajništvo sinode se lahko glede na vsebino in okoliščine dopolni s posebno komisijo za uresničitev, ki jo sestavljajo izvedenci.

§ 2. Generalno tajništvo sinode v ta namen v dogovoru z voditeljem pristojnega dikasterija rimske kurije imenuje člane in mu predseduje.

§ 3. Komisija pomaga generalnemu tajništvu z ustreznimi študijami, o katerih govori člen 20, § 1.

GENERALNO TAJNIŠTVO ŠKOFOVSKE SINODE

22. člen

Ustanovitev generalnega tajništva

§ 1. Generalno tajništvo je stalna ustanova v službi škofovske sinode, neposredno podrejene rimskemu papežu.

§ 2. Generalno tajništvo ima generalnega tajnika, sekretarja, ki pomaga generalnemu tajniku pri vseh njegovih nalogah, ter redni svet in druge svete, ki so ustanovljeni v smislu člena 25.

§ 3. Generalnega tajnika in sekretarja imenuje rimski papež in sta člana sinodalnega zborovanja.

§ 4. Generalno tajništvo sestavlja tudi ustrezno število uslužbencev in svetovalcev.

23. člen

Naloga generalnega tajništva škofovske sinode

§ 1. Generalno tajništvo je pristojno za pripravo in uresničitev sinodalnih zborovanj ter drugih vprašanj, ki jih želi rimski papež predložiti v blagor vesoljne Cerkve.

§ 2. V ta namen generalno tajništvo sodeluje s patriarhalnimi in nadškofijskimi škofijskimi sinodami, s sveti in zborovanji Cerkva *sui iuris* in škofovskimi konferencami ter z dikasteriji rimske kurije.

24. člen

Redni svet Generalnega tajništva

§ 1. Redni svet generalnega tajništva je odgovoren za pripravo in izvedbo rednega generalnega zborovanja.

§ 2. Redni svet večinoma sestavljajo krajevni škofje, ki jih izbere redno generalno zborovanje po določbah posebnega prava glede na razna geografska področja, med njimi eden izmed voditeljev ali škof eparh Katoliških vzhodnih cerkva, prav tako voditelj dikasterija rimske kurije, pristojen za vprašanja, ki jih je izbral rimski papež ali škofje, ki jih imenuje.

§ 3. Člani rednega sveta nastopijo službo ob koncu rednega generalnega zborovanja, ki jih je izvolilo, in so člani prihodnjega rednega generalnega zborovanja, njihov mandat pa preneha, ko se le-to konča.

25. člen

Drugi sveti generalnega tajništva

§ 1. Člani svetov generalnega tajništva za pripravo izrednega generalnega zborovanja in posebnega zborovanja so izbrani izmed članov, ki jih je imenoval rimski papež.

§ 2. Člani teh svetov se udeležujejo sinodalnega zborovanja po določbah posebnega prava, njihov mandat pa preneha ob koncu zborovanja.

§ 3. Sveti generalnega tajništva za uresničitev (izvedbo) izrednega generalnega zborovanja in posebnega zborovanja so večinoma izbrani izmed izvoljenih članov sinodalnega zborovanja po določbah posebnega prava, njim pa so pridruženi še drugi člani, ki jih imenuje rimski papež.

§ 4. Služba teh svetov traja pet let po preteku sinodalnega zborovanja, razen če rimski papež določi drugače.

SKLEPNE DOLOČBE

26. člen

Generalno tajništvo škofovske sinode izda, glede na duha in določbe te apostolske konstitucije, navodilo o izvedbi sinodalnih zborovanj in o dejavnosti generalnega tajništva škofovske sinode ter o dnevnem redu vsakega sinodalnega zasedanja.

27. člen

V smislu kan. 20 *Zakonika cerkvenega prav* in kan. 1502 § 2 *Zakonika kanonov Vzhodnih cerkva* z objavo te Apostolske konstitucije prenehajo vse temu nasprotujoče določne, zlasti:

1. kanoni *ZCP* in *ZKVC*, ki so v celoti ali deloma v nasprotju s katerim koli členom te Apostolske konstitucije;
2. členi *Motu proprio Apostolica sollicitudo* Pavla VI. z dne 15. septembra 1965;
3. *Red škofovske sinode (Ordo Synodi Episcoporum)* z dne 29. septembra 2006, vključno z *Aneksom o delu v manjših*

skupinah (Adnexum de modo procedendi in Circulis minoribus).

Odločam, da ima to, kar je določeno v tej Apostolski konstituciji, polno veljavo od dneva njene objave v *L' Osservatore Romano*, čeprav bi temu kar koli nasprotovalo in bi bilo vredno posebej navesti, in naj bo z uradnim komentarjem objavljeno v *Acta Apostolicae Sedis*.

Spodbujam vse, naj z odprtim srcem in razpoložljivostjo sprejmejo izvajanja te Apostolske konstitucije na priprošnje Device Marije, Kraljice apostolov in Matere Cerkve.

Dano v Rimu, pri sv. Petru, 15. septembra 2018, v šestem letu mojega pontifikata.

Papež FRANČIŠEK

Mednarodna teološka komisija

SINODALNOST V ŽIVLJENJU IN POSLANSTVU CERKVE

Uvodna opomba

Mednarodna teološka komisija je v času svojega 45-letnega delovanja pripravila študijo o sinodalnosti v življenju in poslanstvu Cerkve. Delo je opravila posebna podkomisija, ki ji je predsedoval msgr. Mario Angel Flores Ramos, sestavljali pa so jo še: s. Prudence Allen R. S. M., s. Alenka Arko iz skupnosti Loyola, msgr. Antonio Luiz Catelan Ferreira, msgr. Piero Coda, Carlos Maria Galli, Gaby Alfred Hachem, prof. Hector Gustavo Sanchez Rojas, S. C. V., Nicholaus Segeja M'hela in p. Gerard Francisco P. Timoner III, dominikanec.

Splošne seje o tem vprašanju so bile na raznih srečanjih podkomisije v času plenarnih zasedanj komisije v letih 2014–2017. Predloženo besedilo je sprejela večina članov komisije v pisni obliki (kot votum) na plenarni seji leta 2017. Nato je besedilo potrdil predsednik komisije, eksccelenca Luis F. Ladaria, DJ, prefekt Kongregacija za verski nauk. Ko je pridobil pozitivno mnenje papeža Frančiška, je 2. marca 2018 odobril objavo dokumenta.

UVOD

SINODALNOST KOT KAIROS

1. »Pot sinodalnosti je pot, ki jo Bog pričakuje od Cerkve tretjega tisočletja.«¹ Gre za programski načrt papeža Frančiška ob spominu na 50. obletnico začetka škofovske sinode, ki jo je ustanovil papež bl. Pavel VI. Poudaril je, da je sinodalnost »bistvena razsežnost Cerkve. To, kar Gospod od nas pričakuje, je na neki način že vse izraženo v besedi «sinoda».«²

2. Ta dokument želi dati nekaj koristnih misli za teološko poglobitev pomembnosti tega prizadevanja hkrati z nekaterimi pastoralnimi smernicami, ki so pomembne za poslanstvo Cerkve. Na začetku besedila navajamo etimološke in konceptualne razlage, ki so potrebne za pojasnitev pomena in rabe besede »sinodalnost«, da bi lahko ovrednotili bogastvo in novost nauka, ki ga glede tega daje cerkveno učiteljstvo sledeč nauk 2. vatikanskega koncila.

Sinoda, koncil, sinodalnost

3. Beseda »sinoda« je stara in častitljiva v izročilu Cerkve. Njen pomen nam kliče v spomin najgloblje vsebine razode-tja. Sestavljena je iz predloga *syn* (*z*) in samostalnika *hodós* (*pot*), ki označuje pot, ki jo je skupaj prehodilo Božje ljudstvo. Spominja nas tudi na Gospoda Jezusa, ki se nam predstavi kot »pot, resnica in življenje« (Jn 14,6), in na dejstvo, da smo kristjani, ki hodimo za njim, izvorno poklicani biti »učenci na poti« (prim. Apd 9,2; 19,9.23; 22,4; 24,14.22).

V cerkveni grščini beseda pomeni poklicanost v skupnost Jezusovih učencev in je v nekaterih primerih sinonim za

¹ Frančišek, *Govor ob spominu na 50. obletnico ustanovitve Škofovske sinode*, 17. oktobra 2015, v: AAS 107 (2015), 1139.

² *Prav tam.*

cerkveno skupnost.³ Sv. Janez Krizostom na primer piše, da je Cerkev »ime, ki označuje skupno pot (*sýnodos*)«. ⁴ Razlaga: Cerkev je skupnost, poklicana, da bi se Bogu zahvaljevala in ga čistila kot zbor, kot skladna stvarnost, v kateri je vse urejeno (sistema), kajti kateri jo ustvarjajo po medsebojnih in urejenih odnosih, uresničujejo *agápe* (ljubezen) in *homonoía* (isto mišljenje).

4. Od prvih stoletij krščanstva so bile kot specifična oznaka z besedo »sinoda« označene krščanske skupnosti, zbrane na raznih ravneh (škofijski, provincialni ali pokrajinski, patriarhalni ali vesoljni), da bi v luči Božje besede in v poslušnosti Svetemu Duhu prepoznavali doktrinalne, liturgične, kanonske in pastoralne poti, kakor so se postopoma pokazale.

Grško besedo *sinodos* (*synodós*) so prevajali v latinščino kot *sinoda* (*sýnodos*) ali *koncil* (*concilium*). Beseda *koncil* v profanem smislu pomeni skupnost, ki jo je sklicala zakonita avtoriteta. Čeprav sta korena besed »sinoda« ali »koncil« različna, je pomen besed isti. Beseda »koncil« celo bogati semantično vsebino besede »sinoda« s sklicevanjem na hebrejski izraz *kahál* (*qahal*), ki pomeni skupnost, ki jo je sklical Gospod, ter njegov prevod v grščino kot *eklezia* (*ekklésía*), ki v Novi zavezi označuje eshatološki sklic Božjega ljudstva v Jezusu Kristusu.

V Katoliški cerkvi je razlika v rabi besed »koncil« in »sinoda« novejšega izvora. Drugi vatikanski koncil uporablja besedi kot sinonim za koncilski zborovanja.⁵ Za latinsko Cerkev daje pojasnitev daje *Zakonik cerkvenega prava* (1983), ki razlikuje med plenarnim in pokrajinskim cerkvenim zbo-

³ Prim. G. Lampe, *A Patristic Greek Lexicon*, Oxford, Clarendon Press, 1968, 1334-1335.

⁴ »*Ekklésia sinodou estin onoma*« (Exp. in Psalm., 148, 1; *Patrologia Graeca* – PG 55, 493); prim. Frančišek, *Govor ob spomînu na 50. obletnico ustanovitve Škofovske sinode*, 17. oktobra 2015; AAS 107 (2015), 1142.

⁵ Prim. *Dogmatična konstitucija o Božjem razodetju – Dei Verbum*, 1964, 1; *Konstitucija o svetem bogoslužju – Sacrosanctum Concilium*, 1964, 1.

rom⁶ in ekumenskim koncilom⁷ z ene strani ter škofovsko sinodo⁸ in škofijsko sinodo⁹ z druge.¹⁰

5. V teološki, pravni (kanonski) in pastoralni literaturi zadnjih desetletij se je uveljavila raba povsem novega samostalnika »sinodalnost« (sinodalita`), korelativno s pridevnikom »sinodalni« (sinodale), obe pa izhajata iz besede sinoda (sinodo). Tako govorimo o sinodalnosti kot *bistveni razsežnosti* Cerkve, skratka (*tout court*) »sinodalne Cerkve«. Ta novost izrazoslovja, ki zahteva pozornost s teološkega vidika, potrjuje pridobitev, ki dozoreva v eklezijski zavesti v cerkvenem učiteljstvu 2. vatikanskega zbora in v izkušnji, ki jo živijo krajevne Cerkve in vesoljna Cerkev od zadnjega koncila do danes.

Občestvo, sinodalnost, kolegialnost

6. Čeprav se pojem in koncept sinodalnosti ne nahajata izrecno v nauku 2. vatikanskega koncila, lahko potrdimo, da je njena nujnost v središču prenove, za katero si koncil prizadeva.

Dejansko ekleziologija Božjega ljudstva poudarja splošno dostojanstvo in poslanstvo vseh krščenih, uresničevanje mnogovrstnega in urejenega bogastva njihovih karizem, poklicanosti in služb. Koncept občestvenosti izraža globoko bistvo skrivnosti in poslanstva Cerkve, ki ima v evharističnem

⁶ *Zakonik cerkvenega prava (ZCP), Ljubljana 1983*, kan. 439, 1; kan. 440, 1.

⁷ *ZCP*, kan. 337, 1.

⁸ *ZCP*, kan. 342.

⁹ *ZCP*, 460.

¹⁰ V *Zakoniku kanonov Vzhodnih cerkva (Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium - CCEO, 1990)* se omenja ekumenski koncil (CCEO 50) z ene strani, z druge pa sinoda škofov (CCEO 46, 1) ter sinoda škofov patriarhalnih Cerkva (CCEO 102), sinoda škofov nadškofijskih Cerkva (CCEO 152), metropolitanska sinoda (CCEO 13, 1) in stalna sinoda patriarhalne kurije (CCEO 114, 1).

zboru svoj vir in vrhunec.¹¹ Ta izraža *stvarnost (res)* in *zakrament Cerkve (sacraméntum Ecclésiae)*: edinnost z Bogom, Trojico in edinnost med ljudmi, ki se uresničuje v Jezusu Kristusu po Svetem Duhu.¹²

V ekleziološkem kontekstu sinodalnost nakazuje poseben način življenja in delovanja (*modus vivendi et operandi*) Cerkve, Božjega ljudstva, ki na konkreten način razodeva in uresničuje občestvo kot svoje bistvo, ki skupaj potuje, se zbira v skupnosti, kjer se vsi njegovi udje dejavno udeležujejo njenega evangelizacijskega poslanstva.

7. Medtem ko koncept sinodalnosti kliče vse Božje ljudstvo k udeležbi in sodelovanju pri življenju in poslanstvu Cerkve, koncept kolegialnosti opredeljuje teološki pomen in obliko uresničevanja poslanstva škofov v službi krajevne Cerkve, zaupane pastoralni skrbi posameznega škofa in v občestvu med krajevnimi Cerkvami v sklopu ene in vesoljne Kristusove Cerkve v hierarhičnem občestvu škofovskega zbora z rimskim škofom.

Zbornost je specifična oblika, v kateri se sinodalna ekleziálnost kaže in uresničuje po službi škofov na ravni občestev med krajevnimi Cerkvami v območju in na ravni občestva med vsemi Cerkvami vesoljne Cerkve. Vsaka pristna manifestacija sinodalnosti po svoji naravi zahteva uresničitev zbornih služb škofov.

¹¹ Prim. Kongregacija za verski nauk, *Pismo škofom katoliške Cerkve o nekaterih vidikih Cerkve kot občestva* (28. maja 1992), ki potrjuje, sklicujoč se na 2. vatikanski zbor (prim. *Dogmatična konstitucija o Cerkvi – Lumen gentium* 4,8, 13–15, 18, 21, 24–25; *Dogmatična konstitucija o Božjem razodetju – Dei Verbum*, 1964, 10; *Pastoralna konstitucija Cerkev v sedanjem svetu – Gaudium et spes*, 1965, 32; *Odlok o ekumenizmu – Unitatis redintegratio*, 1965, 2–4, 14–15, 17–19, 22) in na *Sklepno poročilo – Relatio finalis* 2. izredne škofovske sinode leta 1985 (prim. II, C, 1): »Koncept občestva (koinonia), ki ga obravnavajo besedila 2. vatikanskega koncila, je zelo primeren za izraz globokega jedra skrivnosti Cerkve in je lahko ključ za prenovo katoliške ekleziologije.«

¹² Prim. *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 1.

Prag novosti v brazdah 2. vatikanskega koncila

8. Sadovi zaželene preнове 2. vatikanskega koncila glede uresničitve eklezialnega občestva, škofovske zbornosti, zavešti in sinodalne prakse so bogati in dragoceni. Ostajajo pa še številni koraki, ki jih je treba uresničiti na poti, ki jo je začrtal koncil.¹³ Spodbuda, da bi uresnčili ustrezno sinodalno podobo Cerkve, čeprav je splošno sprejeta in je dosegla pozitivne oblike uresničitve, potrebuje danes jasna teološka načela in jedrnate pastoralne usmeritve.

9. Tu se prične prag novosti, h katerim nas vabi papež Frančišek, da jih prestopimo. Papež Frančišek poudarja, da so brazde, ki jih je začrtal 2. vatikanski koncil in so jih prehodili njegovi predhodniki, izražene v sinodalni podobi Cerkve, ki izhaja iz Jezusovega evangelija, ta pa je poklicana, da se v ustvarjalni zvestobi izročilu učlovečuje v zgodovino našega časa.

V skladu z naukom Dogmatične konstitucije o *Cerkvi (Lumen gentium)* papež Frančišek opazuje, da nam sinodalnost »daje najustreznejši interpretacijski okvir za razumevanje hierarhične skrivnosti«;¹⁴ na temelju nauka o »verskem čutu vernikov« (*sensus fidei fidelium*)¹⁵ so vsi člani Cerkve dejavni nosilci evangelizacije.¹⁶ Iz tega sledi, da je uresničenje sinodalne Cerkve nepogrešljiv pogoj za nov misijonski polet, ki bo zajel vse Božje ljudstvo.

Poleg tega je sinodalnost v središču ekumenskega prizadevanja kristjanov. Pomeni namreč klic k skupni hoji na poti k popolnemu občestvu in odpira, vsekakor pričakovano, ra-

¹³ Prim. Janez Pavel VI., Apostolsko pismo *Ob začetku novega tisočletja – Novo millennio ineunte*, Družina, Cerkevni dokumenti 91, Ljubljana 2001, 44, v: AAS 93 (2001) 298.

¹⁴ Frančišek, *Govor ob spominu na 50. obletnico ustanovitve škofovske sinode*, 17. oktobra 2015, v: AAS 107 (2015) 1141.

¹⁵ Prim. Mednarodna teološka komisija, *Il »sensus fidei« nella vita della Chiesa* (2014), 91.

¹⁶ Prim. Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium*, Cerkevni dokumenti 140, Ljubljana 2014, 120, v: AAS 105(2013), 1070.

zumevanje in izkušnjo Cerkve, v kateri lahko najdejo svoje mesto zakonite različnosti v dosledni medsebojni izmenjavi darov v luči resnice.

Predmet in govorica dokumenta

10. V prvih dveh poglavjih želi dokument odgovoriti na zahtevo po poglobitvi teološkega pomena sinodalnosti z vidika katoliške ekleziologije v skladu z 2. vatikanskim koncilom. V prvem poglavju sega po normativnih virih Svetega pisma in izročila, da bi pokazali utemeljitev sinodalne podobe Cerkve v zgodovinski razlagi razodetja in bi prepoznali orisane temelje in specifična teološka merila, ki opredeljujejo njihov koncept in urejajo prakso.

V drugem poglavju so predstavljeni teološki temelji sinodalnosti glede skladnosti z ekleziološkim naukom 2. vaticanskega koncila in jih razčlenjuje v perspektivi potujočega in misijonarskega Božjega ljudstva in skrivnosti Cerkve kot občestva ter v primerjavi s prepoznavnimi lastnostmi, kot so edinost, svetost, katoliški in apostolski značaj Cerkve. Končno pogloblja odnos med udeležbo vseh članov Božjega ljudstva pri poslanstvu Cerkve in izvajanje avtoritete pastirjev.

Na osnovi povedanega tretje in četrto poglavje želita dati nekaj pastoralnih smernic: tretje poglavje v odnosu do konkretnega uresničevanja sinodalnosti na raznih ravneh, zlasti v krajevni Cerkvi, med krajevnimi Cerkvami v pokrajini in v vesoljni Cerkvi; četrto poglavje pa odnos do duhovnega in pastoralnega spreobrnjenja, do občestvenega in apostolskega razločevanja, ki ga zahteva avtentično izkustvo sinodalne Cerkve, pri tem pa ovrednoti pozitivna razmišljanja glede ekumenske poti in družbene diakonije Cerkve.

Prvo poglavje

SINODALNOST V SVETEM PISMU, IZROČILU IN ZGODOVINI

11. Normativni viri sinodalnega življenja v Cerkvi, ki jih najdemo v Svetem pismu in izročilu, potrjujejo, da v središču božjega odrešenjskega načrta blesti poklicanost k občestvu z Bogom in edinosti vsega človeškega rodu, ki se dovrši v Jezusu Kristusu in se uresničuje po službi Cerkve. Ti viri ponujajo temeljne smernice, potrebne za prepoznavanje teoloških načel, ki morajo spodbujati in urejati življenje, strukture, procese in sinodalne dogodke. Na teh temeljih so orisane oblike sinodalnosti, kakor so se razvijale v Cerkvi v času prvega tisočletja in pozneje v drugem tisočletju v Katoliški cerkvi, pri čemer nas spominjajo na nekatere dogodke v sinodalni praksi, kakor so jih poznali v drugih Cerkvah in cerkvenih skupnostih.

1.1. Nauk Svetega pisma

12. Stara zaveza potrjuje, da je Bog ustvaril človeka, moškega in žensko, po svoji podobi in sličnosti kot družbeno bitje, poklicano za njegovega sodelavca potujočega v občestvu, v skrbi za stvarstvo in usmerjanje k njegovemu cilju (prim. 1 Mz 26-28). Že od začetka je greh zalezoval uresničitev Božjega načrta s tem, da je raztrgal mrežo urejenih odnosov, v katerih se izražajo resnica, dobrotu in lepota stvarstva in se je v srcu človeka zatemnila njegova poklicanost. Bog pa je po bogastvu svojega umiljenja potrdil in obnovil zavezo, da bi privedel na pot edinosti to, kar je bilo razdejano, ozdravil človekovo svobodo in ga usmeril k temu, da bi živel v edinosti z Bogom in z brati v skupnem domu stvarstva (prim. npr. 1 Mz 9,8–17; 15; 2 Mz 19–24; 2 Sam 7,11).

13. Pri uresničevanju svojega načrta je Bog poklical Abrahama in njegove potomce (prim. 1 Mz 12,1-3; 17,1-5; 22,16-18). Ta poklicanost (*edah/qahal* – prvi izraz, pogosto preveden v grščino kot *ekklesia*), potrjena s zavezo na Sinaju (prim. 2 Mz 24,6-8; 34,20 sl.), daje narodu, osvobojenemu suženjstva, pomembnost in dostojanstvo kot Božjemu sogovorniku, ki se na poti izhoda zbira okoli svojega Gospoda, da bi obhajalo bogoslužje in živelo Postavo ter se pri tem priznavalo kot izključno Božja lastnina (prim. 5 Mz 5,1-22; Joz 8; Neh 8,1-18).

Edah/qahal je izvirna oblika, v kateri se razodeva sinodalna poklicanost Božjega ljudstva. V puščavi Bog ukaže preštevanje Izraelovih rodov in vsakemu določa njegovo mesto (prim. 4 Mz 1.2). V središču občestva je edini voditelj in pastir Gospod, ki je navzoč po Mojzesovi službi (prim. 4 Mz 12; 15-16; Joz 8,30-35), kateremu so tudi drugi pridruženi v podrejenosti in kolegialnosti: sodniki (prim. 2 Mz 18,25-26), starešine (prim. 4 Mz 11,16-17. 24-30), leviti (prim. 4 Mz 1,50.51). Skupnost Božjega ljudstva obsega ne samo moške (prim. Es 24,7-8), ampak tudi žene in otroke ter tujce (prim. 2 Mz 8,33.35). Ta skupnost je partner (sogovornik), ki ga kliče Gospod vsakokrat, ko obnavlja zavezo (prim. 4 Mz 27-28); Joz 24; 2 Kr 23; Neh 8).

14. Sporočilo prerokov zabičuje Božjemu ljudstvu zahtevo, da potujejo skozi vihre zgodovine v zvestobi zavezi. Zato kličejo k spreobrnjenju srca k Bogu in pravičnosti v razmerju do bližnjega, zlasti do najbolj ubogih, zatiranih, tujcev, k oprijemljivem pričevanju Gospodovega usmiljenja (prim. Jer 37,21; 38,1).

Da bi to spoznili, Bog obljublja, da jim bo dal novo srce in novega duha (prim. Ezk 11,19) in bo svojemu ljudstvu odprl nov izhod (prim. Jer 37-38); tedaj bo sklenil novo zavezo, ki ne bo več zapisana na skali, marveč v njihovem srcu (prim. Jer 31,31.34). Raztezala se bo do skrajnih meja, kajti Gospodov služabnik bo zbral ljudstva (prim. Iz 53), izlil bo Gospodovega Duha na vse ude svojega ljudstva (prim. Jl 3,1-4).

15. Bog uresničuje novo zavezo, ki jo je obljubil v Jezusu iz Nazareta, Mesiju in Gospodu, ki razodeva s svojim oznanilom (*kérygmo*), z življenjem in s svojo osebo, da je Bog občestvo ljubezni, da s svojo milostjo in usmiljenjem želi v edinosti objeti vse človeštvo. On je Božji Sin, od večnosti živeč v ljubezni v Očetovem naročju (prim. Jn 1,1.18); v polnosti časov je postal človek (prim. Jn 1,14; Gal 4,4), da bi dovršil Božji načrt odrešenja (prim. Jn 8,29; 6,39; 5,22.27). Jezus nikoli ne dela po svoje, temveč v vsem spolnjuje voljo Očeta, ki je, bivajoč v njem, izpolnil svoje delo po Sinu, katerega je poslal na svet (prim. Jn 14,10).

Očetov načrt se v eshatološkem smislu spolnjuje v Jezusovi pashi (velikonočnem dogajanju), ko ta daruje svoje življenje, da bi ga znova nadaljeval z vstajenjem (prim. Jn 10,17) in prejel delež v sinovskem in bratskem življenju v »obilnem« izlitju Svetega Duha (prim. Jn 3,34). Jezusova pasha je nov izhod, ki zbira v edinosti (*sinagogé eis hen*) vse, ki v verujejo vanj (prim. Jn 11,52) in jih upodobi po sebi po krstu in v eharistiji. Odrešenjsko delo je edinost, za katero Jezus prosi Očeta pred skorajšnjo smrtjo: »Kakor si ti, Oče, v meni in jaz v tebi, naj bodo tudi oni v nama eno, da bo svet veroval, da si me ti poslal« (Jn 17,12).

16. Jezus je popotnik, ki oznanja veselo novico o Božjem kraljestvu (prim. Lk 4,14-15, 8,1; 9,57; 13,22; 19,11); oznanja Božjo pot (prim. Lk 20,21) in označuje njegovo smer (Lk 9,51-19, 28). On sam je »pot« (prim. Jn 14,6), ki vodi k Očetu in v Svetem Duhu (prim. Jn 16,13) oznanja ljudem resnico in življenje v občestvu z Bogom in z brati. Živeti občestvo po merilu nove Jezusove zapovedi pomeni skupaj potovati skozi zgodovino kot Božje ljudstvo nove zaveze v skladu z prejetim darom (prim. Jn 15,12-15). Živo ikono Cerkve kot Božjega ljudstva, ki ga je vodil na poti vstali Gospod, ki ga je razsvetljeval s svojo besedo in hranil s kruhom življenja, je predstavil evangelist sv. Luka v pripovedi o učencih iz Emavs (prim. Lk 24,13-35).

17. Nova zaveza uporabi specifičen izraz, s katerim posreduje odrešenje, ki ga je Jezus prejel od Očeta in ga v moči

(*dýnamis*) Svetega Duha uresničuje nad vsem stvarstvom: *eksousía* (oblast). Ta moč temelji v priobčevanju milosti, ki nas napravlja za »Božje otroke« (prim. Jn 1,12). To oblast (*eksousía*) so apostoli prejeli od vstalega Gospoda, ki jih pošilja oznanjat ljudstvom in jih krščeovat v imenu Očeta, Sina in Svetega Duha ter jih učiti ohraniti vse, kar jim je on zapovedal (prim. Mt 28,19-20). V moči krsta so tega deležni vsi člani Božjega ljudstva, ki so prejeli »maziljenje Svetega Duha« (prim. 1 Jn 2,20.27), so poučeni od Boga prim. Jn 6,45) in so poučeni »v vsej resnici« (prim. Jn 16,13).

18. Oblast (*eksousía*) vstalega Gospoda se v Cerkvi izraža po različnosti duhovnih darovih (*ta pneumatiká*) ali karizmah (*ta harísmata*), ki jih Duh poklanja v okrilju Božjega ljudstva za zidanje enega Kristusovega telesa. Pri tem je treba upoštevati objektivni *táksis* (*red*), tako da se lahko skladno razvijajo in prinašajo sadove, ki so namenjeni vsem (prim. 1 Kor 12,28-30; Ef 4,11-13). Prvo mesto med njimi imajo apostoli, med apostoli pa je posebno in odlično mesto Jezus zaupal Simonu Petru (prim. Mt 16, 18sl, Jn 21,15sl.). Apostolom je zaupana služba voditeljev Cerkve v zvestobi *zakladu vere* (*depositum fidei*) (1 Tim 6,20; 2 Tim 1,12.14). Izraz *chárisma* označuje tudi zastonjskost in različnost svobodne pobude Duha, ki vsakemu deli svoje darove v korist vseh (prim. 1 Kor 12,4-11; 29-30; Ef 4,7). V logiki medsebojne podrejenosti in medsebojnega služenja (prim 1 Kor 12,25) je največji in usklajevalni dar vsega ljubezen (prim. 1 Kor 13,31).

19. *Apostolska dela* pričujejo o nekaterih pomembnih dogodkih poti prve apostolske Cerkve, v katerih je bilo Božje ljudstvo poklicano k občestvenemu razločevanju volje vstalega Gospoda. Protagonist, ki vodi in usmerja to pot, je Sveti Duh, izlit na Cerkev na binkoštni dan (prim. Apd 2,2-3). Glede na njihove vloge je bila naloga učencev poslušati njegov glas, da bi prepoznali pot, po kateri morajo hoditi (prim. Apd 5,19-21; 8,26.29.39; 12,6-17; 13,1-3; 16,6-7.9-10; 20,22). Taka primera sta izvolitev »sedem mož, na dobrem glasu, polnih Svetega Duha in modrosti«, katerim so apo-

stoli zaupali »službo pri mizi« (prim. Apd 6,1-6) ter razločevanje ključnega vprašanja glede poslanstva med pogani (prim. Apd, 10).

20. O tem vprašanju so razpravljali, kakor ga izročilo imenuje, na »apostolskem koncilu v Jeruzalemu« (prim. Apd 15; tudi Gal 2,1-19). Lahko priznavamo, da gre za predstavitev sinodalnega dogodka, v katerem apostolska Cerkev v odločilnem času svoje poti spolnjuje svojo poklicanost glede poslanstva v luči navzočnosti vstalega Gospoda. Skozi mnoga stoletja je ta dogodek prepoznan kot paradigmatična podoba sinod, ki jih je Cerkev obhajala.

Pripoved podrobno opisuje potek tega dogodka. Pred pomembnimi vprašanji in nesoglasji, ki so jih izzvali, je antiohijsko občestvo sklenilo, naj se obrnejo »na apostole in starešine« (Apd 15,2) jeruzalemske Cerkve in so tja poslali Pavla in Barnaba. Jeruzalemsko občestvo, apostoli in starešine, so se brez odlašanja zbrali (15,4), da bi presodili položaj. Pavel in Barnaba sta poročala, kaj se dogaja. Sledil je živahen in odprt pogovor (*ex éthnon laón*; 15,7a). Poslušali so druge drugega, zlasti avtentično pričevanje in Petrovo izpoved vere (15,7b-12).

Apostol Jakob razlaga dogajanje v luči preroške besede (prim. Am 9,11-12; Apd 15,14-18), ki potrjuje univerzalno odrešenjsko Božjo voljo, ki je »izbrala med narodi eno ljudstvo« (eks etnon laon; 15, 4), oblikuje sklep in predlaga pravila ponašanja (15,19-21). Njegov govor spričuje podobo poslanstva Cerkve, ki je globoko ukoreninjena v Božjem načrtu in hkrati odprta za navzočnost napredujoče uveljavitve odrešenjske zgodovine. Izbranih je bilo nekaj ljudi, ki naj potrdijo pismo, v katerem je sklep glede prakse, ki naj ji sledijo (15,23-29); to pismo je bilo podpisano in prebrano antiohijskemu občestvu, ki se ga je razveselilo (15,30-31).

21. Vsi so dejavniki v tem procesu, čeprav sta njihovo vloga in prispevek različna. Vprašanje je bilo postavljeno vsej Cerkvi v Jeruzalemu (*pan to` plethos*; 15,12), ki je navzoča v svojem dogajanju in je vpletena v sklepno odločitev (*édokse*

tois apostólois kai tois presbytérois syn hóle te ekklesía; 15,22). V prvem redu so nagovorjeni apostoli (Peter in Jakob, ki sta jih nagovorila) in starešine, ki opravljajo svojo posebno službo z oblastjo.

Odločitev je sprejel Jakob, voditelj jeruzalemske Cerkve v moči delovanja Svetega Duha, ki vodi pot Cerkve in zagotavlja zvestobo Jezusovemu evangeliju: »Sveti Duh je sklenil in mi z njim« (15,28). To odločitev je sprejelo za svojo celotno občestvo v Jeruzalemu (15,22) in pozneje v Antiohiji (15,30-31).

Začetna razlika v mnenjih in razgiban pogovor sta potekala v medsebojnem poslušanju in poslušanju Svetega Duha kot pričevanje Božjega delovanja in izmenjava lastnih sodb do soglasja in enotnosti (*homothymadón*; prim. 15,25), ki sta sad občestvenega razločevanja v službi evangeljskega poslanstva Cerkve.

22. Odvijanje koncila v Jeruzalemu potrjuje razgibano pot Božjega ljudstva kot dejavno in živo stvarnost, v kateri ima vsak svoje mesto in posebno vlogo (prim. 1 Kor 12,12-17; Rim 12,4-5; Ef 4,4).

V luči evharističnega zbora se apostol Pavel sklicuje na podobo Cerkve kot Kristusovega telesa, da bi s tem izrazil bodisi edinstvo organizma bodisi različnost njegovih udov. Kakor so v človeškem telesu vsi udje potrebni zaradi svoje posebnosti, tako so v Cerkvi v moči krsta vsi deležni istega dostojanstva (prim. Gal 3,28; 1 Kor 12,13). Zato morajo vsi prispevati svoj delež pri spolnitvi odrešenjskega načrta »po meri Kristusovega daru« (Ef 4,7).

Vsi so torej odgovorni za življenje in poslanstvo občestva, vsi so poklicani delati po zakonu medsebojne solidarnosti v spoštovanju specifičnih služb in karizem, kolikor vsak izmed njih prejema moč od istega Gospoda (prim. 1 Kor 15,45).

23. Cilj poti Božjega ljudstva je novi Jeruzalem, obdan z ožarjenim sijajem Božje slave, v katerem se obhaja nebeško bogoslužje. Knjiga Razodetja premišljuje o »žrtvovanem angelu«, ki je s svojo krvjo osvobodil za Boga »ljudi vseh plemen, jezikov, narodov in ljudstev« in iz njih naredil »za Boga,

kraljestvo in duhovnike, ki vladajo na zemlji«. Nebeškega bogoslužja so deležni angeli in »tisoči in tisoči« z vsemi ustvarjenimi na nebu in na zemlji (prim. Raz 5,6.9.11.13). Tedaj se bo uresničila obljuba, ki odpira najgloblji smisel božanskega načrta odrešenja: »Glej, bivališče Boga med ljudmi! In prebival bo z njimi, oni bodo njegovo ljudstvo in on bo Emanuel, Bog z nami« (Raz 21,3).

1.2. Pričevanja cerkvenih očetov in izročilo prvega tisočletja

24. Vztrajnost na poti k edinosti glede na različnosti krajev in kultur, razmer in časa je izziv, na katerega mora Božje ljudstvo odgovoriti v zvestobi evangeliju, pri čemer mora upoštevati izkušnjo raznih narodov. Od vsega začetka se sinodalnost razlaga kot zagotovilo in inkarnacija dejavne zvestobe Cerkev njenemu apostolskemu izvoru in katoliški poklicanosti. Izraža se v obliki, ki je v svojem bistvu enovita, vendar se korak za korakom pojasnjuje v luči zapisanih pričevanj ter v razvoju živega izročila. Ta enovita oblika pozna tudi razna odstopanja glede na določene zgodovinske razmere in v dialogu z različnimi kulturami in družbenimi okoliščinami.

25. Pričevanje Ignacija Antiohijskega v začetku 2. stoletja opisuje sinodalno zavest raznih krajevnih Cerkev, ki priznavajo trdno enotnost z eno Cerkvijo. V pismu, ki ga naslavlja na skupnost v Efezu, potrjuje, da so vsi njeni člani v moči krstnega dostojanstva in Kristusovega prijateljstva *synodoi*, tovariši na poti.¹⁷ Poleg tega poudarja božanski red, ki povezuje Cerkev,¹⁸ poklicano, da uskladi hvalnico edinosti Bogu Očetu v Jezusu Kristusu.¹⁹ Zbor duhovnikov je škofov svet,²⁰ vsi člani občestva pa so, vsak na svoj način, poklicani zidati

¹⁷ Ignacij Antiohijski, *Ad Ephesios*, IX, 2; Ed. F. X. Funk, *Patres apostolici*, I, Tübingen, 1901, 220.

¹⁸ Ignacij Antiohijski, *Ad Smyrnaeos*, VIII, 1–2 (Funk, I, 282); *Ad Ephesios*, V, 1 (Funk I, 216; III, 1 (216)); *Ad Trallianos*, IX, 1 (Funk, I, 250)

¹⁹ Ignacij Antiohijski, *Ad Ephesios*, IV (Funk, I, 216).

²⁰ Ignacij Antiohisti, *Ad Trallianos*, III, 1 (Funk, I, 244).

Cerkev. Cerkvno občestvo je zgrajeno in se izraža v evharističnem zboru, ki mu predseduje škof, ter ohranja zavest in upanje, da bo ob koncu časov Bog v svojem kraljestvu zbral vsa občestva, ki jo (evharistijo) danes živijo in obhajajo v veri.²¹

Zvestoba apostolskemu nauku in obhajanje evharistije pod vodstvom škofa, naslednika apostolov, urejeno izvrševanje raznih služb in primat občestvenosti v medsebojnem služenju v hvalo in čast Bogu Očetu, Sinu in Svetemu Duhu – so bila prepoznavna znamenja prave Cerkve. Ciprijan iz Kartagine, naslednik in razlagalec tega izročila sredi 3. stoletja, je opredelil škofovsko in sinodalno načelo, ki mora urejati življenje in poslanstvo na krajevni in vesoljni ravni. Kakor je res, da v krajevni Cerkvi ne smemo ničesar storiti brez škofa (*nihil sine episcopo*), tako je tudi res, da ne sme biti nič storjeno brez posvetovanja z vami – prezbiteri in diakoni (*nihil sine consilio vestro et sine consensu plebis*),²² pri čemer je treba vedno upoštevati pravilo, da je škofovstvo eno, katerega del sestavljajo posamezniki (*episcopatus unus est cuius a singulis in solidum pars tenetur*).²³

26. Od začetka 4. stoletja so se oblikovale cerkvene province, ki razodevajo in podpirajo občestvenost med krajevnimi Cerkvami, njihov voditelj pa je metropolit. Skupne odločitve sprejemajo provincialne sinode kot poseben način izvajanja eklezialne sinodalnosti.

Šesti kanon koncila v Niceji (325) priznava sedežem v Rimu, Aleksandriji in Antiohiji odličnost (*presbeia*) in primat na pokrajinski ravni.²⁴ Na Carigrajskem koncilu (381) je bil carigrajski sedež pridružen glavnim sedežem. Tretji kanon

²¹ *Didaché*, IX, 4 (Funk, I, 22). pozneje je bila ta praksa na neki način institucionalizirana, Prim. Ignacij Antiohijski, *Ad Smyrnaeos*, VIII, 1–2 (Funk, I, 282); Ciprijan, *Epistula* 69, 5 (CSEL III, 2, 720); *De catholicae Ecclesiae unitate*, 23 (CSEL III, 1, 230–231); Janez Krizostom, *In Ioannem homiliae*, 46 (PG 59, 260); Avguštin, *Sermo* 272 (PL 38, 1247 ss.).

²² Ciprijan, *Epistula*, 14, 4 (CSEL III, 2, 512).

²³ Ciprijan, *De catholicae Ecclesiae unitate*, 5 (CSEL III, 1, 214).

²⁴ *Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, Bologna 2002, 8–9.

priznava carigrajskemu škofu častno mesto takoj za rimskim škofom,²⁵ naslov, ki ga je potrdil kan. 28 kalcedonskega koncila (451),²⁶ ko je bil seznamu pridružen tudi jeruzalemski sedež. Ta ‚pentarhia‘ (petorica) je bila na Vzhodu sprejeta kot oblika in zagotovilo izvajanja občestvenosti in sinodalnosti med temi petimi apostolskimi sedeži.

Zahodna Cerkev je priznavala vlogo patriarhalnih Cerkev na Vzhodu, vendar Cerkev v Rimu ni sprejemala kot enega izmed patriarhalnih sedežev, ampak ji je pripisovala posebno prvenstvo v vsej Cerkvi.

27. Apostolski kanon 34, ki sega v konec 3. stoletja in je dobro poznan na Vzhodu, določa, da mora vsaka odločitev, ki presega pristojnosti krajevnega škofa, biti sprejeta na sinodalen način: »Škofje vsakega naroda (*éthnos*) morajo priznavati tistega, ki je prvi (*prótos*) med njimi; mora ga priznavati kot svojo glavo (*kefalé*) in ničesar pomembnega ne smejo storiti brez njegove odobritve (*gnóme*) ..., vendar pa prvi ne sme storiti ničesar brez soglasja vseh.«²⁷ Tako pojmovana sinodalna dejavnost v soglasju (*homónoia*) glede bistva Cerkve je usmerjena v čiščenje Boga Očeta po Kristusu v Svetem Duhu. Naloga prvega (*prótos*) na ravni province (pokrajine) ali metropolije (pozneje patriarhata) je, da skliče sinodo in ji predseduje na omenjenih ravneh, se sooči s skupnimi vprašanji ter izdaja nujne rešitve v moči Gospodove avtoritete (*exousía*), ki so jih izrazili na sinodalni način zbrani škofje.

28. Čeprav so na sinode, ki so zasedale občasno od 3. stoletja dalje na ravni škofije in province, obravnavale disciplinska, kulturna in verska vprašanja krajevnega značaja, je trdno prepričanje, da so sprejete odločitve odsev občestvenosti z vsemi Cerkvami. Ta eklezialni čut, ki spričuje zavest, da je vsaka krajevna Cerkev odsev ene Katoliške cerkve, se kaže

²⁵ *Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, Bologna 2002, 32.

²⁶ *Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, Bologna 2002, 99–100.

²⁷ *Canonii dei apostoli* (Mansi, *Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio* I, 35).

tudi v priobčevanju sinodalnih pisem, v zbirkah sinodalnih kanonov, ki so jih posredovali drugim Cerkvam, v prošnjah za medsebojno priznavanje med različnimi sedeži, izmenjavi delegacij, kar je pogosto povzročalo težavna in nevarna potovanja.

Od vsega začetka je bila Cerkev v Rimu deležna posebne obravnave (upoštevanja) zaradi mučeništva, ki sta ga tu pretrpela apostol Peter, zaradi česar ga priznavajo (rimskega škofa) kot njegovega naslednika,²⁸ in apostol Pavel. Apostolska vera, ki so jo skrbno ohranjali, verodostojno služenje njegovega škofa občestvenosti med Cerkvami, bogata praksa sinodalnega življenja, v njej priznanega, so oporne točke za vse Cerkve, ki si tudi prizadevajo za premagovanje kontroverz,²⁹ in so jo tako priznavale za merodajni sedež.³⁰ Rimski sedež je bil med drugim prapodoba organizacije drugih Cerkva tako na administrativni kot kanonski ravni.

29. Leta 325 so v Niceji obhajali prvi ekumenski koncil, ki ga je sklical cesar. Udeležili so se ga škofje z različnih območij Vzhoda in delegati rimskega škofa. Nicejska veroizpoved in njene kanonske določbe so priznane kot normativne za vso Cerkev, kljub težavnemu sprejemanju, kot se je dogajalo tudi v drugih primerih v zgodovini. Na Nicejskem koncilu se je prvič v izvajanju sinodalne službe škofov izrazila na institucionalni način in na univerzalni ravni *exousia* vstalega Gospoda, ki vodi in usmerja pot Božjega ljudstva v Svetem Duhu. Podobno izkustvo so doživeli naslednji ekumenski koncili v prvem tisočletju, preko katerih so normativno presojali istovetnost ene in Katoliške cerkve. Po njih se postopoma razodeva zavest, da je bistvenega pomena za izvajanje ekumenskega koncila skladnost (*simfonia*) voditeljev različnih Cerkva, soglasnost (*sinergeia*) rimskega škofa, *sinfroneses* drugih patriarhov in skladnost učenja s prejšnjimi koncili.³¹

²⁸ Prim. že v 2. stoletju — Ignacij Antiohijski, *Ad Romanos*, IV, 3 (Funk, I, 256–258); Irenej, *Adversus haereses*, III, 3,2 (SCh 211, 32).

²⁹ Prim. Klemen Rimski, *I Clementis*, V, 4–5 (Funk, I, 104–106).

³⁰ Prim. *Sinodo di Sardica* (343), kan. 3 in 5, DH 133–134.

³¹ Prim. *Nicejski ekumenski koncil* II, DH 602.

30. Kar zadeva način postopka (*modus procedendi*), se sinode prvega tisočletja sklicujejo na apostolsko izročilo z ene strani, z druge pa so v svoji konkretni izvedbi zaznamovane s kulturnim kontekstom, v katerem se dogajajo.³²

Sinode krajevne Cerkve se načelno in v spoštovanju posameznih vlog udeležuje celotno občestvo in v vseh njenih sestavah.³³ Pokrajinskih sinod se udeležujejo škofje raznih Cerkva, poklicani pa so lahko tudi duhovniki in menihi, ki lahko dajo svoj prispevek. Na ekumenskih koncilih prvega tisočletja sodelujejo samo škofje. Zlasti škofijske in pokrajinske sinode so oblikovale sinodalno prakso, razširjeno v prvem tisočletju.

1.3. Razvoj sinodalne prakse v 2. tisočletju

31. V začetku drugega tisočletja je sinodalna praksa na Zahodu in Vzhodu postopoma prevzela razne oblike, zlasti po razkolu med občestvom Cerkve v Konstantinoplu in Cerkve v Rimu (11. stol.) ter prehodu cerkvenih pokrajin, ki so spadale patriarhatom v Aleksandriji, Antiohiji in Jeruzalemu pod politično oblast islama.

V Cerkvah na Vzhodu se je nadaljevala sinodalna praksa v skladu z izročilom cerkvenih očetov, zlasti na ravni patriarhalnih in metropolitanskih sinod, vendar so bile tudi izredne sinode z udeležbo patriarhov in metropolitov. V Carigradu se je utrdila dejavnost stalne sinode (*Sýnodus eudemoúsa*), ki so jo poznali tudi v Aleksandriji in Antiohiji od 4. stol. dalje.

³² V Afriki je ugotovljena praksa Rimskega senata in *mestnih svetov* (*Concilia municipalia*) (prim. npr. Koncil v Kartagini leta 256). V Italiji so v rabi postopkovne metode, ki so veljale za cesarsko oblast (prim. Koncil v Akvileji 381). V kraljestvu Vizigotov in pozneje Frankov je potek sinod sledil tamkajšnji politični praksi (prim. *Ordo de celebrando Concilio* del sec. VII).

³³ Glede udeležbe laikov na krajevnih sinodah prim. Origen, *Dialogus cum Heraclius*, IV, 24 (SCH 67, 62). Glede prakse, ki je bila običajna v severni Afriki, prim. Ciprijan, *Epistula* 17, 3 (CSEL III, 2, 522); *Epistula* 19, 2 (CSEL III, 2, 525–526); *Epistula* 30, 5 (CSEL III, 2, 552–553). Kar zadevo sinodo v Kartagini leta 256, podatek navaja: »*praesente etiam plebis maxima parte*« (*Sententiae episcoporum numero LXXXVII*, CSEL III, 1; 435–436). *Epistula* 17, 3 navaja, da Ciprijan namerava sprejeti odločitev v skladu z vsem ljudstvom (*plebs*), hkrati pa priznava posebno veljavo soglasju s kornimi škofi (*coepiscopi*).

Na rednih zasedanjih in v različnih proceduralnih oblikah so obravnavale liturgična, kanonska in praktična vprašanja v bizantinskem času in po letu 1454 v otomanskem času. Praksa stalne sinode je v navadi še danes v pravoslavnih cerkvah.

32. V katoliški Cerkvi sta gregorijanska reforma in boj za svobodo Cerkve (*libertas Ecclesiae*) prispevali k utrditvi papeškega primata. Ta z ene strani osvobaja škofove podložnosti vladarju, z druge strani pa, če ni pravilno pojmovana, tvega oslabitev zavesti pripadnosti krajevnim Cerkvam.

Rimska sinoda, ki je bila od 5. stoletja v službi svetovalca rimskemu papežu in so bili pri tem udeleženi poleg škofov rimske province tudi škofje, ki so se zadrževali v Rimu v času slovesnosti, hkrati z duhovniki in diakoni, je postala vzorec srednjeveških koncilov. Pod predsedovanjem papeža ali njegovega poslanca (*legata*) niso bila le izključno zborovanja škofov in klerikov, ampak izraz zahodnega krščanstva (*christianitas*), v katerem zastopajo razne vloge, poleg cerkvenih oblasti (škofov, opatov in predstojnikov redovnih skupnosti) tudi civilne oblasti (predstavniki vladarja, kralja in velikih dostojanstvenikov), teološki izvedenci in kanonisti.

33. Na ravni krajevne Cerkve so zaradi široke sinodalne prakse, ki se je izvajala v zahodnem rimskem cesarstvu, obnovljenem po Karlu Velikem, sinode izgubile izvirni cerkveni značaj in so prevzele obliko regionalnih ali nacionalnih sinod, ki so se jih udeleževali škofje in druge cerkvene avtoritete pod predsedstvom kralja.

V srednjem veku ni manjkalo poskusov prenove sinodalne prakse v najširšem pomenu besede. Tako so na primer poskušali menihi iz Clunyja. Delež za ohranitev sinodalne prakse so prispevali tudi kapitlji katedralnih cerkva, prav tako nove skupnosti redovniškega življenja, zlasti beraški redovi.³⁴

³⁴ Njihovi samostani so bili zbrani v provincah in podložni generalnemu predstojniku, čigar jurisdikcija je obsegala vse člane redovne skupnosti. Predstojnike reda – poleg generalnega tudi provincialni in posameznega samostana – so izvolili predstavniki članov reda za določen čas, pri spolnjevanju njihove službe pa so jim pomagali kapitlji ali svet.

34. Poseben primer se je zgodil ob koncu srednjega veka, v času zahodne shizme (1378–1417), ko sta bila dva in celo trije pretendenti na papeško službo. Rešitev zapletenega vprašanja je dokončal koncil v Konstanci (1414–1418) z aplikacijo cerkvenega prava, naključno predvidenega v srednjeveškem pravnem redu, in je pristopil k izvolitvi zakonitega papeža. Pot (rešitev) je v tem primeru pokazala konciliaristična teza, ki daje prednost stalnemu koncilskemu redu pred papeževo primasovo oblastjo.

V svojem teološkem razmišljanju in svoji praktični prilagodljivosti konciliarizem ni v skladu z volilom izročila. Vendar zapušča zgodovini Cerkve poduk: nevarnosti shizme, ki je vedno v zasedi, ni mogoče vedno odvrniti in nenehne prenovne Cerkve od glave do udov (*in capite et membris*) ni mogoče uresničiti brez izvajanja tiste sinodalne prakse, ki na brazdah izročila zahteva kot zagotovilo papeževe primasove oblasti.

35. Stoletje pozneje se je Katoliška cerkev zbrala na Tridentinskem koncilu kot odgovor na krizo, ki jo je vzbudila protestantska reforma. Gre za prvi novodobni koncil, ki ima nekatere značilnosti: to ni koncil s krščansko podobo (*christianitas*) kot v srednjem veku, udeležujejo se ga škofje z višjimi redovnimi predstojniki in meniškimi kongregacijami, poslanci vladarjev pa nimajo pravice glasovanja, čeprav se udeležujejo zasedanj.

Tridentinski koncil je določil, naj se škofijska sinoda obhaja vsako leto, pokrajinska vsako tretje leto, da tako prispeva k prenosu tridentinske reforme vsej Cerkvi. Zgled takega prizadevanja je milanski nadškof sv. Karel Boromejski, ki je imel v času svoje službe 5 pokrajinskih (provincialnih) in 11 škofijskih sinod. Podobno pobudo je v Ameriki prevzel sv. Turibij, škof v Limi, ki je sklical 3 pokrajinske in 13 škofijskih sinod, katerim moramo v istem stoletju prišteti še 3 pokrajinske sinode v Mehiki.

Škofijske in pokrajinske sinode, ki so jih obhajali po Tridentinskem koncilu, niso glede na kulturo le-tega, zagovarjale dejavnega vključevanja vsega Božjega ljudstva – torej *congre-*

gatio fidelium – , temveč posredovanje in uveljavljanje pravil in uredb. Apologetičen odziv na kritiko cerkvene oblasti s strani protestantske reforme in nasprotovanje s strani številnih plasti sodobne miselnosti sta poudarjali hierarhologičen pogled na Cerkev kot *popolno in neprimerljivo družbo (societas perfecta et inaequalium)* s pripombo, da je treba v pastirjih, katerih vrh je papež, videti Cerkev, ki uči (*Ecclesia docens*), v Božjem ljudstvu pa Cerkev, ki se uči (*Ecclesia discens*).

36. Krščanske skupnosti, ki so se rodile v času reforme, so se zavemale za posebno obliko sinodalne prakse, in sicer v kontekstu ekleziologije in verskega nauka ter zakramentalne in ministerialne prakse, ki so odstopale od katoliškega izročila.

Sinodalno vodstvo eklezialnega občestva, pri katerem sodelujejo nekateri verniki v moči splošnega duhovništva, izvirajočega iz krsta, velja za najbolj skladno strukturo v življenju krščanske skupnosti v luteranski veroizpovedi. Vsi verniki so poklicani prispevati svoj delež pri izvolitvi voditeljev in skrbeti za zvestobo pri oznanjevanju evangelija in pri cerkveni upravi. Na splošno to zahtevo spolnjujejo laiški voditelji, ki so bili v preteklosti tesno povezani z državo.

V eklezialnih občestvih reformiranega izročila se potrjuje nauk o štirih službah (pastirji, učitelji, duhovniki, diakoni) Johana Kalvina. Ta nauk uči, da podoba duhovnika predstavlja dostojanstvo in oblast, ki po krstu pripada vsem vernikom. Zato so duhovniki skupaj s pastirji odgovorni za krajevno občestvo, medtem ko sinodalna praksa predvideva skupno navzočnost učiteljev, drugih služabnikov in večino vernih laikov.

Sinodalna praksa je stalnica v življenju anglikanske skupnosti na vseh ravneh – krajevni, nacionalni in nadnacionalni. Izraz, po katerem je *synodically governed, but episcopally led* – ne označuje zgolj delitev med zakonodajno oblastjo (lastno sinodam, katerim pripadajo vsi sloji Božjega ljudstva) in izvršno oblastjo (specifično škofom), ampak sinergijo med karizmo in osebno avtoriteto škofov z ene strani, z druge pa dar Svetega Duha, izlitega na vse občestvo.

37. Prvi vatikanski koncil (1869–1870) je opredelil nauk o papeškem primatu in nezmotljivosti. Primat rimskega papeža, po katerem je »v blaženem Petru postavljeno in utrjeno trajno in vidno načelo vere in občestva«, je predstavljen na koncilu kot služba, postavljena kot zagotovilo edinosti in enotnost škofovstva v službi Božjega ljudstva.³⁵ Formula (izjava), po kateri so papeževe definicije *ex cathedra* neovrgljive »same po sebi in ne v moči soglasja Cerkve«, ³⁶ »ne sprejema *sensus Ecclesiae* kot odvečnega«, marveč potrjuje izvrševanje papeževe oblasti kot njemu lastne v moči posebne službe.³⁷ To potrujeta posvet, ki ga je opravil bl. Pij IX. med škofi vsega Božjega ljudstva glede definicije dogme o brezmadežnem spočetju,³⁸ in praksa, ki ji je sledil Pij XII. glede definicije dogme o Marijinem vnebovzetju.³⁹

38. Nujnost ustrezne in trdne uveljavitve sinodalne prakse Katoliške cerkve se je naznanjala že v 19. stol. zahvaljujoč preroškim besedam Johana Adama Möhlerja (1796–1838), Antonija Rosminija (1797–1855) in Johna Henryja Newmana (1801–1890), ki se sklicujejo na normativne vire Svetega pisma in izročil ter napovedujejo prenovo, ki so ji bila naklonjena biblično, liturgično in patristično gibanje. Le-ta poudarjajo kot primarno in utemeljeno občestveno razsežnost v življenju Cerkve, ki vključuje urejeno sinodalno prakso na raznih ravneh hkrati z ovrednotenjem *verskega čuta vernikov* (*sensus fidei fidelium*) v notranji povezavi s specifično službo škofov in papeža. Tudi uveljavitev novega ozračja ekumenskih odnosov z drugimi Cerkvami in cerkvenimi obče-

³⁵ Prvi vatikanski ekumenski koncil, Dogmatična konstitucija *De Ecclesia Christi, Pastor aeternus*, DG 3059. Drugi vatikanski koncil, *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 18.

³⁶ Prvi vatikanski ekumenski koncil, *Dogmatična konstitucija Pastor aeternus*, DH 3074; Drugi vatikanski koncil, *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 25.

³⁷ Kakor razlaga Mednarodna teološka komisija v št. 40 v podnaslovu *Sensus fidei nella vita della Chiesa*, »to, kar je izključeno, je teorija, po kateri bi taka definicija potrebovala ta predhodni ali naknadni pristanek, kot pogoj za njeno veljavnost«.

³⁸ Bl. Pij IX., Okrožnica *Ubi primum nullis* (1849), 6.

³⁹ Pij XII., Okrožnica *Deiparae Virginis Mariae*, v: AAS 42 (1950), 782–783.

stvi ter pozorno prepoznavanje vedno večjih zahtev sodobne zavesti glede sodelovanja vseh državljanov v vodstvu družbenih zadev so spodbudili prenovljeno in poglobljeno izkustvo in predstavitev skrivnosti Cerkev v njeni notranji sinodalni razsežnosti.

39. Ne smemo prezreti nastanka in nadaljnjega utrjevanja sinodalnosti v drugi polovici 19. stoletja; nova ustanova, ki čeprav še ni bila deležna jasne juridične podobe, povezuje škofove nekega naroda v škofovsko konferenco. Gre za znamenje prebujanja zbornega vodstva škofovske službe na nekem ozemlju in ob upoštevanju medsebojnih geopolitičnih razmer. V istem duhu je na vigilijo 20. stoletja v Rimu zasedala plenarna latinskoameriška sinoda, ki jo sklical papež Leon XIII. z udeležbo metropolitov cerkvenih pokrajin te celine (1899). Na področju teologije in cerkvenega izkustva je rasla zavest, da se »Cerkev ne istoveti s pastirji, da je vsa Cerkev po delovanju Svetega Duha subjekt ali ‚orodje‘ izročila, da imajo laiki aktivno nalogo pri posredovanju apostolske vere«. ⁴⁰

40. Drugi vatikanski ekumenski koncil povzema nauk 1. vatikanskega koncila in ga uvršča v perspektive splošne prenovitve (*«aggiornamento»*) s tem, da prevzema sadove preteklih desetletij in jih v luči izročil strne v bogato sintezo.

Dogmatična konstitucija o Cerкви (Lumen gentium) pojasnjuje naravo in poslanstvo Cerkev kot občestva, v kateri obravnava teološka izhodišča glede ustrezne uveljavitve sinodalnosti: skrivnostno in zakramentalno naravo Cerkev; njeno naravo potujočega Božjega ljudstva v zgodovini naproti nebeški domovini; ljudstva, v katerem so vsi udje zaznamovani v moči krsta istega dostojanstva Božjih otrok in obdarjeni z istim poslanstvom; nauk o zakramentalnosti škofovske službe in kolegialnosti v hierarhičnem občestvu z rimskim papežem.

⁴⁰ Mednarodna teološka komisija, *Sensus fidei nella vita della Chiesa* (2014), 41.

Odlok o pastoralni službi škofov (Christus Dominus) poudarja subjektiviteto krajevne Cerkve in spodbuja škofo, naj opravljajo pastoralno skrb za njim zaupano Cerkev v občestvu z duhovniki ter se veselijo pomoči specifičnega senata in duhovniškega sveta. Hkrati poziva škofo, naj se v vsaki škofiji ustanovi pastoralni svet, katerega člani so duhovniki, redovniki in laiki. Izražena je tudi želja, da na ravni med občestvi med krajevnimi Cerkvami neke pokrajine častitljiva ustanova pokrajinskih sinod in koncilov dobi nov zagon in si prizadeva za ustanovitev instituta škofovske konference. V odloku o *Vzhodnih Cerkvah (Orientalium Ecclesiarum)* je ovrednotena ustanova patriarhata in njega sinodalna oblika v odnosu do katoliških vzhodnih Cerkva.

41. V prizadevanju za vnovično oživitev sinodalne prakse na ravni vesoljne Cerkve je papež bl. Pavel VI. vzpostavil škofovsko sinodo. Gre za »stalni svet škofov v vesoljni Cerkvi«, ki je direktno in neposredno pod oblastjo papeža, »čigar naloga je informirati in svetovati«, lahko pa ima tudi »oblast odločati, ko mu to podeli rimski papež«. ⁴¹ Naloga te ustanove je, da pridejo do Božjega ljudstva dobrine občestvenosti, dosežene v času koncila.

Sv. Janez Pavel II. je ob jubileju leta 2000 orisal prehojeno pot, da bi v duhu nauka 2. vatikanskega koncila uresničili bistvo skrivnosti Cerkve po raznih občestvenih strukturah. Poudarja, da je bilo že mnogo storjenega, toda »še mnogo je treba storiti, da bi bolje izrazili možnosti teh občestvenih ustanov ..., da bi s pripravljenostjo in učinkovitostjo odgovorili na vprašanja, s katerimi se mora soočiti Cerkev v tako hitrih spremembah našega časa«. ⁴²

Komaj petdeset let po zadnjem koncilu je dozorela zavest o občestvenosti Cerkve v širokih slojih Božjega ljudstva in na krajevni, pokrajinski in univerzalni ravni so pridobljene

⁴¹ B. Pavel VI., Apostolsko pismo v obliki Motu proprio *Apostolica sollicitudo*, 15. septembra 1965, v: AAS 57 (1965), 776.

⁴² Sv. Janez Pavel II., Apostolsko pismo *Ob začetku novega tisočletja (2001)*, 44; AAS 93 (2001), 298.

pozitivne sinodalne izkušnje. Imeli smo 14 splošnih rednih zborovanj škofovske sinode, utrdile so se izkušnje in dejavnosti škofovskih konferenc in povsod so obhajali sinodalna zborovanja. Poleg tega so bili ustanovljeni sveti, ki so podprli občestvenost in sodelovanje med krajevnimi Cerkvami in episkopati v smislu načrtovanja pastoralnih ciljev na pokrajinski (regionalni) in celinski ravni.

Drugo poglavje

TEOLOGIJA SINODALNOSTI

42. Nauk Svetega pisma in izročila potrjujeta, da je sinodalnost bistvena razsežnost Cerkve, ki se v njej razodeva in oblikuje kot potujoče Božje ljudstvo in občestvo, ki ga zbira vstali Kristus. V prvem poglavju stopa v ospredje zlasti ekzeplaričen in normativni značaj jeruzalemskega koncila (Apd 15,4-29). Pred pomembnim izzivom za Cerkev v njenih začetkih koncil konkretno pokaže vzorec občestvenega in apostolskega prepoznavanja, ki ga izraža sama narava Cerkve, to je skrivnost občestvenosti s Kristusom v Svetem Duhu.⁴³ Sinodalnost preprosto ne obstaja v neki proceduralni dejavnosti, pač pa je posebna oblika, katero Cerkev živi in deluje. S tega vidika in v luči ekleziologije 2. vatikanskega koncila to poglavje obravnava temelje in vsebine teologije sinodalnosti.

2.1. Temelji teologije sinodalnosti

43. Cerkev, v *Sveti Trojici zbrano ljudstvo*,⁴⁴ je poklicana in usposobljena, da kot Božje ljudstvo usmerja svojo pot v poslanstvo »k Očetu, po Sinu v Svetem Duhu.«⁴⁵ Tako je Cerkev v Kristusu in po Svetem Duhu deležna življenja v občestvu Svete Trojice, poslana zaobjeti vse človeštvo.⁴⁶ V daru

⁴³ Benedikt XVI., *Homilija* pri maši na začetku V. splošne konference škofov Latinske Amerike in Karibov, 13. maja 2007 v: AAS 99 (2007), 435: »To je »način«, kako delujemo v Cerkvi ... Ne gre zgolj za proceduralno vprašanje, pač pa za razmišljanje o sami naravi Cerkve, ki je skrivnost občestvenosti s Kristusom v Svetem Duhu ... »Bilo je všeč Svetemu Duhu in nam.«

⁴⁴ Drugi vatikanski koncil, *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 2–4; *Odlok o misijonskem poslanstvu Cerkve - Ad gentes*, 1965, 2–4.

⁴⁵ *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 51.

⁴⁶ Prav tam, 4, 8, 13–15, 18, 21, 24–25; *Dogmatična konstitucija o Božjem razodelju*, 10; *Pastoralna konstitucija Cerkev v sedanjem svetu*, 32; *Dekret o ekumenizmu - Unitatis redintegratio*, 1965, 2–4, 14–15, 17–18, 22.

in prizadevanju za občestvenost se nahajajo izvir, oblika in namen sinodalnosti, kolikor ta izraža specifično *obliko življenja in delovanja (modus vivendi et operandi)* Božjega ljudstva v odgovorni in urejeni udeležbi vseh njenih udov v razločevanju in udejanjanju poti njenega poslanstva. V izvajanju sinodalnosti se namreč konkretno izvaja poklicanost človeka, da živi občestvenost, ki se uresničuje po iskrenem darovanju sebe, v edinosti z Bogom in v edinosti z brati in sestrami v Kristusu.⁴⁷

44. Da bi uresničil načrt odrešenja, je vstali Jezus poslal apostolom dar Svetega Duha (Jn 20,22). Na binkoštni dan je bil Sveti Duh razlit na vse tiste, ki so prišli od vsepovsod, ki so poslušali in sprejeli oznanilo (*kérygmo*), ter s tem nakazal univerzalno poklicanost vseh ljudstev v eno Božje ljudstvo (prim. Apd 2,11). Sveti Duh iz globine srca navdihuje in oblikuje občestvo in poslanstvo Cerkve, Kristusovega telesa in živi tempelj Duha (prim. Jn 2,21; 1 Kor 2,1-11). »Verovati, da je Cerkev sveta in katoliška ter da je ena in apostolska, je neločljivo od vere v Boga Očeta, Sina in Svetega Duha.«⁴⁸

45. Cerkev je *ena (una)*, ker ima svoj izvor, vzorec in cilj v edinosti s Presveto Trojico (prim. Jn 17,21-22). Je potujoče Božje ljudstvo na zemlji za spravo vseh ljudi v edinosti s Kristusovim telesom v Svetem Duhu (prim. 1 Kor 12,4).

Cerkev je *sveta (sancta)*, ker je delo Presvete Trojice (prim. 2 Kor 13,13): posvečena je s Kristusovo milostjo, ki je dana kot Ženin Zaročenki (prim. Ef 5,23), in oživljena z ljubeznijo Očeta, razlito v srca po Svetem Duhu (prim. Rim 5,5). V njej se uresničuje *občestvo svetih (communio sanctorum)* v dvojnem pomenu občestva kot svete reči (*sancta*) in občestvo med posvečenimi osebami (*sancti*).⁴⁹ Tako sveto Božje ljudstvo potuje v dopolnjevanju svetosti, ki je poklicanost vseh njenih udov. Pri tem ga spremlja zagovor Božje matere Mari-

⁴⁷ Pastoralna konstitucija Cerkev v sedanjem svetu, 24.

⁴⁸ Katekizem katoliške Cerkve, Družina, Ljubljana 1993, 750.

⁴⁹ Dogmatična konstitucija o Cerkvi, 49.

je, mučencev in svetnikov, saj je ustanovljena in poslana kot univerzalni zakrament edinosti in odrešenja.

Cerkev je *katoliška (cattolica)*, ker ohranja integriteto in celovitost vere (prim. Mt 16,16) in je poklicana zbrati v eno samo sveto ljudstvo vse narode zemlje (prim. Mt, 28,19). Je tudi *apostolska (apostolica)*, ker je sezidana na temelju apostolov (prim. Ef 2,10), ker tudi zvesto posreduje vero apostolov in je poučena, posvečena in vodena po njihovih naslednikih (prim. Apd 20,19).

46. Delovanje Duha v občestvu Kristusovega telesa in na misijonski poti Božjega ljudstva je načelo sinodalnosti. Ker je Duh *vez ljubezni (nexus amoris)* v življenju Boga Trojice, priobčuje isto ljubezen Cerkvi, ki se zida kot *koinonía to hagíou pnévmatos* (2 Kor 13,13). Dar Svetega Duha, eden in isti v vseh krščenih, se razodeva na mnogotere načine: isto dostojanstvo krščenih, poklicanost vseh k svetosti;⁵⁰ udeležnost vseh verujočih pri duhovniškem, preroškem in kraljevskem poslanstvu Jezusa Kristusa; bogastvo hierarhičnih in karizmatičnih darov;⁵¹ življenje in poslanstvo krajevne Cerkve.

47. Sinodalno pot Cerkve oblikuje in hrani evharistija, ki je »središče vsega krščanskega življenja za vesoljno in krajevno Cerkev in vsakega posameznega vernika«. ⁵² Sinodalnost ima svoj izvor in svoj vrhunec v bogoslužnem obhajanju, zlasti v polnem, zavestnem in dejavnem evharističnem zboru. ⁵³ Občestvo s Kristusovim telesom in krvjo stori, da »čeprav smo mi, ki nas je veliko, eno telo, ker smo vsi deležni enega kruha« (1 Kor 10,17).

Evharistija predstavlja in vidno uresničenje pripadnost Kristusovemu telesu in medsebojni pripadnosti kristjanov (1

⁵⁰ Prav tam, 39–42.

⁵¹ Prav tam, 4, 12b; pri. Kongregacija za verski nauk, Pismo škofom katoliške Cerkve *Cerkev se pomlaja – Iuvenescit Ecclesia*, Cerkevni dokumenti 154, Ljubljana 2017, 12–18.

⁵² Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov, *Splošna ureditev Rimскеga misala, I*, 16; Cerkevni dokumenti 94, Ljubljana 2002.

⁵³ Prim. *Konstitucija o svetem bogoslužju*, 10, 14.

Kor 12,12). Okoli evharistične mize se oblikujejo in srečujejo v edinosti ene Cerkve razne krajevne Cerkve. Evharistični shod izraža in uresničuje cerkvenostni »mi« *občestva svetih (communio sanctorum)*, v katerem so verniki deležni mnogovrstnosti Božje milosti. *Sinodalni red (Ordo ad Synodum)* od koncila v Toledu v VII. stol. do *Obrednika za škofe (Caerimoniale Episcoporum)* leta 1984 izraža liturgični značaj sinodalnega zbora, ki na svojem začetku in kot svoje središče predvideva obhajanje evharistije in izpostavitve evangelija.

48. Gospod izliva na Božje ljudstvo svojega Duha na vsakem kraju in v vsakem času in mu naklanja udeležbo pri svojem življenju, ga hrani z evharistijo in vodi v sinodalno občestvo. »Biti resnično ‚sinodalen‘ pomeni napredovati v skladnosti pod vodstvom Svetega Duha.«⁵⁴ Čeprav imajo sinodalni procesi in dogodki svoj začetek, razvoj in sklep, sinodalnost izraža na poseben način zgodovinsko pot Cerkve kot take, oživlja njene strukture, usmerja poslanstvo. Trinitarne in antropološke, kristološke, pnevmatološke in evharistične razsežnosti Božjega odrešenjskega načrta, ki se uresničuje v skrivnosti Cerkve, zarisujejo teološki horizont, znotraj katerega se je sinodalnost izražala in uresničevala skozi stoletja.

2.2. Sinodalna pot potujočega in misijonarskega Božjega ljudstva

49. Sinodalnost razodeva »potujoči« značaj Cerkve. Podoba Božjega ljudstva, ki je zbrano med narodi (Apd 2,1-9; 15,14), izraža družbeno, zgodovinsko in misijonarsko razsežnost, ki ustrezajo razmeram in poklicanosti človeka kot človeka *romarja (homo viator)*. Pot je podoba, ki razsvetljuje razumnost skrivnosti Kristusa, ki je pot, ki vodi k Očetu.⁵⁵

⁵⁴ J. Ratzinger, *Sinodalne vloge Cerkve: pomembnost občestvenosti med škofi (Le funzioni sinodali della Chiesa: l'importanza della comunione tra i Vescovi)*, v: *L'Osservatore Romano*, 24. januarja 1996.

⁵⁵ Sv. Tomaž Akvinski, *Summa Theologiae* I, 2; III. Prol.

Jezus je pot Boga proti človeku in pot le-teh proti Bogu.⁵⁶ Milostni dogodek, ko je tudi sam postal popotnik, ko je postavil svoj šotor med nami (Jn 1,14), se nadaljuje v sinodalni poti Cerkev.

50. Cerkev potuje s Kristusom, po Kristusu in v Kristusu. On, popotnik, pot in domovina, daje svojega Duha ljubezni (Rim 5,5), da lahko v njem sledimo »popolnejši poti« (1 Kor 12,31). Cerkev je poklicana, da sledi stopinjam svojega Gospoda, dokler ne pride (1 Kor 11,26). Je ljudstvo na poti (Apd 9,2; 18,25; 19,9) proti nebeškemu kraljestvu (Fil 3,20). Sinodalnost je njena zgodovinska oblika potovanja v občestvu do končnega pristanka (Hbr 3,7-4,44). Vera, upanje in ljubezen vodijo in oblikujejo potovanje Gospodovega občestva »proti prihodnjemu mestu« (Hbr 3,14). Kristjani so »ljudstvo romarjev in tujcev« v svetu (1 Pt 2,11), zaznamovani z darom in odgovornostjo oznanjati vsem evangelij Kraljestva.

51. Božje ljudstvo je na poti vse do dovršitve časov (Mt 28,20) in vse do koncev zemlje (Apd 1,8). Cerkev živi v prostoru v raznih krajevnih Cerkvah in potuje v času od Jezusovega vstajenja do njegovega *prihoda* (*parusia*). Ona predstavlja poseben zgodovinski subjekt, v katerem je že prisotna in delujoča eshatološka usoda do končnega združenja z Bogom in edinosti človeškega rodu.⁵⁷ Sinodalna oblika njene poti izraža in pospešuje uresničenje v vseh krajevnih potujočih Cerkvah in med njimi v edini Kristusovi Cerkvi.

52. Sinodalna razsežnost Cerkev vsebuje občestvenost živega izročila vere raznih krajevnih Cerkva med njimi in rimsko Cerkvijo tako v diahroničnem (starodavnem) – *antiquitas* – kot v sinhroničnem (sočasnem) smislu – *universitas*. Posredovanje in sprejemanje simbolov vere in sklepov

⁵⁶ Prim. sv. Janez Pavel II., Okrožnica *Odrešenik človeka*, Cerkevni dokumenti 2, Ljubljana 1979, 7, 14

⁵⁷ Prim. Mednarodna teološka komisija, *Izbrana vprašanja iz ekleziologije* (1985), II.

krajevnih in pokrajinskih sinod, zlasti pa specifičnih in univerzalnih ekumenskih koncilov, na normativni ravni izraža in zagotavlja občestvo vere, ki jo izpoveduje Cerkev povsod, vedno in s strani vseh (*quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est*).⁵⁸

53. Cerkev je sinodalnost živela v službi poslanstva. *Ecclesia peregrinans natura sua missionaria est (potujoča Cerkev je po svoji naravi misijonarska)*,⁵⁹ obstaja torej zaradi evangelizacije.⁶⁰ Vse Božje ljudstvo je subjekt oznanjevanja evangelija.⁶¹ Vsak krščenec je poklican biti protagonist poslanstva, kajti vsi smo misijonarski učenci. Cerkev je poklicana, da v sinodalni sinergiji uresniči skrivnosti in karizme, navzoče v njenem življenju, k prepoznavanju poti evangelizacije v poslušnosti glasu Duha.

2.3. Sinodalnost kot izraz občestvene ekleziologije

54. Dogmatična konstitucija o Cerkvi daje bistvena načela za ustrezno razumevanje sinodalnosti v luči občestvene ekleziologije. Vrstni red njenih prvih poglavij izraža pomemben dosežek v samospoznanju Cerkve. Tako si sledijo poglavja: Skrivnost Cerkve (1. poglavje), Božje ljudstvo (2. poglavje), Hierarhična ureditev Cerkve (3. poglavje). Poudarja, da je cerkvena hierarhija postavljena v službo Božjega ljudstva, da se poslanstvo Cerkve uresniči v skladu z Božjim načrtom odrešenja, v logiki prioritete celote nad deli in cilja nad sredstvi (orodji).

55. Sinodalnost izraža, da je njen subjekt vsa Cerkev in vsi v Cerkvi. Verniki so sinodali (*synodoi*), tovariši na poti, poklicani, da so kot udeleženi na enem Kristusovem

⁵⁸ Prim. Vincenzo di Lérnis, *Commonitorium* II, 5; CCSL 64, 25–26, 149.

⁵⁹ *Odlok o misijonski nalogi Cerkve*, 2.

⁶⁰ Bl. Pavel VI., Apostolska spodbuda *O evangelizaciji današnjega sveta - Evangelii nuntiandi* (1975), Ljubljana 2006 (ponatis), 14, v: AAS 68 (1976), 13.

⁶¹ *Odlok o misijonski nalogi Cerkve*, 35.

duhovništvu⁶² in naslovljenci raznih karizem, razlitih po Svetem Duhu⁶³ v korist skupnega dobrega, dejavni subjekt. Sinodalno življenje potrjuje, da je Cerkev ena, oblikovana od svobodnih in različnih subjektov, med seboj združenih v občestvo, ki se kaže v dinamični obliki kot en občestveni subjekt, ki se opira na Kristusa, vogelni kamen, in na apostolih kot stebrih. Cerkev, zgrajena iz mnogih živih kamnov, živi v »duhovni hiši« (prim. 1 Pt 2,5) in je »Božje bivališče v Duhu« (Ef 2,22).

56. Vsi verniki so poklicani pričevati in oznanjati Besedo resnice in življenja kot udje preroškega, duhovniškega in kraljevskega Božjega ljudstva.⁶⁴ Škofje opravljajo njim lastno apostolsko avtoriteto v učenju, posvečevanju in vodstvu kraljevske Cerkve, zaupane njihovi pastoralni skrbi v službi poslanstva Božjega naroda.

Maziljenje Svetega Duha se razodeva v *verskem čutu vernikov (sensus fidei fidelium)*.⁶⁵ »V vseh vernikih, od prvega do zadnjega, deluje posvečevalna moč Duha, ki spodbuja k evangelizaciji. Božje ljudstvo je sveto zaradi maziljenja, ki ga usposablja, da je nezmotljivo »v verovanju« (*infallibile* »in credendo«). To pomeni, da se v verovanju ne moti, čeprav ne najde besed, s katerimi bi izrazilo svojo vero. Duh ga vodi v resnici in ga vodi k odrešenju. Kot del njegove skrivnosti ljubezni do človeštva Bog naklanja vernikom kot celoti *verski čut – il sensus fidei* –, ki jim pomaga prepoznavati to, kar resnično prihaja od Boga. Navzočnost Svetega Duha naklanja vernikom neko so-naravnost z božanskimi stvarnostmi in modrost, ki jim dovoljuje za intuitivnost za njihovo spoznanje.«⁶⁶ Takšna so-naravnost se izraža v čutiti s Cerkvijo (*sentire cum Ecclesia*): čutijo, izkušajo in razumevajo v skladu s Cerkvijo. Ta zahteva se postavlja ne le teologom, ampak vsem vernikom:

⁶² Dogmatična konstitucija o Cerkvi, 10.

⁶³ Prav tam, 12, 32.

⁶⁴ Prim. KKC, 783–786.

⁶⁵ Dogmatična konstitucija o Cerkvi, 12a.

⁶⁶ Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium*, 119, v: AAS (2013) 1069–1070.

združuje vse ude Božjega ljudstva na njihovem potovanju. To je ključ za *skupno pot* (*«camminare insieme»*).⁶⁷

57. Ko papež Frančišek sprejema eklezialni vidik 2. vati-kanskega koncila, ima pred očmi podobo sinodalne Cerkve kot »obrnjene piramide«, ki zajema Božje ljudstvo, škofovski zbor in v njem Petrovega naslednika z njegovo specifično službo edinosti. V njej je konica pod osnovo.

»Sinodalnost kot bistvena razsežnost Cerkve nam nudi najbolj ustrezno interpretacijo za razumevanje same hierarhične službe ... Jezus je ob ustanovitvi Cerkve postavil na vrh apostolski zbor, na katerem je apostol Peter »skala« (prim. Mt 16,18), tisti, ki mora »potrditi« brate v veri (prim. Lk 22,32). V tej Cerkvi je kakor v obrnjeni piramidi vrh pod osnovo. Zato se tisti, ki opravljajo oblast, imenujejo »služabniki«: kajti glede na izvirni pomen besede, so najmanjši med vsemi.«⁶⁸

2.4. Sinodalnost v dinamizmu katoliškega občestva

58. Sinodalnost je živ izraz katolištva za Cerkev kot občestvo. Kristus je navzoč v Cerkvi kot glava, povezana s Telesom (Ef 1,22-23), ki od njega prejema polnost odrešenjskih sredstev. Cerkev je katoliška tudi zaradi tega, ker je poslana k vsem ljudem, da bi pod gospostvom Kristusa in v edinosti njegovega Duha združevala vso človeško družino v mnogovrstnem bogastvu svojih kulturnih znamenj. Sinodalna pot izraža in pospešuje katolištvo v dvojnem pomenu: kaže dinamično obliko, v kateri je bogastvo vere razdeljeno na vse ude Božjega ljudstva, in kaže naklonjenost vsem ljudem in vsem narodom.

59. Katoliška cerkev uresničuje univerzalnost na krajevni ravni in krajevno na univerzalni. Posebnost Cerkve nekega kraja se uresničuje v območju vesoljne Cerkve, ta pa se

⁶⁷ Mednarodna teološka komisija, *Il »sensus fidei« nella vita della Chiesa* (2014), 90.

⁶⁸ Frančišek, *Govor ob spominu na 50. obletnico ustanovitve škofovske sinode*, v: AAS 107 (2015) 1139, 1141–1142.

kaže in uresničuje v krajevnih Cerkvah in njihovi medsebojni občestvenosti in z rimsko Cerkvijo.

»Vsaka delna Cerkev, ki bi se prostovoljno ločila od vesoljne Cerkve, bi izgubila svojo povezavo z Božjim načrtom ... Cerkev, »razširjena po vsem svetu« (*toto orbe diffusa*), bi postala abstrakcija, če ne bi prejemala podobe in življenja prav po krajevnih Cerkvah. Samo če smo stalno pozorni na oba pola Cerkve, bomo dojeli bogastvo razmerja med vesoljno Cerkvijo in delnimi Cerkvami.«⁶⁹

60. Notranja povezava med tema dvema poloma se izraža kot medsebojno bivanje univerzalnega in delnega v eni Kristusovi Cerkvi. V Cerkvi, ki je katoliška, različnost ni zgolj sobivanje, marveč medsebojno prešinjnanje in odvisnost. Gre za ekleziološko prešinjnanje (*pericoresis*), v katerem se trinitarična občestvenost srečuje s svojo eklezialno podobo. Občestvo Cerkva med seboj v eni vesoljni Cerkvi pojasnjuje ekleziološki pomen besede zbornega »mi« škofov, zbranih v edinosti s *Petrom in pod Petrom* (*cum Petro et sub Petro*).

61. Krajevne Cerkve so občestveni subjekti, ki na poseben način uresničujejo edinstveno Božje ljudstvo v različnih kulturnih in družbenih razmerah ter izmenjujejo svoje darove v medsebojnem razmerju za pospeševanje »vezi najglobljega občestva«. ⁷⁰ Različnost delnih Cerkva – z njihovimi cerkvenimi pravili, liturgičnimi obredi, teološkimi izročili, duhovnimi darovi in kanonskimi normami – »prikazuje vesoljnost nedeljene Cerkve«. ⁷¹ Petrova služba kot središče edinosti (*centrum unitatis*) »varuje zakonite različnosti in hkrati skrbi, da to, kar je posebnega, niti malo ne škoduje edinosti, marveč ji služi«. ⁷² Petrinska služba je postavljena v službo edinosti

⁶⁹ Bl. Pavel VI., Apostolska spodbuda *O evangelizaciji*, 62, v: AAS 68 (1976) 52; prim. Kongregacija za verski nauk, *Lettera ai vescovi della Chiesa cattolica su Alcuni aspetti della Chiesa intesa come comunione* (Pismo škofom Katoliške Cerkve o nekaterih vidikih Cerkve kot občestva), pogl. II.

⁷⁰ *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 13c.

⁷¹ Prav tam, 23.

⁷² Prav tam, 13c.

Cerkve in zagotovilo (poročstvo) posebnosti delnih Cerkva. Sinodalnost zarisuje pot, kako slediti pospeševanju univerzalnosti (katolištvu) Cerkve v razpoznavanju poti, ki jih skupaj prehodijo v vesoljni Cerkvi in posamič v vsaki delni Cerkvi.

2.5. Sinodalnost v izročilu apostolskega občestva

62. Cerkev je apostolska v trojnem pomenu: kolikor je bila in je nenehno zgrajena na temelju apostolov (prim. Ef 2,10); kolikor ohranja in prenaša ob pomoči Svetega Duha njihov nauk (prim. Apd 2,42; 2 Tim 1,13-14); kolikor jo še naprej vodijo apostoli po škofovskem zboru, njihovih naslednikih in pastirjih Cerkve (Apd 20,8).⁷³ Osredotočimo sedaj svojo pozornost na razmerje med sinodalnim življenjem Cerkve in apostolsko službo, ki se aktualizira v škofovski službi v kolegialnem in hierarhičnem občestvu ter med njimi in rimskim škofom.

63. Dogmatična konstitucija o Cerkvi uči, da je Jezus postavil dvanajstere apostole »kot zbor (*collegium*), to je kot stalno skupnost (*coetus*), kateremu je postavil za voditelja Petra, izbranega izmed njih.«⁷⁴ Potrjuje, da se škofovsko nasledstvo uresničuje po posvečenju škofov, ki jim daje polnost zakramenta sv. reda in jih vključuje v kolegialni in hierarhični zbor z voditeljem in člani zbora.⁷⁵ Zato izjavlja, da ima škofovska služba – v skladu in izhajajoč iz apostolske službe – kolegialno in hierarhično obliko. Osvetljuje vez med zakramentalnostjo škofovstva in zbornostjo škofov, pri čemer presega razlago, ki je ločevala škofovsko službo od njenega zakramentalnega izvora in je tako slabila zborna razsežnost, utemeljeno na izročilu.⁷⁶ Ta vez tako vključuje v okvir občestvene ekleziologije in zbornosti nauk 1. vatikanskega konci-

⁷³ *Katekizem katoliške Cerkve*, 857.

⁷⁴ *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 19.

⁷⁵ Prav tam, 21.

⁷⁶ Prav tam, 22a: »Kakor so po Gospodovi odločitvi sv. Peter in drugi apostoli en sam apostolski zbor, tako so na podoben način povezani med seboj rimski škof, Petrov naslednik, in škofje, nasledniki apostolov.«

la o rimskem škofu kot »počelu in temelju edinosti tako škofov kakor množice vernikov.«⁷⁷

64. Na temelju nauka o *verskem čutu (fidei sensus)* Božjega ljudstva in zakramentalnosti škofovskega zbora v hierarhičnem občestvu s papežem lahko poglobimo teologijo sinodalnosti. Sinodalna razsežnost Cerkve izraža značaj dejavnih subjektov vseh krščenih in hkrati specifično vlogo škofovske službe v zbornem in hierarhičnem občestvu z rimskim papežem.

Takšen ekleziološki vidik spodbuja k razločevanju sinodalnega občestva med »vsemi« (*tutti*), »nekaterimi« (*alcuni*) in »enim« (*uno*). Na raznih ravneh in v različnih oblikah na ravni krajevnih Cerkva, njenih skupnosti na krajevni ravni in na ravni vesoljne Cerkve sinodalnost vsebuje izvrševanje načela *sensus fidei* znotraj *universitas fidelium* (občestva vernikov; *tutti*), službo voditelja zbora škofov, vsakega v svojem duhovniškem zboru (*alcuni*) ter službo edinosti s škofom in s papežem (*uno*). Tako so v sinodalni dinamiki združeni občestveni vidik, ki se dotika vsega Božjega ljudstva, zborna razsežnost glede izvrševanja škofovske službe in prvenstvo (*primat*) rimskega škofa.

To razmerje pospešuje tisto *edinstveno soglasje (singularis conspiratio)* med verniki in pastirji,⁷⁸ ki je ikona večnega soglasja, ki vlada v Sveti Trojici. Tako namreč Cerkev »v teku stoletij nenehno teži k polnosti božje resnice, dokler se v njej ne dopolnijo Božje besede.«⁷⁹

65. Prenova sinodalnega življenja Cerkve zahteva poživitev procesa posvetovanja vsega Božjega ljudstva. »Praksa posvetovanja z laiki ni nekaj novega v življenju Cerkve. V srednjem veku se je Cerkev posluževala načela rimskega prava: *Kar se tiče vseh, naj vsi o tem razpravljajo in potrjujejo – Quod omnes tangit, ab omnibus tractari et approbari debet*. Na

⁷⁷ Prav tam, 23a.

⁷⁸ *Dogmatična konstitucija o Božjem razodetju*, 10.

⁷⁹ Prav tam, 8.

treh območjih življenja Cerkve (vera, zakramenti, oblast) je izročilo pridruževalo hierarhični strukturi konkretno obliko združevanja in soglasja, in so bili prepričani, naj bi to bila apostolska praksa ali apostolsko izročilo.⁸⁰ Tega aksioma ni mogoče razumeti ne v smislu konciliarizma na ekleziološki ravni ne v smislu parlamentarizma na ravni politike. Pač pa nam pomaga razmišljati in izvajati sinodalnost v smislu eklezialnega občestva.

66. V katoliškem in apostolskem pogledu na sinodalnost vlada medsebojni preplet med občestvom verujočih (*communio fidelium*), občestvom škofov (*communio episcoporum*) in občestvom Cerkev (*communio ecclesiarum*). Koncept sinodalnosti je večji od zbornosti, kajti vključuje sodelovanje vseh v Cerkvah in vseh Cerkev. Zbornost dejansko izraža, kako biti in se izražati v občestvu Božjega ljudstva v škofovskem stanu, to je v škofovskem zboru s Petrom in pod Petrom (*cum Petro e sub Petro*) in preko tega v občestvu med vsemi Cerkvami. Pojem sinodalnosti vključuje pojem zbornosti in obratno, kolikor se ti dve stvarnosti v njihovi različnosti podpirata in med seboj potrjujeta. V zvezi z zakramentalnostjo škofovstva in zbornostjo predstavlja nauk 2. vatikanskega koncila temeljno teološko premiso za pravilno in celotno teologijo sinodalnosti.

2.6. Soudeležba in avtoriteta v sinodalnem življenju Cerkve

67. Sinodalna Cerkev je Cerkev, ki participira in je soodgovorna. V uresničevanju sinodalnosti je poklicana povabiti k sodelovanju vse glede na poklicanost posameznika v moči avtoritete, po Kristusu zaupane zboru škofov s papežem na čelu. Soudeležba je utemeljena na dejstvu, da so vsi verniki usposobljeni in poklicani dati na voljo drug drugemu daro-

⁸⁰ Mednarodna teološka komisija, *Il „sensus fidei“ nella vita della Chiesa* (2014), 122.

ve, ki so jih prejeli od Svetega Duha. Oblast pastirjev je poseben dar Duha Kristusa, Glave, za zidanje celotnega telesa, ne pa kaka delegirana služba in reprezentacija ljudstva. Glede tega je primerno navesti dve pojasnili.

68. Prvo pojasnilo se nanaša na pomen in vrednost *posvetovanja* vseh v Cerkvi. Razlika med odločujočim in posvetovalnim glasom ne sme podcenjevati mnenj ali glasov, izraženih na raznih sinodalnih zborovanjih ali v raznih svetih. Izraz *zgolj svetovalni glas (votum tantum consultivum)*, s katerim označujemo težo (pomembnost) sodbe ali predlogov, izraženih kot novosti, ni primeren, če ga razumemo kot *mnenje (mens)* v smislu civilnega prava v njegovih različicah.⁸¹

Posvetovanje, ki je izraženo na sinodalnih zborovanjih, je drugače ovrednoteno, kajti udje Božjega ljudstva, ki se jih udeležujejo, so poklicani od Gospoda; skupaj poslušajo, kar Duh govori Cerkvi po Božji besedi, ki odmeva v življenju, in z očmi vere razlagajo znamenja časa. V sinodalni Cerkvi je celotno občestvo v svobodi in po bogati različnosti darov poklicano k molitvi, poslušanju, presojanju in pogovarjanju, prepoznavanju in svetovanju pri sprejemanju pastoralnih odločitev v skladu z Božjo voljo. Da bi ustrezno izrazili svoje odločitve, morajo pastirji pozorno poslušati želje (*vota*) vernikov. Kanonsko pravo predvideva, da smejo v posebnih primerih delovati šele potem, ko so spodbujali in pridobili različna menja po formalno pridobljenih pravnih določbah.⁸²

69. Drugo pojasnilo se dotika izvrševanja pastirjem lastne oblasti.⁸³ Ne sme se dovoliti ne odtujitev ne ločitev med občestvom in njegovimi pastirji, ki so poklicani delovati v

⁸¹ Prim. F. Coccopalmerio, *La consultivit del Consiglio pastorale parrocchiale e del Consiglio per gli affari economici della parrocchia*, in «Quaderni di Diritto ecclesiale», 1 (1988), 60–65.

⁸² ZCP določa, da, kadar predstojnik potrebuje soglasje ali nasvet kakega zbora (consilium) ali skupine oseb (coetus), mora sklicati zbor ali skupino v skladu z zakonom (prim. kan. 127, § 1; kan. 166; prim. kann. 166–173). Da so dejanja veljavna, mora pridobiti mnenje vseh (kan. 127, § 2).

⁸³ *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 27.

imenu edinega Pastirja. Treba pa je upoštevati različnost nalog v medsebojnem razmerju. Neka sinoda, zbor ali svet ne more sprejemati odločitev brez zakonitih pastirjev. Sinodalni proces se mora uresničevati v območju hierarhično strukturiranega občestva. Tako je na primer v škofiji potrebno razlikovati med procesom za pripravo neke odločitve (*decision-making*) s skupnim delom za prepoznavanje, posvetovanje in sodelovanje, ter med sprejemom pastoralnih odločitev (*decision-taking*), ki je naloga škofa, poroka apostolstva in katolištv. Priprava je sinodalna naloga, odločitev pa je odgovornost službe. Ustrezno izvajanje sinodalnosti mora prispevati k temu, da se bolje izrazi izvrševanje osebne službe in zborne službe apostolske oblasti s sinodalnim izvajanjem razpoznavanja s strani občestva.

70. V povzetku: v luči dveh normativnih izvorov in njihovih teoloških temeljev, ki so omenjeni v I. in II. poglavju, lahko v obrisih navedemo sinodalnost kot bistveno razsežnost Cerkve.

a) Sinodalnost označuje predvsem poseben slog (*lo stile*), ki opredeljuje življenje in poslanstvo Cerkve ter izraža naravo skupne poti in vključitve v občestvo Božjega naroda, zbranega v Gospodu Jezusu v moči Svetega Duha za označevanje evangelija. Sinodalnost se mora izražati na preprost način v življenju in delovanju Cerkve. Takšen *modus vivendi et operandi* se uresničuje v skupnem poslušanju besede in obhajanja evharistije, v bratskem občestvu in odgovornosti ter v soudeležbi vsega Božjega ljudstva na raznih ravneh in v različnosti raznih služb in nalog, v njenem življenju in poslanstvu.

b) V posebnem in določenem smislu sinodalnost s teološkega in kanonskega vidika označuje tiste *strukture* in *eklezijske procese*, v katerih se sinodalna narava Cerkve izraža na institucionalni ravni, in podobno (analogno), na raznih ravneh njenega uresničevanja: krajevni, pokrajinski, vesoljni. Te strukture in procesi so v službi verodostojnega prepoznavanja Cerkve, ki je poklicana pokazati smer, ki ji je treba slediti v poslušanju Svetega Duha.

c) Sinodalnost končno označuje natančne dogodke tistih sinodalnih dogajanj (*eventi sinodali*), v katerih se Cerkev, sklicana s strani pristojnih avtoritet in po posebnih procedurah cerkvene discipline, ter vse Božje ljudstvo pod vodstvom škofov v zbornem in hierarhičnem občestvu z rimskim škofom, vključuje na krajevni, pokrajinski in vesoljni ravni, da bi prepoznala svojo pot in zlasti vprašanja ter sprejela odločitve in usmeritve za dosego svojega evangelizacijskega poslanstva.

Tretje poglavje

URESNIČITEV SINODALNOSTI SUBJEKTI, STRUKTURE, PROCESI, SINODALNI DOGODKI

71. Teološko razumevanje sinodalnosti v ekleziološki perspektivi 2. vatikanskega koncila kliče k premisleku o konkretnih načinih njene uresničitve. Na splošno je treba razmisliti o tem, kar je trenutno predvideno v kanonskem redu, da bi spoznali pomen in možnosti in jim dali novega zagona, hkrati pa prepoznali teološke perspektive za nadaljnji razvoj. To poglavje je premik od sinodalne poklicanosti Božjega ljudstva, pozneje pa opiše sinodalne strukture na krajevni, pokrajinski in univerzalni ravni, pri čemer obravnava razne subjekte, ki so vpleteni v sinodalne procese in dogajanja.

3.1. Sinodalna poklicanost Božjega ljudstva

72. Vse Božje ljudstvo je nagovorjeno po svoji izvorni sinodalni poklicanosti. Kroženje med *sensus fidei*, v katerega so vključeni vsi verniki, prepoznavanje, opravljeno na ranih ravneh uresničevanja sinodalnosti, ter avtoriteta tistega, ki opravlja pastoralno službo edinosti in vodenja, opredeljuje dinamiko sinodalnosti. To kroženje pospešuje krstno dostojanstvo in soodgovornost vseh, ovrednoti navzočnost karizem, razlitih po Svetem Duhu na Božje ljudstvo, priznava posebno službo pastirjev v zbornem in hierarhičnem občestvu z rimskim škofom, jamči, da se bodo sinodalni procesi in dogodki odvijali v zvestobi *verskemu izročilu* (*depositum fidei*) in v poslušnosti Svetemu Duhu v prenovi poslanstva Cerkve.

73. V tej perspektivi je bistvenega pomena udeležba vernih laikov. Oni tvorijo večino Božjega ljudstva; mnogo se moramo naučiti od njihove navzočnosti na številnih področjih življenja in poslanstva cerkvenih občestev, od ljudskih pobo-

žnosti do skupnostne pastorale, prav tako od njihove posebne izvedenosti v raznih področjih kulturnega in družbenega življenja.⁸⁴

Zato je nepogrešljivo posvetovanje z njimi, da bi dali napotek glede prepoznavanja v okviru sinodalnih struktur. Treba je torej preseči ovire, ki jih predstavlja pomanjkanje formacije in priznanih področij, na katerih se lahko verni laiki izražajo in delujejo, ter klerikalne miselnosti, ki tvega, da jih bomo pustili na obrobju cerkvenega življenja.⁸⁵ To zahteva prednostno prizadevanje za formacije zrele eklezialne zaveštvi, ki se mora prenesti na institucionalno raven v redni sinodalni praksi.

74. Poleg tega je potrebno odločno ovrednotiti načelo so-bistvenosti med hierarhičnimi in karizmatičnimi darovi v Cerkvi na temelju nauka 2. vatikanskega koncila.⁸⁶ To v sinodalnem življenju Cerkve pomeni prepletanje skupnosti posvečenega življenja, gibanj in novih cerkvenih občestev. Vse te stvarnosti, pogosto vznikle na pobudo karizem, danih po Svetem Duhu za prenovu življenja in poslanstva Cerkve, lahko nudijo pomembna izkustva za sinodalne izraze življenja občestva in dinamiko skupnega prepoznavanja, postavljene v njihovo notranjost hkrati s pobudami za opredelitev novih poti evangelizacije. V nekaterih primerih te stvarnosti predlagajo tudi nove primere dopolnjevanja med različnimi cerkvenimi poklici v luči ekleziologije občestva.

75. V sinodalni poklicanosti Cerkve je karizma teologije poklicana opravljati posebno službo v poslušanju Božje besede, v modrostni razumnosti, znanstvenosti in preroškosti vere, v evangeljskem prepoznavanju znamenj časa, v dialogu z družbo in kulturami v službi oznanjevanja evangelija. Hkrati z izkustvom vere in s kontemplacijo resnice vernega

⁸⁴ Frančišek, *Apostolska spodbuda Veselje evangelija - Evangelii gaudium*, 126, v: AAS 105 (2013) 1073.

⁸⁵ Prav tam, 102

⁸⁶ *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 4, 12; Prim. Kongregacija za nauk vere, *Cerkve se pomlaja - Iuvenescit Ecclesia*, 10.

ljudstva ter oznanjevanja pastirjev teologija prispeva k vedno globljemu ponotranjenju evangelija.⁸⁷ Poleg tega mora »služba teologa, kakor tudi katera koli krščanska poklicanost, biti ne samo osebna, marveč tudi očestvena in zborna«. ⁸⁸ Eklezijska sinodalnost zavezuje, da dajemo teologiji sinodalno podobo ter pospešujemo med seboj pripravljenost poslušati, se pogovarjati, prepoznavati in vključevati mnogovrstnosti in različnosti potreb in prispevkov.

76. Sinodalna razsežnost Cerkve se mora izražati v zagonu in vodenju procesov udeležbe in razpoznavanja, ki so sposobni pokazati moč občestvenosti, ki navdihuje vse cerkvene odločitve. Sinodalno življenje se izraža v institucionalnih strukturah in v procesih, ki po različnih stopnjah (priprava, obhajanje, sprejemanje) vodijo k sinodalnim dogodkom in v katerih je Cerkev na raznih ravneh poklicana uresničiti svoj sinodalni značaj.

To prizadevanje terja pozorno poslušanje Svetega Duha, zvestobo nauku Cerkve in hkrati ustvarjalnost za zagotovitev in dejavnost čimbolj dejavnih sredstev za urejeno udeležbo vseh, izmenjavo ustreznih darov, pozorno branje znamenj časa in dejavno načrtovanje poslanstva. V ta namen mora uresničitev sinodalnosti Cerkve vključiti in posodobiti izročilo nekdanje cerkvene ureditve s sinodalnimi strukturami, ki so nastale na pobudo 2. vatikanskega koncila, in mora biti odprta za nastanek novih struktur.⁸⁹

3.2 Sinodalnost v krajevni Cerkvi

77. Prva raven izvajanja sinodalnosti se uresničuje v krajevni (delni) Cerkvi. V njej se uresničuje »posebna podoba Cerkve v polni in dejavni udeležbi svetega Božjega ljudstva

⁸⁷ Prim. *Konstitucija o Božjem razodetju*, 8.

⁸⁸ Mednarodna teološka komisija, *Teologija danes: pogledi, viri in merila (La teologia oggi: prospettive, principi e criteri)*, 2012), Cerkevni dokumenti 136, Ljubljana 2012, 45.

⁸⁹ Francišek, *Govor ob obhajanju 50. obletnice ustanovitve škofovske sinode*, v: AAS 107 (2015), 1143.

pri istih bogoslužnih opravilih, zlasti pri evharistiji, v skupni molitvi in okrog istega oltarja, ki mu predseduje škof, obdan od svojih duhovnikov in strežnikov«. ⁹⁰

Zgodovinske vezi, jezik in kultura, ki v njej (Cerkvi) oblikujejo medosebno komunikacijo in njene simbolične izraze, orisujejo njeno posebno podobo, pospešujejo v njenem konkretnem življenju sinodalni stil in ustvarjajo temelj za dejavno misijonarsko spreobrnjenje. V krajevni Cerkvi se krščansko pričevanje inkarnira v posebnih človeških in družbenih razmerah, in tako dovoljujejo močne uresničitve sinodalnih struktur v službi poslanstva. Kot je poudaril papež Frančišek, »samo v meri, v kakršni ti organizmi ostanejo v povezavi z ‚bazo‘ in se rodijo sredi ljudstva, iz vsakdanjega življenjskih vprašanj, se lahko prične oblikovanje sinodalne Cerkve«. ⁹¹

3.2.1 Škofijska sinoda in eparhijski zbor

78. Škofijska sinoda v Cerkvi rimskega obreda in eparhijski zbor v Cerkvah vzhodnega obreda ⁹² predstavljajo »vrhunec struktur udeležbe v škofiji«, med katerimi imajo »osrednje mesto«. ⁹³ Predstavljajo namreč milostni dogodek, v katerem je Božje ljudstvo, ki živi v delni Cerkvi, pozvano in se zbere v Kristusovem imenu pod vodstvom škofa, da bi prepoznalo pastoralne izzive, skupaj iskalo poti, ki jih morajo prehoditi v poslanstvu, in dejavno sodelovalo v sprejemanju ustreznih odločitev v poslušnosti Duhu.

⁹⁰ *Konstitucija o svetem bogoslužju*, 41; prim. *Odllok o pastirski službi škofov v Cerkvi – Christus Dominus*, 1964, 11.

⁹¹ Frančišek, *Govor ob obhajanju 50. obletnice ustanovitve škofjovske sinode*, v: AAS 107 (2015), 1143.

⁹² Prim. ZCP, kann. 460–468; CCEO, kann. 235–243. V vzhodnem izročilu se beseda »sinoda« rabi le za zbor škofov; prim. Kongregacija za škofo, Kongregacija za evangelizacijo narodov, *Istruzione sui Sinodi diocesani* (1977); Kongregacija za škofo, *Direttorio Apostolorum successores sul ministero dei Vescovi* (2004), 166–176.

⁹³ Kongregacija za škofo, *Direttorio per il ministero dei Vescovi*, 166.

79. Kot hkratno »izvajanje oblasti in občestveni dogodek«⁹⁴ škofijska sinoda in eparhijski zbor prenavljata in poglobljata zavest eklezialne odgovornosti Božjega ljudstva in sta poklicana konkretno oblikovati udeležbo vseh njihovih članov pri poslanstvu v smislu »vsi« (tutti), »nekateri« (alcuni), »eden« (uno).

Udeležba »vseh« (tutti) se uresničuje s posvetovanjem v procesu priprave sinode z namenom, da bi slišali vse glasove, ki so izraz Božjega ljudstva v delni Cerkvi. Udeleženci na zborovanjih in na sinodi iz naslova njihove službe, po izvolitvi ali imenovanju s strani škofa, so šteti med »nekateri« (alcuni), ki jim je zaupana naloga obhajanja škofijske sinode ali eparhijskega zbora. Bistvenega pomena je, da člani sinode prispevajo pomembno in uravnoteženo podobo delne Cerkve, upoštevajoč različnost poklicanosti, služb, karizem, pristojnosti, družbenega statusa in geografskega porekla. Škof kot naslednik apostolov in pastir svoje črede, ki jo zbira in predseduje sinodi delne Cerkve,⁹⁵ je poklican, da z oblastjo, ki mu je lastna, opravlja službo edinosti in voditelja.

3.2.2 Druge strukture, ki so v službi sinodalnega življenja in delni Cerkvi

80. V delni Cerkvi so predvideni kot stalni nekateri organizmi, ki so na razne načine poklicani podpirati škofovo službo v redni pastoralni skrbi za škofijo: škofijska kurija, zbor svetovalcev, kapitelj kanonikov in gospodarski svet. Po navodilih 2. vatikanskega koncila sta ustanovljena duhovniški svet in škofijski pastoralni svet⁹⁶ kot zaželeni za izvajanje in pospeševanje občestvenosti in sinodalnosti.

81. Duhovniški svet je 2. vatikanski koncil predstavil kot »svet ali senat duhovnikov, predstavnikov prezbiterja, ki ima namen »pomagati škofu pri vodenju škofije«. Škof je namreč

⁹⁴ Prav tam.

⁹⁵ Prim. *Odlok o pastirski službi škofov v Cerkvi*, 1965, 11b.

⁹⁶ Prim. prav tam.

dolžan poslušati duhovnike, se z njimi posvetovati in pogovarjati »glede pastoralnih potreb in v dobro škofije«,⁹⁷ Svet je na poseben način vključen v celotno sinodalno dinamiko delne Cerkve, ki jo spodbuja njen duh in jo oblikuje v njenem duhu.

Škofijskemu pastoralnemu svetu je zaupana naloga, da prispeva strokovne prispevke k celostni pastoralni, za katero si prizadevata škof in njegov prezbiterij, in postane prostor odločanja pod posebno oblastjo škofa.⁹⁸ Glede na svojo naravo, pogostnost njegovih srečanj, potek in predmet njegovih prizadevanj, je škofijski pastoralni svet najustreznejša stalna struktura za uresničevanje sinodalnosti delna Cerkve.

82. Da bi dali pobudo za uresničenje 2. vatikanskega koncila v raznih delnih Cerkvah, tudi dokaj redno pripravljajo zborovanja, ki izražajo in pospešujejo občestvenost in soodgovornost, da bi tako prispevala pri načrtovanju celostne pastoralne in njenega vrednotenja. Na sinodalni poti imajo taka zborovanja cerkvenega občestva pomemben pomen, ker so kakor vrhunec in redna priprava k uresničevanju škofijske sinode.

3.2.3 Sinodalnost v življenju župnije

83. Župnija je občestvo vernikov, ki na viden, neposreden in vsakdanji način uresničuje skrivnost Cerkve. V župniji se učimo živeti kot Gospodovi učenci znotraj mreže bratskih vezi, po katerih doživljamo občestvenost v različnosti poklicanosti in generacij, karizem, služb in pristojnosti ter tako ustvarjamo konkretno občestvo, ki živi svoje poslanstvo in svoje služenje v skladnosti specifičnih prispevkov posameznikov.

84. V župniji sta predvideni dve strukturi sinodalnega značaja: župnijski pastoralni svet in svet za gospodarske

⁹⁷ *Odlok o službi in življenju duhovnikov - Presbiterorum ordinis*, 1965, 7.

⁹⁸ Sv. Janez Pavel II., *Apostolska spodbuda O krščanskih laikih - Christifideles laici*, Cerkevni dokumenti 41, Ljubljana 1989, 25, v: AAS 81 (1989) 437.

zadeve z udeležbo laikov pri svetovanju in pastoralnem načrtovanju. V tem pogledu je potrebno pregledati kanonske določbe, ki trenutno le priporočajo ustanovitev župnijskega pastoralnega sveta ali ga predpišejo, kakor je to storila sinoda za rimsko škofijo.⁹⁹ Uresničitev učinkovite sinodalne dinamike delne Cerkve poleg tega zahteva, da škofijski pastoralni svet in župnijski pastoralni sveti delujejo koordinirano in se jih ustrezno ovrednoti.¹⁰⁰

3.3 Sinodalnost krajevnih Cerkva na pokrajinski ravni

85. Na pokrajinski ravni se sinodalnost izraža v združevanju delnih Cerkva na področju iste regije: province, kakor se je dogajalo v prvih stoletjih krščanstva; dežele ali celine ali na njenem delu. Gre za združenja, ki so »organsko povezana«, živijo »povezana v bratski ljubezni v pospeševanju skupnega dobrega«, »spodbuja jih ljubezenska zavzetost pri univerzalnem poslanstvu«. ¹⁰¹ Povezanost zgodovinskih izvorov, kulturna homogenost, nujnost soočenja s podobnimi izzivi glede poslanstva so razlog, da so navzoče v izvorni obliki Božjega ljudstva v raznih kulturah in raznih kontekstih. Uresničevanje sinodalnosti na tej ravni pospešuje skupno pot delnih Cerkva, krepi duhovne in institucionalne vezi, spodbuja izmenjavo darov in usklajuje pastoralne izbire.¹⁰² Zlasti pa more sinodalno razlikovanje navdihniti in opogumiti skupne izbire, »da bi omogočili nove procese evangelizacije kulture«. ¹⁰³

⁹⁹ *Libro del Sinodo della Diocesi di Roma - Secondo sinodo Diocesano*, 1993, 102.

¹⁰⁰ Prim. Janez Pavel II., *Apostolska spodbuda o krščanskih laikih*, 27; AAS 81 (1989), 441.

¹⁰¹ *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 23c; *Odlok o pasturski službi škofov v Cerkvi*, 36.

¹⁰² Janez Vale II., *Apostolsko pismo Ob začetku novega tisočletja - Novo millenio ineunte*, 29, v: AAS 93 (2001) 285-286.

¹⁰³ Frančišek, *Apostolska spodbuda Veselje evangelija*, 69, v: AAS 105 (2013) 1049.

86. Od prvih stoletij so tako na Zahodu kot na Vzhodu delne Cerkve, ki so jih ustanovili apostoli ali njihovi sodelavci, opravile posebno nalogo na ozemlju province ali pokrajine, če je bil njihov škof priznan kot metropolit ali patriarh. To je bil razlog za rojstvo posebne sinodalne strukture. V njej so bili patriarhi, metropoliti in škofje posameznih Cerkva neposredno poklicani, da so pospeševali sinodalnost.¹⁰⁴ Njihova zavzetost se je krepila ob dozorevanju zavesti škofovske zbornosti, ki se je kazala na pokrajinski ravni.

87. V Katoliški cerkvi rimskega obreda so obstajale sinodalne strukture na pokrajinski ravni: provincialni in generalni koncili, škofovske konference in razne skupine le-teh tudi na celinski ravni; v Katoliški cerkvi vzhodnega obreda: patriarhalna in provincialna sinoda, hierarhični zbor raznih vzhodnih Cerkva *sui iuris*¹⁰⁵ in koncil katoliških patriarhov Vzhoda. Papež Frančišek je definiral te cerkvene strukture kot vmesne instance zbornosti in je spomnil, da je 2. vatikanski koncil želel, da bi »takšni organizmi lahko prispeval k rasti duha škofovske zbornosti«.¹⁰⁶

3.3.1 Območni koncili

88. Območni koncili, ki zasedajo na območni ravni, predstavljajo poseben način izvajanja sinodalnosti v okviru del-

¹⁰⁴ »Taka služba voditelja cerkvene province je bila skozi stoletja trdna in je prepoznavno znamenje sinodalnosti v Cerkvi« (Frančišek, *Motu proprio Gospod Jezus, blagi sodnik*, Criterii, Cerkevni dokumenti 151, Ljubljana 2011, V, v: AAS 107 (2015), 960. V Katoliških cerkvah vzhodnega obreda institucija metropolije pozna dve podobi: provinca v patriarhalni Cerkvi in metropolitanska Cerkev *sui iuris* (prim. CCEO, kann. 133–139 in 155–173); *ius se regendi* (pravica samostojnosti) slednje je posebna oznaka sinodalnosti in je lahko spodbuda za vso Cerkev (prim. *Odllok o ekumenizmu*, 16; OE 3 in 5).

¹⁰⁵ Latinska Cerkev je omenjena v kan. 322 CCEO. Gre za široko obliko sinodalnosti med različnimi obredi.

¹⁰⁶ Frančišek, *Govor ob obhajanju 50. obletnice ustanovitve škofovske konference*, 1143.

nih Cerква.¹⁰⁷ Ti koncili razpravljajo o udeležbi Božjega ljudstva v procesih razlikovanja in odločitev, tako da ne samo izražajo občestveno zbornost med škofi, »ampak tudi vsa področja vprašanj njim zaupanega dela Božjega ljudstva« in posledično »občestva med Cerkvami«, in so tako »ustrezen prostor za pomembnejše odločitve zlasti glede verskih vprašanj«.¹⁰⁸ *Zakonik cerkvenega prava* poleg potrditve pristojnosti glede sinodalnega prepoznavanja, ki ga opravljajo glede vere in oblasti, poudarja tudi njihov pastoralni pomen.¹⁰⁹

3.3.2 Škofovske konference

89. V območju neke dežele ali neke pokrajine so škofovske konference novejša ustanova, ki se je rodila kot potrditev nacionalnih držav. Kot take jih je priznal 2. vatikanski koncil¹¹⁰ z vidika ekleziologije občestvenosti. Izražajo škofovsko zbornost, njihov glavni namen je sodelovanje med škofi blagor njim zaupanim Cerkvam v službi poslanstva njihovih narodov. Njihov eklezialni pomen je poudaril papež Frančišek, ko jih je poklical, naj preučujejo tudi prispevke na doktrinalnem področju.¹¹¹ Takšno poglobljanje mora izhajati iz ekleziološke narave škofovskih konferenc, iz njihovega kanonskega statusa, iz konkretnih prispevkov v zvezi izvajanja škofovskega zbora in uresničevanja čim popolneje izražene sinodalnega življenja na pokrajinski ravni. V tej luči je treba biti pozoren na izkustva, pridobljena v zadnjih

¹⁰⁷ ZCP (+1917, kan. 283) je predvideval provincialni koncil vsaj vsakih 20 let; novi zakonik (ZCP 1983, kan. 440) pravi, naj se »pokrajinski cerkveni zbor obhaja, kadar se zdi to primerno«.

¹⁰⁸ Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda o škofu, služabniku evangelija Jezusa Kristusa za upanje sveta *Pastores gregis*, 16. oktobra 2003, 62.

¹⁰⁹ Prim. ZCP, kan. 753 in kan. 445; glede območnih cerkvenih zborov pa v kan. 439–446.

¹¹⁰ Prim. *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 23; *Konstitucija o svetem bogoslužju*, 37–38; *Odlok o pastoralni službi škofov*, 36, 39.

¹¹¹ Prim. Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija*, 32, v: AAS 105 (2013), 1033–1034.

desetletjih, prav tako v tradiciji, teologiji in pravu vzhodnih Cerkev.¹¹²

90. Pomembnost škofovskih konferenc v smislu pospeševanja sinodalne poti Božjega ljudstva je v tem, da »posamezni škofje predstavljajo krajevno Cerkev«. ¹¹³ Razvoj metodologije z učinkovitim sodelovanjem z ustreznimi načini posvetovanj z verniki in bogastvom raznih eklezialnih izkustev na stopnjah priprave pastoralnih usmeritev, izdanih s strani škofovskih konferenc, v sodelovanju laikov – izvedencev, gre v smer ovrednotenja struktur škofovske zbornosti v službi uresničitve sinodalnosti. Za uresničitev sinodalnih procesov na nacionalni ravni so pomembna tudi cerkvena srečanja, ki jih podpirajo škofovske konference, kot na primer desetletno srečanje Cerkev v Italiji.¹¹⁴

91. Na ravni vesoljne Cerkev lahko skrbnejša priprava zborovanj škofovske sinode škofovskim konferencam dovoli, da sinodalni procesi, ki vključujejo vse Božje ljudstvo s posvetovanjem z vernimi laiki in izvedenci že na stopnji priprave prispevajo z večjo učinkovitostjo.

3.3.3 Patriarhati vzhodnih katoliških Cerkev

92. V vzhodnih katoliških Cerkvah predstavlja patriarhat sinodalno strukturo, ki izraža povezanost med Cerkvami iste province ali pokrajine, ki imajo isto teološko, liturgično, duhovno in kanonsko izročilo.¹¹⁵ Na patriarhalnih sinodah zahteva izvajanje zbornosti in sinodalnosti sloga med patriarhom in drugimi škofi kot predstavniki njihovih Cerkev. Patriarhat pospešuje edinost v različnosti in v katolištvu po

¹¹² Prim. *Dogmatična konstitucija o Cerkvah*, 23; *Odluk o vzhodnih Cerkvah*, 7–9.

¹¹³ *Dogmatična konstitucija O Cerkvah*, 23.

¹¹⁴ Prim. Frančišek, *Govor udeležencem V. narodnega srečanja Cerkev v Italiji*, v: AAS 197 (2015), 1286.

¹¹⁵ *KKVC – CCEO*, kan. 28.

občestvu vernikov v okrilju ene patriarhalne Cerkve, v občestvu z rimskim škofom in vesoljno Cerkvijo.

3.3.4 Pokrajinski koncili škofovskih konferenc in patriarhov vzhodnih katoliških Cerkva

93. Isti razlogi, ki so narekovali ustanovitev škofovskih konferenc na nacionalni ravni, so privedli do ustanovitve svetov na ravni makro-pokrajine in celine, raznih škofovskih konferenc in v primeru katoliških Cerkva vzhodnega obreda do hierarhičnega zbora Cerkva *sui iuris* in sveta patriarhov katoliških vzhodnih Cerkva. Te strukture posvečajo pozornost inkulturaciji evangelija v različnih kontekstih, pri čemer upoštevajo izziv globalizacije in prispevajo k razodevanju »lepote mnogovrstnosti podobe Cerkve« v njeni katoliški edinosti.¹¹⁶ Njihov eklezijski pomen in njihov kanonski status je treba še dalje poglobljati, pri čemer je treba upoštevati, da to lahko pospešuje procese sinodalne udeležbe v »določeni geokulturalni pokrajini«,¹¹⁷ začevši od posebnih pogojev življenja in kulture, ki so značilne za delne Cerkve, ki so njen del.

3.4 Sinodalnost vesoljne Cerkve

94. Sinodalnost kot konstitutivna razsežnost Cerkve se razodeva na ravni vesoljne Cerkve v krožni dinamiki *soglasja vernikov (consensus fidelium)*, zbornosti škofov in prvenstvu rimskega škofa. Opirajoč se na ta temelj je Cerkev od časa do časa izzvana s strani konkretnih razmer in izzivov odgovoriti v zvestobi *verskemu izročilu (depositum fidei)* in v ustvarjalni odprtosti glasu Duha ter poklicana podpreti poslušnost vseh subjektov, ki so del Božjega ljudstva, da bi se združili v resnici in na poti poslanstva.

¹¹⁶ Janez Pavel II., Apostolsko pismo *Ob začetku novega tisočletja - Novo millenio ineunte*, 40: AAS 93 (2001) 295.

¹¹⁷ *Odllok o misijonski dejavnosti Cerkve*, 22.

95. V tem eklezijskem kontekstu je umeščena posebna služba rimskega škofa v redu uresničitve sinodalnosti na univerzalni ravni. Papež Frančišek je rekel: »Prepričan sem, da lahko v sinodalni Cerkvi tudi izvrševanje petrinskega primata postane bolj jasno. Papež ni sam, nad Cerkvijo, ampak je znotraj nje kot krščen med krščenimi ter znotraj škofovskega zbora kot škof med škofi, hkrati pa kot naslednik apostola Petra poklican voditi rimsko Cerkev, ki v ljubezni predseduje vsem drugim Cerkvam.«¹¹⁸

96. Škofovski zbor opravlja edinstveno službo v uresničevanju sinodalnosti na univerzalni ravni. Le-ta pa je, če v globinah sprejema svojega voditelja, ki je rimski škof, in deluje v hierarhičnem občestvu z njim, »subjekt najvišje oblasti v vsej Cerkvi«.¹¹⁹

3.4.1 Ekumenski koncil

97. Ekumenski koncil je izredni, najvišji in najslavesnejši dogodek, v katerem se izraža škofovska zbornost in eklezijska sinodalnost na ravni vesoljne Cerkve. Zato ga koncil opredeljuje kot »sveti zbor« (*sacrosancta synodus*).¹²⁰ V njem se izraža izvrševanje oblasti škofovskega zbora, združenega z njegovim voditeljem, rimskim škofom, v službi vse Cerkve.¹²¹ Formula »*skupaj o očeti*« (*una cum patribus*), ki jo je uporabljal bl. papež Pavel VI. ob razglasitvi dokumentov 2. vaticanskega koncila, razodeva tesno povezanost škofovskega zbora s papežem, ki mu predseduje kot subjekt (nosilec) pastoralne službe za vso Cerkev.

98. Ekumenski koncil je posebna oblika predstavitve ene in Katoliške cerkve, ki je skupnost delnih Cerkva, kajti »vsi (škofje) skupaj s papežem predstavljajo vesoljno Cerkev«.¹²²

¹¹⁸ Frančišek, *Govor ob 50. obletnici ustanovitve škofovske sinode*, v: AAS 107 (2015), 1144.

¹¹⁹ *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 22.

¹²⁰ Prim. prav tam 1, 18.

¹²¹ Prim. prav tam, 25; *Odlok o pastirski službi škofov*, 4; ZCP, kan. 337, § 1.

¹²² *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 23b.

Predstavitev celotnega Božjega ljudstva na ekumenskem koncilu po škofovskem zboru na čelu z rimskim papežem kot glavo izhaja iz dejstva, da škofovsko posvečenje podeli škofu vodstvo delne Cerkve in ga zakramentalno vključuje v apostolsko nasledstvo in škofovski zbor. Ekumenski koncil je tako najvišja aktualizacija eklezialne sinodalnosti v občestvu škofov s papežem, če je predstavitev občestva delnih Cerkva po njihovih pastirjih, zbranih *v eno (in unum)*, da bi prepoznali poti univerzalne Cerkve.

3.4.2 Škofovska sinoda

99. Škofovska sinoda, ki jo je ustanovil bl. papež Pavel VI. kot stalno sinodalno strukturo, predstavlja eno izmed najbolj dragocenih dediščin 2. vatikanskega koncila. Škofje, ki jo sestavljajo, predstavljajo ves katoliški episkopat.¹²³ Tako škofovska sinoda razodeva udeležbo škofovskega zbora v hierarhičnem občestvu s papežem, skrb za vso Cerkev.¹²⁴ Poklicana je »biti izraz škofovskega zbora znotraj celotne sinodalne Cerkve.«¹²⁵

100. Vsako sinodalno zborovanje se odvija po naslednjih stopnjah: pripravi, praznovanju in uresničevanju. Zgodovina Cerkve potrjuje pomembnost posvetovalnega procesa v pridobivanju misli (predlogov) pastirjev in vernikov. Papež Frančišek je pokazal glavno usmeritev takega izpopolnjevanja v čim širšem in pozornem poslušanju *verskega čuta (sensus fidei)* Božjega ljudstva zahvaljujoč svetovalnim postopkom na ravni delnih Cerkva, tako da je »škofovska sinoda središčna točka dinamizma poslušanja na vseh ravneh življenja Cerkve«.¹²⁶

S posvetovanjem z Božjim ljudstvom, eklezialno navzočnostjo škofov in predstojništvom rimskega škofa je škofovska

¹²³ Pavel VI., Apostolsko pismo v obliki Motu proprio *Apostolica sollicitudo*, I in Ib, v: AAS 57 (1965), 776; *Odlok o pastoralni službi škofov*, 5; ZCP, kan. 342–348.

¹²⁴ *Odlok o pastirski službi škofov*, 5.

¹²⁵ Frančišek, *Govor ob obhajanju 50. obletnice ustanovitve škofovske sinode*, v: AAS 107 (2015) 1143.

¹²⁶ Prav tam, 1140.

sinoda privilegirana struktura uresničitve in pospeševanja sinodalnosti na vseh ravneh življenja v Cerkvi. Po posvetovanju ima sinodalni proces svoje izhodišče v Božjem ljudstvu in po stopnji inkulturacije ima v njem tudi cilj.

Škofovska sinoda ni edina mogoča oblika udeležbe škofovskega zbora pri pastoralni skrbi za vesoljno Cerkev. *Zakonik cerkvenega prava* poudarja: »Rimski papež ima pravico glede na potrebe Cerkve izbirati in pospeševati načine, kako naj škofovski zbor zborno izvršuje svojo nalogo glede vse Cerkve.«¹²⁷

3.4.3 Strukture v službi sinodalnega izvrševanja primata

101. Zbor kardinalov, ki ga izvorno sestavljajo duhovniki in diakoni rimske Cerkve in škofje primestnih škofij, je, zgodovinsko gledano, sinodalni svet rimskega škofa, ki mu asistira pri izvajanju njegove posebne službe. Ta služba se je razvijala skozi stoletja. V njeni sedanji podobi odseva podobo veselje Cerkve, papežu pa pomaga pri njegovi službi v njeno korist in je v ta namen zbrana kot konzistorij. Ta vloga se izvaja na poseben način tedaj, ko je sklican konklave za izvolitev rimskega škofa.

102. Kot stalna služba v pomoč papežu v korist vesoljne Cerkve je postavljena rimska kurija,¹²⁸ ki je po svojem značaju tesno povezana s škofovskim zborom in eklezialno sinodalnostjo. V iskanju prenove v luči občestvene ekleziologije je 2. vatikanski koncil poudaril nekatere elemente za rast sinodalnosti, med njimi: vključitev škofov krajevnih Cerkev, »ki papežu sporočajo miselnost, želje in potrebe vseh Cerkev« ter se posvetujejo z vernimi laiki, da bi »tudi oni opravljali v življenju Cerkve naloge, ki jim pripadajo.«¹²⁹

¹²⁷ ZCP, kan. 337, § 1.

¹²⁸ »Vsesplošna služba kurije, kakor je omenil papež Frančišek, izhaja in izvira iz katoliškega značaja petrinske službe« in ga zato izraža »primat služenja« (*Govor ob novoletnih voščilih Rimske kurije*, 21. decembra 2017).

¹²⁹ *Odlok o pastoralni službi škofov*, 9.

Četrto poglavje

SPREOBRNENJE ZA PRENOVO SINODALNOSTI

103. Sinodalnost podpira življenje in evangelizacijsko poslanstvo Cerkve v edinosti in pod vodstvom Gospoda Jezusa, ki je obljubil: »Kjer sta dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam sem jaz med njimi« (Mt 18,20) in »Jaz sem z vami do dovršitve sveta« (Mt 28,20). Sinodalna prenova Cerkve se nedvomno dogaja preko poživitve sinodalnih struktur, predvsem pa se izraža kot odgovor na zastojniški Božji klic, da živimo kot njegovo ljudstvo, ki potuje skozi zgodovino nasproti dovršitvi njegovega kraljestva. Kot odgovor se bomo v tem poglavju dotaknili nekaterih posebnih izrazov, kot so: oblikovanje občestvene duhovnosti in praksa poslušanja, dialoga in občestvenega razpoznavanja; pomembnost ekumenske poti in preroškega služenja (diakonia) v oblikovanju bratskega, solidarnega in vključujočega etosa.

4.1 Sinodalna prenova življenja in poslanstva Cerkve

104. »Vsaka prenova Cerkve bistveno obstaja v rasti zvestobe njeni poklicanosti.«¹³⁰ V uresničevanju njenega poslanstva je Cerkev poklicana k nenehnemu spreobrnjenju, ki je tudi »pastoralno in misijonsko spreobrnjenje«, obstoječe v prenovi miselnosti, delovanja, prakse in struktur, da bi bili vedno bolj zvesti svoji poklicanosti.¹³¹ Eklezijska miselnost, ki jo oblikuje sinodalna zavest, z veseljem sprejema in pospešuje milost, v moči katere so vsi krščeni usposobljeni in poklicani biti učeči se misijonarji. Velik izziv za pastoralno

¹³⁰ *Odllok o ekumenizmu*, 6.

¹³¹ Prim. Frančišek, Apostolska spodbuda *Vesetje evangelija - Evangelii gaudium*, 25.33, v: AAS 105 (2013), 1030–1034; Peta generalna konferenca škofov Latinske Amerike in Karibov, *Documento conclusivo di Aparecida*, 365–372.

spreobrnjenje, ki je v korist življenja Cerkve, je poglobljanje medsebojnega sodelovanja vseh za evangeljsko pričevanje, začeniši od darov in nalog vseh brez klerikalizacije laikov in laicizacije klerikov. Pri tem se je treba varovati skušnjave »pretiranega klerikalizma, ki laike zadržuje na obrobju odločanja«. ¹³²

105. Pastoralno spreobrnjenje v uresničevanju sinodalnosti zahteva, da je treba preseči nekatere paradigme (primerjave), ki so pogosto še vedno prisotne v cerkveni kulturi, a ne izražajo prenovljene ekleziologije občestva. Te paradigme so: osredotočenje misijonarske odgovornosti na službo pastirjev; nezadostno ovrednotenje posvečenega življenja in karizmatičnih darov; skromno vrednotenje posebnega in strokovnega prispevka vernih laikov in med njimi žena.

106. Z vidika občestvenosti in uresničitve sinodalnosti lahko naznačimo nekatere temeljne smernice glede usmeritve pastoralne dejavnosti:

a) začeniši od krajevne Cerkve in na vseh ravneh je treba poživiti povezanost med službo pastirjev, sodelovanje in soodgovornost laikov, spodbude, ki prihajajo od karizmatičnih darov po načelu dinamične povezanosti med »eden«, »nekateri« in »vsi« (uno, alcuni, tutti);

b) dopolnjevanje med izvrševanjem zbornosti pastirjev in sinodalnosti, ki jo živi vse Božje ljudstvo kot izraz občestvenosti med krajevnimi Cerkvami v vesoljni Cerkvi;

c) izvajanje petrinske službe edinosti in vodstva vesoljne Cerkve rimskega škofa v občestvu z vsemi krajevnimi Cerkvami ter sinergijo z zborna službo škofov in sinodalne poti Božjega ljudstva;

d) odprtost katoliške Cerkve do drugih Cerkva in cerkvenih skupnosti v neprenosljivem prizadevanju hoditi skupaj proti polni edinosti v različnosti na osnovi sprave različnih izročil;

¹³² Francišek, *Apostolska spodbuda Veselje evangelija*, 102, v: AAS 105 (2013) 1062–1063.

e) služenje (diakonija) družbi in konstruktivni dialog z možmi in ženami raznih veroizpovedi in prepričanj, da bi skupaj uresničili kulturo srečevanj.

4.2 Občestvena duhovnost in oblikovanje sinodalnega življenja

107. *Etos* Cerkev, Božjega ljudstva, ki ga zbira Oče in ga vodi Sveti Duh po oblikovanju v Kristusu, ki je »nekak zakrament ali znamenje in orodje za notranjo zvezo z Bogom in za edinost vsega človeškega rodu«,¹³³ se osvobaja in se hrani z osebnim spreobrnjenjem za občestveno duhovnost.¹³⁴ Vsi udje Cerkev so poklicani sprejeti od Duha dar in nalogo, ki jo je treba opravljati v poslušnosti njegovim pobudam, da bi se naučili v občestvu živeti milost, prejeto pri krstu in dopolnjeno v evharistiji. Velikonočni prehod od individualistično pojmovanega »jaz« (»ego«, »io«) k eklezialnemu »mi« (»noi«), v katerem je vsak »jaz« (»ego«, »io«), prenovljen v Kristusu (prim. Gal 2,20), živi in hodi z brati in sestrami kot odgovorni in dejavni subjekt pri skupnem poslanstvu Božjega ljudstva.

V tem je zahteva, da Cerkev postane »hiša in šola občestvenosti«.¹³⁵ Brez spreobrnjenja srca in miselnosti, brez asketske vaje v sprejemljivosti in medsebojnem poslušanju, bi zunanji instrumenti, ki bi se celo spremenili v navadne maske brez srca in obraza, kaj malo pomagali. »Kolikor torej prava modrost kaže na hierarhično strukturo Cerkev in zavrača skušnjave neutemeljenih sodb in namer, s tem da postavlja natančna pravila za soudeležbo, toliko se po drugi strani občestvena teologija vzporedno z institucionalizi-

¹³³ *Dogmatična konstitucija o Cerkvih*, 1; Kongregacija za ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja, *La vita, fraterna in comunit* »Congregavit nos in unum Christi amor«, 2. februarja 1994, 9: »Na svoji poti Cerkev, ena in sveta, je nenehno doživljala stiske, kdaj žalostne, glede edinosti ... Drugi vatikanski koncil si je prizadeval, da bi čim prej uresničil skrivnostno in občestveno razsežnost Cerkev.«

¹³⁴ Prim. Janez Pavel II, Apostolsko pismo *Ob začetku novega tisočletja*, 43, v: AAS 93 (2001), 297.

¹³⁵ Prav tam.

ranimi danostmi posvetuje z zaupanjem in odprtostjo, ki v polnosti ustreza dostojanstvu in odgovornosti vsakega uda Božjega ljudstva.«¹³⁶

108. Podobne dispozicije, ki so potrebne za življenje in dozorevanje *verskega čuta (sensus fidei)*, s katerim so zaznamovani vsi verniki, se zahtevajo za njegovo uresničitev na sinodalni poti. Gre za eno izmed bistvenih točk za oblikovanje sinodalnega duha od trenutka, ki ga živimo v kulturnem okolju, v katerem zahteve evangelija in tudi človeške kreposti niso vedno cenjene in deležne primerne vzgoje.¹³⁷ Med temi dispozicijami moramo omeniti: udeležbo v življenju Cerkve, osredotočenem na evharistijo in zakrament sprave; vajo v poslušanju Božje besede, da bi stopili z njo v dialog in jo uresničevali v življenju; sprejemanje cerkvenega učiteljstva glede verskega in moralnega nauka; zavest, da smo udje istega Kristusovega telesa (Cerkve) in smo poslani k bratom, začeni od najbolj revnih in obrobnih. Gre za odnose, izraženih v formuli čutiti s Cerkvijo (*sentire cum Ecclesia*): »čutiti, izkušati in razumevati v skladu s Cerkvijo«, ki »združuje vse ude Božjega ljudstva na njegovem romanju«, je »ključ njene „skupne poti“«. ¹³⁸ Konkretno, gre za uveljavitev občestvene duhovnosti, »ki je vzgojno načelo za vseh področjih, kjer se oblikuje človek in kristjan, kjer se vzgajajo služabniki oltarja, posvečene osebe, pastoralni delavci, kjer se gradijo družine in občestva«. ¹³⁹

109. Evharistični shod je izvir in paradigma (podoba) občestvene duhovnosti. V njej se izražajo posebni vidiki krščanskega življenja, namenjeni uveljavitvi *sinodalnega čuta (affectus sinodalis)*.

¹³⁶ Prav tam, 45.

¹³⁷ Frančišek, Apostolska spodbuda *Veselje evangelija – Evangelii gaudium*, 64 in 7, v: AAS 105 (2013), 1047, 1052.

¹³⁸ Mednarodna teološka komisija, *Il sensus fidei nella vita della Chiesa* (2014), 90.

¹³⁹ Janez Pavel II., Apostolsko pismo *Ob začetku novega tisočletja*, 43; AAS 93 (2001) 297.

a) Klicanje Svete Trojice – Evharistični shod se začenja s klicanjema Presvete Trojice. Sklical ga je Oče, v moči evharistije pa Cerkev postane po izlitju Svetega Duha zakrament živega Kristusa: »Kjer sta dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam sem jaz sredi med njimi« (Mt 18,19). Edinost Presvete Trojice v občestvu vseh treh Božjih oseb se razodeva v krščanskem občestvu, poklicanem, da živi »v edinosti resnice in ljubezni«¹⁴⁰ v uresničevanju raznih darov in karizem, prejetih od Svetega Duha, v službi skupnega dobrega.

b) Sprava – Evharistični shod naklanja občestvenost po spravi z Bogom in z brati. *Priznanje grehov* (*confessio peccati*) je obhajanje usmiljene Očetove ljubezen in izraža voljo, da ne bomo sledili razdoru, ki ga povzroča greh, marveč poti edinstvi: »Ko prinašaš svoj dar k oltarju in se spomniš, da ima tvoj brat kaj zoper tebe, pojdi in se spravi s svojim bratom in potem prinesi svoj dar« (Mt 5,23-24). Sinodalni dogodki vključujejo priznanje lastne slabosti in prošnjo za medsebojno odpuščanje. Sprava je pot, kako živeti novo evangelizacijo.

c) Poslušanje Božje besede – V evharističnem shodu poslušamo Božjo besedo, da bi sprejeli sporočilo in pot, ki jo razsvetljuje. Po tej besedi se učimo poslušati Božji glas, zlasti po evangeliju, obhajanju zakramentov, posebej evharistije, sprejemanju bratov, zlasti ubogih. Kdor opravlja pastoralno službo, je poklican deliti kruh Besede skupaj z evharističnim kruhom, poznati mora življenje občestva, da bi mu sporočil Božje sporočilo, ki ga živi tu in sedaj. Dialogska struktura evharističnega bogoslužja je podoba občestvenega prepoznavanja: preden poslušamo drug druge, morajo učenci poslušati Besedo.

d) Občestvo – Evharistija »ustvarja občestvo in naklanja občestvo z Bogom in z brati.¹⁴¹ Rojeno v Kristusu po Svetem Duhu občestvo sestavljajo moške in žene, ki imajo isto dostojanstvo krščenih, prejemajo od Očeta in odgovorno opravljajo različne darove, ki izvirajo iz krsta, birmе, svetega reda

¹⁴⁰ Prim. *Pastoralna konstitucija Cerkev v sedanjem svetu*, 24.

¹⁴¹ Janez Pavel II., *Okrožnica Cerkev iz evharistije*, Cerkveni dokumenti 101, Ljubljana 2003, 40, v: AAS 95 (2003), 460.

in posebnih darov Svetega Duha, da bi oblikovali eno telo z mnogimi udi. Bogato in svobodno bližina te različnosti v edinstvi je tisto, kar je treba prebuditi na sinodalnih dogajanjih.

e) Poslanstvo – *Pojdite, maša je končana!* Občestvo, ki ga ustvarja evharistija, spodbuja k poslanstvu. Kdor je udeležen na Kristusovem telesu, je poklican deliti veselo izkustvo z vsemi. Vsak sinodalni dogodek spodbuja Cerkev, da izide iz zaprtosti (prim. Hbr 13,13) in prinese Kristusa ljudem, ki pričakujejo njegovo odrešenje. Sv. Avguštin trdi, da moramo imeti »eno srce in eno samo dušo na naši poti k Bogu«. ¹⁴² Enost občestva ni resnična brez notranjega *namena (telos)*, ki jo vodi po stezah nasproti eshatološkemu cilju, ko bo »Bog vse v vsem« (prim. 1 Kor 15,28). Vedno se moramo vprašati: kako naj bomo resnično sinodalna Cerkev, če ne živimo *izhoda (in uscita)* na-proti vsem, da bomo hodili skupaj naproti Bogu?

4.3. Poslušanje in dialog za občestveno prepoznavanje

110. Sinodalno življenje Cerkve se uresničuje zahvaljujoč učinkoviti občestvenosti vere, življenja in misijonskega prizadevanja, dejavnega v vseh njenih udih. V njej se izraža *občestvo svetih (communio sanctorum)*, ki živi iz molitve, prejema hrano zakramentov, cveti v medsebojni ljubezni in z vsemi, raste iz udeležbe pri veselju in preizkušeni Kristusove neveste. Pri sinodalni poti je občestvenost poklicana izraziti se v skupnem poslušanju Božje besede, da bi spoznali »to, kar nam govori Duh« (Apd 2,29). »Sinodalna Cerkev je tista, ki posluša ... Je zvesto ljudstvo, škofovski zbor, rimski papež: vsak posluša drugega, vsi pa so poslušni Svetemu Duhu.« ¹⁴³

111. Sinodalni dialog vključuje pogum tako govoriti kakor poslušati. Ne gre za zapletanje v pogovor, v katerem hoče en sogovornik uveljaviti sebe nad drugimi in pobija njihova mnenja z ubijajočimi dokazi, marveč se izraža s spoštljivo-

¹⁴² Sv. Avguštin, *Regola*, I, 3; PL 32; 1378.

¹⁴³ Frančišek, *Govor ob obhajanju 50. obletnice ustanovitve škofovske sinode*, v: AAS 107 (2013), 1113.

stjo, kakor jo narekuje Sveti Duh kot koristno v smislu občestvenega prepoznavanja, hkrati pa odprtostjo sprejeti to, kar je drugim navdihoval isti Duh »za skupno dobro« (1 Kor 12,7).

Drugo merilo, po katerem »edinost preseže konflikt«, na poseben način velja za dialog, za usklajevanje različnih mnenj in izkušenj, da bi se naučili »načina graditve zgodovine, življenjskega okolja, v katerem imajo lahko konflikti, napetosti in nasprotja mnogoznačno edinost, ki rodi novo življenje«, in tako omogočajo razvoj »občestvenosti v različnosti«. ¹⁴⁴ Dialog namreč daje priložnost, da odpremo nove perspektive in nove poglede za pojasnitev uresničitve vprašanja, o katerem razpravljamo.

Gre za izvajanje »odnosnega načina pogleda na svet, ki postaja različnost v spoznanju, nov pogled o pogledih drugih in skupna vizija (*visio communis*) na vse stvari«. ¹⁴⁵ Za Pavla VI. ima resnični dialog značaj duhovnega občestva, ¹⁴⁶ ki zahteva posebne sposobnosti (drže): ljubezen, spoštovanje, zaupanje in modrost, ¹⁴⁷ »vzdušje prijateljstva, še več – služenja«. ¹⁴⁸ Resnica je, kakor poudarja Benedikt XVI., »*logos*, ki ustvarja *dialogos*, zato je komunikacija in občestvo (*comunicazione e comunione*)«. ¹⁴⁹

112. Bistvena drža v sinodalnem dialogu je ponižnost, ki pokorščino vsakega usmerja v Božjo voljo in recipročno pokorščino v Kristusu. ¹⁵⁰ V Pismu Filipljanom apostol Pavel osvetli pomen in dinamiko dialoga v razmerju do občestvenega življenja, da bi bili »istih misli (*fróneses*) in iste ljube-

¹⁴⁴ Frančišek, *Apostolska spodbuda Veselje evangelij*, 228, v: AAS 107 (2013) 1113.

¹⁴⁵ Frančišek, *Okrožnica Luč vere – Lumen fidei*, Cerkevni dokumenti 138, Ljubljana 2013, 27.

¹⁴⁶ Pavel VI., *Okrožnica Ecclesiam suam*, Roma 1964, 83.

¹⁴⁷ Prav tam, 83–85.

¹⁴⁸ Prav tam, 90.

¹⁴⁹ Benedikt XVI., *Okrožnica Ljubezen v resnici – Caritas in veritate*, Cerkevni dokumenti 127, Ljubljana, 2009, 4, v: AAS 56 (2009), 643.

¹⁵⁰ Prim. sv. Benedikt iz Norcije, *Regola*, 72, 6.

zni (*agápe*), ker ste enega duha in enega mišljenja« (Flp 2,2). Na muho vzame dve skušnjavi, ki spodkopavata življenje občestva: prepirljivost (*epitheía*) in slavohleplje (*kenodoxía*) (2,3a). Potrebna drža je ponižnost (*tapeínofrosíne*), ko imamo drugega za boljšega od sebe, ali pa postavljamo na prvo mesto skupno dobro (2,3b-4). Pavel se sklicuje na Tistega, na katerem je zaradi vere zgrajeno občestvo: »Isto mišljenje naj bo tudi v vas, ki je tudi v Kristusu Jezusu« (2,5). Mišljenje (*fróneses*) apostolov mora biti tisto, ki ga prejmemo od Očeta v tem, da smo v Kristusu. Kristusovo izničenje (*kénosis*) je temeljna. oblika njegove pokorščine Očetu, za apostole pa je v poklicanosti čutiti, misliti, prepoznavati v ponižnosti Božjo voljo v hoji za Učiteljem in Gospodom.

113. Prepoznavanje je v središču sinodalnih procesov in dogajanja. Tako je bilo vedno v sinodalnem življenju Cerkve. Ekleziologija občestva, posebna duhovnost in praksa, ki iz tega izhajajo, zajemajo poslanstvo vsega Božjega ljudstva. Danes je »bolj kot kdaj koli prej nujna vzgoja na osnovi načel in metode prepoznavanja ne samo na osebni, marveč tudi na občestveni ravni«. ¹⁵¹ Kot Cerkev je potrebno s pomočjo teološke interpretacije znamenj časa pod vodstvom Svetega Duha prepoznati in prehoditi pot v službi Božjega načrta, eshatološko uresničenega v Kristusu, ¹⁵² ki se uresničuje v vsakem času (*kairós*) zgodovine. ¹⁵³ Občestveno razločevanje dovoljuje odkrivati klic, ki nam ga Bog omogoča spoznati v konkretni zgodovinski situaciji. ¹⁵⁴

114. Občestveno razločevanje zahteva pozorno in pogumno poslušanje »vzdihovanja Duha« (prim. Rim 8,26), ki prihajajo iz neposrednega ali nemega krika, ki se dviga v

¹⁵¹ Janez Pavel II., Cerkveno srečanje v Palermu 1995, v: Nota pastorale della CEI, *Con il dono della carità dentro la storia*, 1966, 32.

¹⁵² Prim. *Konstitucija o Božjem razodetju*, 4.

¹⁵³ Prim. *Pastoralna konstitucija Cerkev v sedanjem svetu*, 4, 11.

¹⁵⁴ Prim. Janez Pavel II., *Posinodalna apostolska spodbuda Dal vam bom pastirjev – Pastores dabo vobis*, Cerkveni dokumenti 48, Ljubljana 1992, 10, v: AAS 82 (1992), 672.

Božjem ljudstvu: »Poslušanje Boga, da bi z njim slišali krik Boga; poslušanje ljudstva, da bi dihali voljo, s katero nas Bog kliče.«¹⁵⁵ Kristusovi učenci morajo biti »premišljevalci Besede in premišljevalci Božjega ljudstva.«¹⁵⁶ Prepoznavanje se mora dogajati v ozračju molitve, premišljevanja, refleksije in študija, ki je potreben za poslušanje glasu Duha; prav tako v ozračju iskrenega dialoga odkritega in objektivnega dialoga z brati in sestrami; pozorni na izkušnje in na konkretna vprašanja vsakega občestva in vsake situacije; v izmenjavi darov in zbliževanju moči v graditvi Kristusovega telesa in oznanjevanju evangelija; ob topilniku, ki prečiščuje čustva in misli in nas usposablja za razumevanje Gospodove volje; v prizadevanju za evangeljsko svobodo pred vsako oviro, ki bi preprečevala odprtost Duhu.

4.4. Sinodalnost in ekumenska pot

115. Drugi vatikanski koncil uči, da v Katoliški cerkvi, ki obstaja kot ena in vesoljna Kristusova Cerkev,¹⁵⁷ iz številnih razlogov prepoznavamo edinost vseh krščenih.¹⁵⁸ »Kristusov Duh ne okleva sprejeti jih (razne Cerkve in cerkvene skupnosti) kot sredstvo odrešenja, kajti njihova moč prihaja iz iste polnosti milosti in resnice, ki je zaupana katoliški Cerkvi.«¹⁵⁹ Iz tega izhaja prizadevanje katoliških laikov, da hodijo skupaj z drugimi kristjani proti polni in vidni edinosti v navzočnosti križanega in vstalega Gospoda, ki je edini sposoben ozdraviti rane, zadane njegovemu telesu v preteklosti in z darom Duha spraviti nasprotja v resnični ljubezni.

Ekumensko prizadevanje orisuje pot, ki vključuje vse Božje ljudstvo in zahteva spreobrnjenje srca ter medsebojno odprtost za odstranitev zidov različnosti, ki že stoletja ločujejo

¹⁵⁵ Frančišek, *Govor ob 50. obletnici ustanovitve škofovske sinode*, v: AAS 107 (2015), 1141.

¹⁵⁶ Frančišek, *Apostolska spodbuda Veselje evangelija*, 154, v: AAS 105 (2013), 1084.

¹⁵⁷ Prim. *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*, 8.

¹⁵⁸ Prim. prav tam, 15.

¹⁵⁹ *Odlok o ekumenizmu*, 3.

kristjane, da bi odkrili, si izmenjavali in se veselili bogastva, ki nas združuje kot darovi enega Gospoda in v moči enega krsta: od molitve do poslušanja Besede, od izkušnje medsebojne ljubezni v Kristusu, od evangeljskega pričevanja do služenja ubogim in zapostavljenim, od prizadevanja za pravičnejšo in bolj solidarno družbeno življenje do prizadevanja za mir in skupno dobro.

116. Z veseljem smemo ugotoviti dejstvo, da je v teh letih ekumenski dialog prepoznal v sinodalnosti razodeto razsežnost narave Cerkve, bistveno za njeno edinost v mnogovrstnosti njenih izrazov. Gre za ujemanje razumevanja Cerkve kot občestva (*konomia*), ki se uresničuje v vsaki delni Cerkvi in v njenem razmerju do drugih Cerkva prek posebnih struktur in sinodalnih procesov.

V dialogu med Katoliško in Pravoslavno cerkvijo novejši *Document iz Chietija* (Documento di Chieti) potrjuje, da je eklezialno občestvo, ki pogloblja svoje temelje na Presveti Trojici,¹⁶⁰ v prvem stoletju na Vzhodu in Zahodu razvilo »sinodalne strukture, neločljivo povezane s papeškim primatom«,¹⁶¹ katerega teološka in pravna dediščina »predstavlja nujno izhodišče ... za ozdravitev rane njune razdeljenosti v začetku tretjega tisočletja.«¹⁶²

Listina o veri in konstitucija ekumenskega sveta Cerkva *The Church. Towards a Common Vision* poudarjata, da je »pod vodstvom Svetega Duha vsa Cerkev in na vseh ravneh sinodalna/koncilska: na krajevni, pokrajinski in vesoljni. Sinodalnost ali konciliarnost odseva trinitarno življenje Boga, ki ga strukture Cerkve izražajo pod vidikom uresničevanja skupnega življenja kot občestvenosti.«¹⁶³

¹⁶⁰ Prim. Joint International Commission for Theological Dialogue between the Roman Catholic Church and the Orthodox Church, *Synodality and Primacy during the First Millennium: towards a common understanding in service to the unity of the Church*, Chieti, 21. 9. 2016, 1.

¹⁶¹ Prav tam, 21.

¹⁶² Prav tam, 21.

¹⁶³ Komisija za vero in konstitucija Ekumenskega sveta Cerkva: *La chiesa: verso una visione comune* (2013), 53.

117. Soglasje glede takega pogleda na Cerkev dovoljuje jasno in objektivno osredotočenje pozornosti na pomembne teološke točke, ki jih je treba izbrati. V prvi vrsti gre za vprašanja, ki se dotikajo razmerja med udeležbo pri sinodalnem življenju vseh krščenih, v katerih Kristusov Duh spodbuja in hrani *verski čut (sensus fidei)* ter posledično pristojnost in odgovornost v prepoznavanju poslanstva, pastirjem lastno avtoriteto, ki izhaja iz posebne zakramentalno zaupane karizme; kot drugo, razlaga povezanosti med krajevnimi Cerkvami in univerzalno Cerkvijo, izraženo v občestvu med pastirji z rimskim škofom, z opredelitvijo, kaj pripada zakoniti pluralnosti izraznih oblik vere v raznih kulturah in kar povezuje njeno trajno identiteto in njeno katoliško edinost.

V tem kontekstu aktualizacija sinodalnosti in poglobitve njenega teološkega pomena predstavlja izziv in pomembno priložnost na nadaljnji ekumenski poti. Na območju sinodalnosti, v ustvarjalni zvestobi *verskemu izročilu (depositum fidei)* in v soglasju z načelom glede *hierarhije resnic (hierarchia veritatum)*,¹⁶⁴ je ohrabrujoča »izmenjava darov«, s katerimi moremo obogatiti medsebojno izmenjavo na skupni hoji nasproti edinosti kot doseženi skladnosti neizčrpnega bogastva Kristusove skrivnosti, ki odsevajo lepoto obraza Cerkve.

4.5. Sinodalnost in družbena diakonija

118. Božje ljudstvo potuje skozi zgodovino in deli z vsemi kvas, sol, luč evangelija. Zato »evangelizacija vključuje tudi pot dialoga«¹⁶⁵ v družbi z brati in sestrami raznih veroizpovedi, prepričanj in kultur, ki iščejo resnico in si prizadevajo za vzpostavitev pravičnosti, k odprtosti srca in misli vseh za priznanje navzočnosti Kristusa, ki hodi z nami. Pobude za srečanja, dialog in sodelovanje se kot dragocene stopnje pridobivajo na skupnem potovanju in sinodalna pot Božjega ljudstva se predstavlja kot šola za pridobivanje nujnega

¹⁶⁴ Prim. *Odllok o ekumenizmu*, 11c

¹⁶⁵ Frančišek, *Apostolska spodbuda Veselje evangelija*, 238; AAS 195 (2013), 1116.

etosa, ki ga moramo živeti brez irenizma ter v dogovorih v dialogu z vsemi. Ko se danes zavedamo odvisnosti med narodi in nas to obvezuje k prepričanju, da je svet skupni dom, je Cerkev poklicana pokazati, da jo njen katoliški značaj kvalificira (obvezuje), sinodalnost, v kateri se izraža, pa je kvas edinosti v različnosti in občestva v skupnosti. Gre za prispevek temeljnega pomena, da lahko življenje in sinodalno spreobrnjenje Božjega ljudstva krepi pospeševanje kulture srečanja in solidarnosti, spoštovanja in dialoga, vključevanja in dopolnitve, hvaležnosti in zastonjskosti.

119. Sinodalno življenje Cerkve se nam zlasti odkriva kot diakonija v pospeševanju družbenega, gospodarskega in političnega življenja narodov kot znamenje pravičnosti, solidarnosti in miru. »Bog v Kristusu ne odrešuje le posameznega človeka, marveč tudi medčloveške odnose.«¹⁶⁶ Dialoška praksa in iskanje skupnih učinkovitih rešitev, s katerimi si prizadevamo za mir in pravičnost, sta absolutna prednost v času duhovne krize v postopkih demokratične udeležbe in nezaupanja v njena načela in vrednostne ter v nevarnosti avtoritarnih in tehnokratskih oddaljitev. V tem kontekstu je prednostna in kritična naloga vsake družbene dejavnosti Božjega ljudstva imperativ, da bi slišali krik ubogih in zemlje,¹⁶⁷ ter nujen poziv za določitev izbor in družbenih načrtov, za privilegirano mesto in vlogo ubogih, za univerzalni namen vseh dobrin, prednost solidarnosti, skrb za skupni dom.

¹⁶⁶ Papeški svet Pravičnost in mir, *Kompendij družbenega nauka Cerkve* (2004), Ljubljana 2007, 52; prim. Frančišek, *Apostolsko pismo Veselje evangelija*, 178.

¹⁶⁷ Prim. Frančišek, *Okrožnica Hvaljen, moj Gospod - Laudato si'* (2015), Cerkveni dokumenti 149, Ljubljana 2016, 49, v: AAS 107 (2015), 866.

SKLEP

HODITI SKUPAJ V PRIČAKOVANJU DUHA

120. »Hoditi skupaj – uči papež Frančišek – je *bistvena pot* Cerkve; to je *ključna beseda*, ki nam omogoča razlagati stvarnost z očmi in s srcem Boga; je *pogoj* za hojo za Gospodom Jezusom in biti služabniki življenja v tem ranjenem času. Dih in korak sinodalnosti razodevata, da živimo v dinamizmu občestvenosti, ki navdihuje naše odločitve. Samo v tem območju moremo resnično prenoviti našo pastoralo in jo uskladiti s poslanstvom Cerkve v današnjem svetu. Samo tako se lahko približamo zapletenosti tega časa v hvaležnosti za prehojeno pot in pripravljenosti, da ji sledimo do *prihoda Duha*.«¹⁶⁸

121. *Prihod Duha*, za katerega prosi Božje ljudstvo na sinodalni poti, je upanje, odprtost in pogum »vstopiti v širokost Božjega obnebjaja«, da bi »oznanjali, da na zemlji ostaja zakrament edinosti, zato človeštvo ni določeno za uničenje in blodnjo«. ¹⁶⁹ Živeto in vztrajno izkustvo sinodalnosti je za Božje ljudstvo vir veselja, ki nam ga Jezus obljublja, je kvas novega življenja, odskočna deska za novo zagon v misijonskem prizadevanju.

Marija, Mati Božja in mati Cerkve, ki je zbrala apostole v pričakovanju Svetega Duha (prim. Apd 1,14), omogočila misijonsko navdušenje, »ki se je zgodilo na binkoštni dan«, ¹⁷⁰ naj spremlja sinodalno romanje Božjega ljudstva, nam kaže pot in nas uči lepega, nežnega in močnega sloga na novi poti evangelizacije.

Rim – Kongregacija za verski nauk, 2. marca 2018.

*Kard. Luis Francisco LADARIA FERRER, DJ
Prefekt*

¹⁶⁸ Frančišek, *Pozdrav ob odprtju srečanja ob 70. obletnici splošnega zasedanja Italijanske škofovske konference*, Rim, 22. maja 2017.

¹⁶⁹ Frančišek, *Govor Kongregaciji za škofo* (27. januarja 2014).

¹⁷⁰ Frančišek, *Apostolska spodbuda Veselje evangelija – Evangelii gaudium*, 284, v: AAS 105 (2013), 1134.

CERKVENI DOKUMENTI

Drugi vatikanski koncil (1962–1965)

- AG – M Odlok Ad gentes – O misijonskem poslanstvu
Cerkve (1964)
- CD – Š Odlok Christus Dominus – O pastirski službi
škofov (1965)
- DV – BR Konstitucija Dei Verbum – O Božjem razodet-
ju (1964)
- GS – CS Pastoralna konstitucija Gaudium et spes –
Veselje in upanje/Cerkev v sedanjem svetu
(1965)
- LG – C Dogmatična konstitucija Lumen gentium –
Luč narodov (1964)
- PO – D Odlok Presbyterorum ordinis – O službi in živ-
ljenju duhovnikov (1965)
- SC – B Konstitucija Sacrosanctum Concilium – O
svetem bogoslužju (1964)
- UR – E Odlok Unitatis redintegratio – O ekumenizmu
(1965)

Drugi dokumenti

- CCC – KKC Catechismo della Chiesa Cattolica – Kateki-
zem katoliške Cerkve, Ljubljana 1993.
- ChL – KL Janez Pavel II., Christifideles laici – Posino-
dalna apostolska spodbuda o krščanskih lai-
kih (1988), Cerkevni dokumenti 41, Ljubljana
1989.
- CIC – ZCP Codex Iuris Canonici – Zakonik cerkvenega
prava, Ljubljana 1984.
- CCEO – KZVC Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium –
Zakonik kanonov Vzhodnih Cerkva (ni preve-
den v slovenščino).

- CV – LR Benedikt XVI., Okrožnica Caritas in veritate – Ljubezen v resnici, Cerkevni dokumenti 127, Ljubljana 2009.
- EG – VE Papež Frančišek, Apostolska spodbuda Evangelii gaudium – Veselje evangelija (2013), Cerkevni dokumenti 140, Ljubljana 2014.
- EN – OE Pavel VI., Posinodalna apostolska spodbuda Evangelii nuntiandi – O evangelizaciji, Ljubljana 1976 (2. izdaja: Slovenski katehetski urad, Ljubljana 2006).
- ES – SC Pavel VI., Okrožnica Ecclesiam suam – Svojo Cerkev, Roma 1964.
- IE – CP Frančišek, Apostolska spodbuda Iuvenescit Ecclesia – Cerkev se pomlaja, Cerkevni dokumenti 154, Ljubljana 2017.
- IGMR – SURM Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov, Institutio generalis Missalis Romani - Splošna ureditev Rimskega misala (3. izdaja, Rim 2000), Cerkevni dokumenti 94, Ljubljana 2002.
- LS – HMG Frančišek, Okrožnica Laudato si' – Hvaljen, moj Gospod (2014), Cerkevni dokumenti 149, Ljubljana 2015.
- MIDI – GJUS Papež Frančišek, Motu proprio Mitis Iudex Dominus Iesus – Gospod Jezus, usmiljeni sodnik, Cerkevni dokumenti 151, Ljubljana 2016.
- NMI – ZNT Janez Pavel II., Apostolsko pismo Novo millennio ineunte – Ob začetku novega tisočletja, Cerkevni dokumenti 91, Ljubljana 2001
- PB – DP Janez Pavel II., Apostolska konstitucija Pastor Bonus – Dobri Pastir.
- PG – PČ Janez Pavel II., Okrožnica Pastores gregis (2003) – Pastirji črede (ni prevedena v slovenščino).
- PDV – DBP Janez Pavel II., Posinodalna apostolska spodbuda Pastores dabo vobis – Dal vam bom pastirjev, Cerkevni dokumenti 48, Ljubljana 1992

RH – OČ	Janez Pavel II., Okrožnica Redemptor hominis – Odrešenik človeka, Cerkevni dokumenti 2, Ljubljana 1979.
SC – ZL	Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda Sacramentum caritatis – Evharistija – zakrament ljubezni, Cerkevni dokumenti 117, Ljubljana 2007.
SS – RU	Benedikt XVI., Okrožnica Spe salvi – Rešeni v upanju, Cerkevni dokumenti 118, Ljubljana 2011.
UUS – DBE	Janez Pavel II., Okrožnica Ut unum sint – Da bi bili eno, Cerkevni dokumenti 63, Ljubljana 1993.
VD – GB	Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda Verbum Domini – Gospodova beseda, Cerkevni dokumenti 131, Ljubljana 2011.

Zbirke

AAS	Acta Apostolicae Sedis
EV	Enchiridion Vaticanum
INS	Insegnamenti
OR	L' Osservatore Romano
PG	Patrologia Graeca
PL	Patrologia Latina

SKRIVNOST CERKVE

Dvajseto stoletje nekateri imenujejo stoletje Cerkve. Nekateri so Cerkev imenovali »societas perfecta« (popolna družba) in jo primerjali s svetno družbo, njej enako na številnih področjih (ureditev, administracija, zakonodaja ipd.). Ali nismo tudi človeka definirali kot »razumno žival« (animal rationale) in ga primerjali z bitjem, nižjim od njega? Očitno nismo doumeli pomena Kristusovih besed: »Ti si Peter skala in na to skalo bom sezidal svojo Cerkev« (Mt 16,18), niti svetopisemskega sporočila, da je človek ustvarjen »po Božji podobi« (1 Mz 1,28). Kako drugače zveni beseda koncila, ki Cerkev imenuje »luč narodov« (*Lumen gentium*) in uči, da je Cerkev »v Kristusu nekak zakrament ali znamenje in orodje za notranjo zvezo z Bogom in za edinost vsega človeškega rodu« (C 1). Ko v veroizpovedi izpovedujemo »Verujem v eno, sveto, katoliško in apostolsko Cerkev« (prim. KKC 748–780), priznavamo, da je Cerkev resnica naše vere, da gre za skrivnost (mysterium), ki jo nepopolno spoznavamo, kaj šele živimo.

Skrivnost Cerkve, njeno bistvo in poslanstvo, je treba najprej pravilno razumeti in sprejeti. Sveto pismo navaja, da so apostoli pričakovali zemeljsko božje kraljestvo. Kristus odgovarja, da njegovo »kraljestvo ni od tega sveta« (Jn 18,36). Po letu 313 se v različnih oblikah pričenja čas cezaropapizma, ki je trajal skoraj poldrugo tisočletje in enačil svetno in cerkveno oblast. Njuna povezava ni prinesla ne eni ne drugi strani trajnih in neoporečnih koristi. V tej tekmi je Cerkev potegnila krajši konec, čeprav ne smemo prezreti, da imata tako vera (»religija«) kot kultura (»kult«) povezovalni značaj, da so evangeljska načela bistveno prispevala k novim spoznanjem človeka in sveta, da sta ustvarili novo kulturo odnosov, celovit (holistični) pogled na življenje, da sta oblikovali številne osebnosti, ki so se trajno zapisale v zgodovino človeštva, da sta ustvarili razmere za identifikacijo in samobitnost evropskih narodov ...

Dokumenta, ki ju objavljamo v tej izdaji Cerkvinih dokumentov, sta izšla že leta 2018 in imata trajno vrednost za razumevanje Cerkve in njenega poslanstva. Ozadje obeh besedil je škofovska sinoda v Rimu (2018), ki je obravnavala »sinodalnost v Cerkvi«. Kot prvo objavljamo Apostolsko konstitucijo papeža Frančiška *Škofovsko občestvo (Episcopalis communio, 2018)*, ki povzema teološke prvine in določa strukturo (pravni okvir) škofovske sinode. Drugi dokument, ki je izšel nekaj mesecev prej (2. 3. 2018), obravnava *Sinodalnost v življenju in poslanstvu Cerkve (Sinodalità nella vita e nella missione della Chiesa)* z zgodovinskega in teološkega vidika. Pripravila ga je Mednarodna teološka komisija. Oba dokumenta poglobljata in razvijata koncilsko misel glede sinodalnosti (zbornosti). Brez dvoma gre za eno najpomembnejših spoznanj zadnjega koncila, ki globoko posega v teološko in pastoralno življenje Cerkve danes in v prihodnje.

1. Antropološke in teološke prvine sinodalnosti

Beseda, zloženka, »sinodalnost« je grškega izvora in je predvsem v rabi na teološkem in cerkvenem področju. »Sin« in »hodos« pomeni hoditi skupaj na skupni poti. Presega pomen biti skupaj, slediti drug drugemu, posnemati zgled drugega. Sinodalnost je več kot zbor ali zbornost, ki se ureniči ob shodu množice in jo zaznajo naše oči. Sinodalnost je presežna in hkrati življenjska stvarnost, ki ni odvisna od človekove volje, marveč je prvina, ki odseva bistvo naše miselnosti in eksistence. Ne gre zgolj za človekovo odločitev, sprejemanje ali zavrnitev, marveč za delo Svetega Duha, je sprejem njegovega načrta, ki na raznih ravneh ljudi združuje in jih nagiba k skupni hoji. Izraža torej notranjo moč (dinamizem), tako rekoč v zapisano zasnovo, ki ustvarja edinstvo za skupno pot proti istemu cilju in nenehno preverjanje poti in cilja. Ta moč je delo Svetega Duha, ki deluje v vsakem človeku, ki je ustvarjen po »Božji podobi« (1 Mz 1,27). Gre za temeljno resnico, ki velja za vsakega človeka, človeka vseh časov in razmer, ki iskreno išče resnico, edinost in ljubezen,

kar je odsev večne Resnice, edinosti in ljubezni med osebami Svete Trojice (prim. CS 15-17).

Razodetje govori, da Sveti Duh deluje v vsakem človeku, ki je ustvarjen po Božji podobi. To odpira pot k razumevanju sinodalnosti, ki jo označujejo tudi druge besede, kot so dialog, komunikacija, pogovor, dogovor, razumevanje, sprejemanje ipd., ki omogočajo, da se misel sogovornikov spremeni v nov, globlji odnos. Ne gre zgolj za soočenje dveh različnosti, ni zmaga enega in poraz drugega, ni seštevek misli in pogledov, ampak nova stvarnost, predvidena ali nepredvidena, vendar zaželena. Tako se odpirajo nova obzorja spoznanj in odnosov, ki obe strani bogatijo. Nihče ni poražen; v človeku se rojeva hvaležnost, kajti »njim, ki ljubijo Boga, vse pripomore k dobremu« (Rim 8,28).

Eno najpomembnejših antropoloških spoznanj je, da vsak človek – čeprav na različne načine – kot razumno bitje išče resnico (prim. Janez Pavel II., Okrožnica *Vera in razum*), prav tako si prizadeva za dobro, ker po tem hrepeni vse njegovo bitje (prim. sv. Avguštin, *Izpovedi, I, 1*). Morda se kdaj pri tem moti in išče v napačno smer. Priznanje, da hoče dobro, je spodbuda, da svoja prizadevanja pomnoži, nadaljuje ali spremeni v pravo smer.

Koncil je začrtal poti prihodnjega razvoja odnosov v Cerkvi in odnosov Cerkve s svetom. Vzpostavil je ekumenski dialog, ki že prinaša sadove, začel je dialog z drugimi verskimi in filozofskimi prepričanji. Ta dialog pričuje, da si Cerkev prizadeva biti služabnica človeštva in resnice. Takšna pot izraža spoštljiv odnos do drugega, sprejemanje drugega v enkratnosti njegovega bivanja, tudi v spoštovanju resnice, kakor jo drugi spoznavajo v iskrenosti svojega uma in srca.

Nekatera načela, ki so veljala v preteklosti, pa je treba vendar vnovič premisliti in najti teološko prepričljivejše razlage. Navajam nekaj primerov:

(1) Resnica je na eni strani, torej je na drugi laž. Prof. J. Janžekovič se je vpraševal, ali ni morda v vsaki zmoti (laži) tudi nekaj resnice.

(2) *Amicus homo, sed magis amica veritas* (človek je prijatelj, še bolj je prijatelj resnice). Gre za objektivno in su-

bjektivno resnico. Temeljna resnica je človek, pa naj se moti ali zagovarja resnico. Vedno je vreden spoštovanja.

(3) Avtoriteta (družbena, cerkvena, znanstvena ...) ima vedno zadnjo besedo. Da, če jo sprejemam kot glasnika Absolutnega, sicer pa smem in tudi moram spoštljivo povedati svoje mnenje in pripombe.

Navedene trditve potrebujejo vnovičnega premisleka, ker bolj poglobljajo nasprotja, kot pa jih približujejo; enačijo osebno prepričanje in objektivno stvarnost, ker ne upoštevajo zgodovinskega in miselnega konteksta, v katerem so te stvarnosti nastale. Poskusimo navedene trditve s primerom razlago preveriti v skupnosti odraslih vernikov. Prišli bomo do številnih spoznanj, ki jih nismo pričakovali, odkrili nam bodo nova obzorja človeške misli in vernosti. V duhu teologije in prakse papeža Frančiška bomo spoznali, da vsako izključevanje ali zapostavljanje človeka, njegovih misli in prepričanja vodi ne samo k nadaljnjemu poglobljanju razlik in napetosti, ampak tudi ni v službi resnice.

2. Zgodovinski ekskurz

Dokument Mednarodne teološke komisije (2018) prinaša zgodovinski in teološki pregled razumevanja sinodalnosti v vesoljni Cerkvi in drugih Cerkvah od začetkov do danes. V luči tega pregleda se pred nami razgrneta bogastvo in različnost teoloških pogledov in pastoralnih pristopov. Med drugimi so ovrednoteni Sveti sinodi pravoslavnih Cerkva, ki so ohranili nekatere sinodalne prvine, npr. večjo samostojnost krajevnih Cerkva glede imenovanj in ureditve, na pa na doktrinalnem področju.

Začetke sinodalnosti zaznavamo že v prvi Cerkvi. Apostoli, zbrani v molitvi, prosijo Gospoda, naj pokaže, koga naj izvolijo v apostolski zbor namesto Judeža. Žrebali so in »žreb je določil Matija in pridružili so ga enajstim apostolom« (Apd 1,25-26). Tudi v nasprotujočih si mnenjih glede nujnosti obreze poganov, ki so želeli sprejeti evangelij, so našli odgovor v molitvi in pogovoru. Zapisano je: »Sveti Duh je sklenil in mi z njim ...« (Apd 15,28).

Prva stoletja krščanstva (Cerkve) so zaznamovana s ključnimi vprašanji: kaj je središčna resnica krščanstva, ki jo apostol Pavel povzame z besedami: »Oznanjamo Kristusa, križanega« (1 Kor 2,2), s čimer je pokazal osrednjo osebo oznanila, Kristusa, Odrešenika, v njegovem odnosu do Očeta in Svetega Duha (nauk o Sveti Trojici); kaj je poslanstvo Cerkve v tedaj moralno propadajočem svetu. Cerkveni očetje – sv. Ambrož, Avguštin, Hieronim, Gregor Veliki – so tako svojim sodobnikom kot prihodnjim rodovom odpirali nove poti.

V naslednjih stoletjih je povezava svetne in cerkvene oblasti pokazala nekatere prednosti (za evangelizacijo, utrditev cerkvenih ustanov, kot so škofije, kapitulji, župnije, samostani ...), vendar je ta povezava poldrugo tisočletje prinašala tudi številna nova vprašanja: kaj je področje verskega in kaj svetnega sporočila, odvisnost svetne in cerkvene oblasti, poseganje v svetne oblasti v doktrinalna in disciplinarna vprašanja Cerkve, podrejanje cerkvene oblasti svetni in obratno, razmejitev pristojnosti, monarhična (piramidalna) in klerikalna podoba ustanove, vloga avtoritete, svoboda vesti ... Vprašanja so se nabirala do našega časa, ko je Cerkev ta model zavrгла, da sta tako Cerkev kot družba avtonomni na svojem področju (prim. CS 74–76). Lahko pa bi se druga od druge marsikaj naučile, saj si obe izmenjujeta skupne vrednote in dobrine (CS 43–44), zlasti pa skrb za človeka. Kljub temu se še pojavljajo nesporazumi glede razumevanja tega načela.

3. Dopolnitve teoloških stališč

Stališča, ki jih zagovarja 2. vatikanski koncil, imajo posebno mesto glede poglobitve sinodalnosti v Cerkvi. Izražena so v dogmatični konstituciji o Cerkvi (*Lumen gentium*, 1964), dopolnjujejo pa jih oba tu navedena dokumenta ter številni pokoncilski dokumenti, zlasti tisti, ki obravnavajo posamezne nosilce (subjekte), kot so škofje, duhovniki, redovniki, diakoni, laiki, posvečene osebe. Posebno mesto imajo škofovske sinode, ki so začeniši z letom 1967 zasedale vsako drugo leto in obravnavale pomembna vprašanja vesoljne Cerkve. V ta sklop je treba prišteti tudi sinode posameznih celin, ki so

v pripravi na jubilejno leto 2000 obravnavale specifična teološka in pastoralna vprašanja krajevnih Cerkev, zlasti evangelizacije. To je naloga tudi škofijskih sinod, ki naj obravnavajo domača verska (cerkvena) vprašanja v okviru vesoljne Cerkve.

Kardinal Lorenzo Baldisseri, generalni tajnik škofovske sinode, je 20. februarja 2020 povzel koncilске misli in aktualna stališča papeža Frančiška z vidika sinodalnosti. Med drugim je ugotovil, da se vračamo k izvirom sinodalnosti, ki jih kaže prva Cerkev; dozorevamo v spoznanju, da je sinodalnost pot, ki jo Bog pričakuje od Cerkve tretjega tisočletja; da gre za vso Cerkev in na vseh ravneh njenega bivanja in delovanja; vsi krščeni, združeni v občestvu Božjega ljudstva, so deležni Kristusovega duhovništva in poslanstva; da je prvenstvena naloga sinodalne Cerkve poslušati – slišati Gospodovo sporočilo po vzoru Stare zaveze in slišati današnjega človeka ... V vseh krščenih na poseben način deluje isti Duh, ki je »razlit čez vse človeštvo« (Apd 2,17), na vse, »ki se dajo voditi Božjemu Duhu« (Rim 8,14). Resničnost je tudi ta, da tisti, ki »živijo po mesu« (Rim 8,9), niso pokorni navdihom Duha.

Upoštevati je treba, da so ljudje prejeli »različne duhovne darove, Duh pa je isti. Različne so službe, Gospod pa je isti ... Vsakemu se daje razodetje Duha v korist vseh« (1 Kor 12,4-7). Bogastvo darov Duha se razodeva v človeku in njegovem delovanju: po razumu, ki želi spoznati resnico, po vesti, ki se odloča za dobro, po ljubezni, ki se po Božjem vzoru razdaja drugim. Pavel ne omejuje darov in nalog zgolj na verujoče, ko pravi, da »so vsi, ki se dajo voditi Božjemu Duhu, Božji sinovi« (Rim 8,14).

4. Izhodišča in itinerariji sinodalnosti

Dosedanje škofovske sinode so (bile) velik blagoslov za Cerkev na teološkem in pastoralnem področju. Na teološkem so prispevale k poglobitvi razumevanja skrivnosti Cerkve, njenega bistva in nalog, zlasti nosilcev teh nalog, na pastoralnem pa so preverjale načela v njihovem pastoralnem ure-

sničevanju. Potrdile in poglobile so teološke poglede na nosilce nalog in aktualna vprašanja, s katerimi se Cerkev sooča. Kako pomembno je vnovično in poglobljeno razumevanje sinodalnosti, pove med drugim tudi dejstvo, da bo prihodnja škofovsko sinoda (2021) obravnavala témo »*Za sinodalno Cerkev: občestvo, sodelovanje in poslanstvo*« (»*Per la Chiesa sinodale, comunione, partecipazione e missione*«).

a) *Udeleženci in sodelujoči* – Koncilsko izhodišče, da so v Cerkvi vsi krščeni odgovorni za spolnjevanje njenega poslanstva, je dobilo konkretno obliko: na ravni nosilcev je papež s škofi odgovoren za vso Cerkev, škof s svojimi duhovniki za krajevno Cerkev, duhovnik s svojimi verniki za župnijsko občestvo. Na vseh ravneh (vesoljne in krajevne Cerkve ter župnije) so bile ustanovljene ali priporočene nove strukture (sveti, komisije, druge ustanove), katerim je bila zaupana skrb za določene naloge. Porazdelitev dela je administrativni vidik, pomembnejše je, kako nove ustanove uresničujejo Cerkev kot občestvo in s tem pričujejo o svoji pripadnosti in odgovornosti. Funkcionalističen model takih ustanov, značilen za svetno področje, je v pastoralni praksi neustrezen. Pomemben je ekleziološki model, ki sodelujočim najprej omogoča spoznanje in izkustvo, da je Cerkev občestvo, ki ga zbira in vodi Kristus, Odrešenik in Učitelj ter počelo edinosti z Očetom v Svetem Duhu. Spoznanje, kaj s(m)o, se nadaljuje v ravnanju po načelu »*agere sequitur esse*«.

b) *Darovi in karizme* – Kristjan prispeva svoje darove, ki jih je sprejel s krstom in z drugimi zakramenti – birmo, zakramentom zakona, duhovniškim in škofovskim posvečenjem. Zakramenti namreč »posvečujejo ljudi, zidajo Kristusovo telo ter dajejo čast Bogu« (B 59); omogočajo rast božjega življenja v prejemniku in v krščanskem občestvu: birma usposablja za osebno in apostolatsko življenje, duhovniško posvečenje za osebno posvečenje in posvečevanje krščanskega občestva, zakrament zakona za posvečenje zakoncev in njune družine itd. Pavlova beseda spodbuja Timoteja in verujoče, naj »znova razplamtijo žar Božje milosti, ki je dana po polaganju mojih

rok« (prim. 2 Tim 1,6). Zakramenti izražajo moč, ki v človeku nenehno deluje ob človekovem sodelovanju.

Krščansko občestvo prepoznava tudi posebne darove ali karizme, ki so podarjene posamezniku v korist občestva, kot so oznanjevanje evangelija, globlje spoznanje Božje besede, služenje drugemu, svetovanje, poučevanje ipd., zlasti pa pričevanje.

c) Izziv novih struktur – Podobno kot prenavo bogoslužja (domači jezik, sodelovanje navzočih, preureditev cerkvenega prostora ...) so verujoči z veseljem sprejeli. Tudi nove pastoralne ustanove, ki jih je predvidel koncil, so se pokazale kot možnosti za novo cerkveno ureditev in prakso na škofijski in župnijski ravni: škofijska sinoda, duhovniški svet, škofijski pastoralni/katehetski svet, župnijski pastoralni svet, gospodarski svet, karitas; v istem Duhu se napajajo tudi druga občestva, kot so biblično, molitveno, animatorsko, priložnostno ipd.

Pokoncilski čas je pri nas sovpadal z uveljavljanjem tako imenovane skupinske dinamike v družboslovni znanosti ter z družbenim samoupravljanjem. Obe stvarnosti sta tako pritegnili našo pozornost, da smo prezrli teološki (ekleziološki) pomen izvornih cerkvenih ustanov. Zaradi pomanjkanja teološke in ekleziološke poglobitve je smo prezrli »znamenja časa« in zamudili »kairos«. Svetne ustanove so razlagale svoje zakonitosti, ki še zdaleč niso mogle predstaviti presežnih antropoloških in družbenih, zlasti pa ne teoloških razsežnosti koncilske misli. Kar velja za Cerkev kot celoto, velja tudi za njene manjše enote (škofija, župnija, razne ustanove ipd.), ki s svoje strani predstavljajo njen vesoljni značaj.

d) Razsežnosti solidarnosti – Načelo sinodalnosti ima bogatejšo razsežnosti, kot si v začetku predstavljamo. Zaobjemajo vse človekovo življenje in odnose. Potrebno jih je prepoznavati. Tako sta zakonca prepoznala drug drugega kot tistega, ki ju bogati s svojimi darovi, ki je v njima prebudil zavest obdarjenosti in samopodobo. Spoštovanje rodi spoštovanje. Nobeden od njiju ne more reči, da sebe ali drugega tako pozna, da ne bi mogel še globlje prepoznati skrivnosti

osebe. Starši lahko v otroku že od zgodnjih let prepoznavajo v besedah, ravnanju in odzivanju znamenja, na katera odrasli včasih pozabljajo: iskrenost, neposrednost, pravičnost ... V tem so otroci s posebnimi potrebami še posebej obdarjeni. Ko starši (vzgojitelji) otroka pohvalijo, ga s tem spodbujajo k nadaljnji poti v iskanju resnice in dobrote. Tudi sami se od njih učijo pristnosti in resnicoljubnosti. Sinoda o mladih (2018) je pokazala, kaj in katere so vrednote, za katere se morajo mladi truditi na osebni, družinski, družbeni in cerkveni ravni. V vseh razsežnostih je poslušanje – človeka, v katerem deluje Božji Duh, med najpomembnejšimi vrednotami.

e) Sinodalnost kot izhod iz slepe ulice – V pastoralnem letu (2019–2020) so predvidene volitve v župnijske pastoralne svete. Izkušnje voditeljev in članov so dobre in slabe. Odvisno je predvsem od voditelja, ki ustvarja pristno sinodalno razpoloženje, ki je spoštljivo, iskreno in neposredno, odkrito in tako rekoč pričakovanje novega »razodetja«. Prepričanje, da Bog navdihuje vsakega človeka, ustvarja med sodelavci zavest odgovornosti in poslušnosti Svetemu Duhu, tudi v tem, kaj drugi misli in predlaga. Voditelj mora poslušati, kaj Božji Duh govori navzočim, ki so bili izvoljeni ali imenovani v to občestvo. Poslušanju sledi razločevanje in premislek, kaj je skupna naloga. Kakor sta znanstvenik in umetnik vsak s svojega stališča poklicana spoznavati resnico in lepoto, ki jo tudi drugi spoznavajo ali izkusijo, tako je tudi na področju življenja verskega občestva pomembno poslušati navdihe Duha. Takšen odnos je mogoče ustvariti le z duhovno vzgojo, ki temelji na »uboštvu duha« (Mt 5, sl.), to je poslušnosti notranjemu glasu, ki je glas Duha.

Številni pomisleki in razhajanja glede vloge župnijskih pastoralnih svetov izhajajo iz negativnih izkušenj, kot so: prelaganje nalog na ramena drugega (duhovnika na laike, laikov na duhovnika); mnenje, da nihče ne poslušaja; prepričanje voditelja, da je končno on odgovoren; izgovor, vem, kaj bom storil, vprašam zaradi lepšega ipd. Tudi sklicevanje, da ustanovitev sveta zahteva predstojnik (škof, dekan), ne bo rodilo sadov. Posebno vprašanje se poraja glede določb *Zako-*

nika cerkvenega prava (kan. 636, § 1), ki ga tu le omenjamo, ne pa razlagamo, da ima župnijski pastoralni svet svetovalni značaj. Če je delo v svetu zastavljeno v sinodalnem duhu, je mogoče videti druge učinke: najprej osebno duhovno rast v zavesti poklicanosti zidati versko občestvo, ovrednotenje in sprejem pobud v korist vseh. Tako župnijski pastoralni svet postane privilegirani prostor uresničevanja in izkustva Cerkev, ki sebi in drugim odpira pot k nadaljnjemu poglobljanju vere v župnijskem občestvu.

Za sklep – Cerkev, ki jo ima papež Frančišek pred očmi, je sinodalna Cerkev, je »občestvo, sodelovanje in poslanstvo«. Vsaka beseda ima svojo vsebino, ki jo je treba prepoznavati in udejanjiti. V vsaki je izražena moč, ki presega človeška pričakovanja, ker gre za Božji načrt, za Cerkev, ki presega časovno, statično podobo. Njena narava ne dovoljuje, da bi se zaprla v nove okope, pač pa mora zajeti nov misijonski zagon, da kot občestvo potuje s svetom k uresnitvi Božjega načrta.

Rafko Valenčič
urednik

Kazalo

Papež Francišek

APOSTOLSKA KONSTITUCIJA O ŠKOFOVSKI SINODI,

ŠKOFOVSKO OBČESTVO	5
I. Sinodalna zborovanja	15
II. Pripravljalna stopnja sinodalnega zborovanja	16
III. Izvedba sinodalnega zborovanja	19
IV. Stopnje (faze) uresničevanja sinodalnega zborovanja	22
Generalno tajništvo škofovske sinode	23
Sklepne določbe	25

Mednarodna teološka komisija

SINODALNOST V ŽIVLJENJU IN POSLANSTVU CERKVE	27
Uvodna opomba	27
Uvod, Sinodalnost kot kairos	28
Sinoda, koncil, sinodalnost	28
Občestvo, sinodalnost, kolegialnost	30
Prag novosti v brazdah 2. vatikanskega koncila	32
Predmet in govorica dokumenta	33

Prvo poglavje

SINODALNOST V SVETEM PISMU,

IZROČILU IN ZGODOVINI	35
1.1. Nauk Svetega pisma	35
1.2. Pričevanja cerkvenih očetov in izročilo prvega tisočletja	41
1.3. Razvoj sinodalne prakse v 2. tisočletju	45

Drugo poglavje

TEOLOGIJA SINODALNOSTI	53
2.1. Temelji teologije sinodalnosti	53
2.2. Sinodalna pot potujočega in misijonarskega Božjega ljudstva	56
2.3. Sinodalnost kot izraz občestvene ekleziologije	58
2.4. Sinodalnost v dinamizmu katoliškega občestva	60
2.5. Sinodalnost v izročilu apostolskega občestva	62
2.6. Soudeležba in avtoriteta v sinodalnem življenju Cerkve	64

Tretje poglavje

URESNIČITEV SINODALNOSTI

SUBJEKTI, STRUKTURE, PROCESI, SINODALNI DOGODKI. . .	69
3.1. Sinodalna poklicanost Božjega ljudstva	69
3.2. Sinodalnost v krajevni Cerkvi	71

3.2.1 Škofijska sinoda in eparhijski zbor	72
3.2.2 Druge strukture, ki so v službi sinodalnega življenja in delni Cerkvi	73
3.2.3 Sinodalnost v življenju župnije	74
3.3 Sinodalnost krajevnih Cerkva na pokrajinski ravni	75
3.3.1 Območni koncili	76
3.3.2 Škofovske konference	77
3.3.3 Patriarhati vzhodnih katoliških Cerkva	78
3.3.4 Pokrajinski koncili škofovskih konferenc in patriarhov vzhodnih katoliških Cerkva	79
3.4 Sinodalnost vesoljne Cerkve	79
3.4.1 Ekumenski koncil	80
3.4.2 Škofovska sinoda	81
3.4.3 Strukture v službi sinodalnega izvrševanja primata ..	82
Četrto poglavje	
SPREOBRNJENJE ZA PRENOVO SINODALNOSTI	83
4.1 Sinodalna prenova življenja in poslanstva Cerkve	83
4.2 Občestvena duhovnost in oblikovanje sinodalnega življenja	85
4.3. Poslušanje in dialog za občestveno prepoznavanje	88
4.4. Sinodalnost in ekumenska pot	91
4.5. Sinodalnost in družbena diakonija	93
SKLEP	
HODITI SKUPAJ V PRIČAKOVANJU DUHA	95
CERKVENI DOKUMENTI	96
Drugi vatikanski koncil (1962–1965)	96
Drugi dokumenti	96
Zbirke	98
Rafko Valenčič	
SKRIVNOST CERKVE	99
1. Antropološke in teološke prvne sinodalnosti	100
2. Zgodovinski ekskurz	102
3. Dopolnitve teoloških stališč	103
4. Izhodišča in itinerariji sinodalnosti	104

Zbirka CERKVENI DOKUMENTI

Opomba: Objavljamo skrajšan seznam dokumentov, med njimi okrožnice in pomembnejše dokumente. Celoten seznam je objavljen v prejšnjih številkah.

2. Janez Pavel II., Okrožnica Človekov Odrešenik (1979)
10. Janez Pavel II., Okrožnica o božjem usmiljenju (1981)
13. Janez Pavel II., Okrožnica o človeškem delu (1981)
16. Janez Pavel II., Apostolsko pismo o družini (1982)
25. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o pokori in spravi (1985)
32. Janez Pavel II., Okrožnica o Svetem Duhu (1986)
34. Janez Pavel II., Okrožnica o Odrešenikovi Materi (1987)
37. Janez Pavel II., Okrožnica o skrbi za socialno vprašanje (1988)
41. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda o krščanskih laikih (1989)
45. Janez Pavel II., Okrožnica Ob stoletnici (1991)
46. Janez Pavel II., Okrožnica Odrešenikovo poslanstvo (1991)
48. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda Dal vam bom pastirjev (1992)
52. Janez Pavel II., Okrožnica Sijaj resnice (1994)
56. Direktorij za službo in življenje duhovnikov (1994)
58. Janez Pavel II., Apostolsko pismo V zarji tretjega tisočletja (1995)
60. Janez Pavel II., Okrožnica Evangelij življenja (1995)
63. Janez Pavel II., Okrožnica Da bi bili eno (1996)
78. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Gospodov dan (1998)
80. Janez Pavel II., Okrožnica Vera in razum (1999)
87. Papeška biblična komisija, Interpretacija Svetega pisma v Cerkvi (2000)
91. Janez Pavel II., Apostolsko pismo Ob začetku novega tisočletja (2001)
94. Kongregacija za bogoslužje, Splošna ureditev rimskega misala (2002)
95. CEI, Kako oznanjati evangelij v svetu, ki se spreminja (2002)
99. Kongregacija za duhovščino, Duhovnik, pastir in voditelj župnijskega občestva (2002)
101. Janez Pavel II., Okrožnica Cerkev iz evharistije (2003)
102. Kongregacija za bogoslužje in za zakramente, Direktorij za ljudske pobožnosti in bogoslužje (2003)
104. Papeški svet za kulturo, Jezus Kristus prinašalec žive vode (2003)
107. Kongregacija za verski nauk, Pismo o sodelovanju moških in žensk (2004)
112. Papež Benedikt XVI., Okrožnica Bog je ljubezen (2006)
115. Papež Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda Evharistija – zakrament ljubezni (2007)
118. Papež Benedikt XVI., Okrožnica Rešeni v upanju (2008)
124. Papeška biblična komisija, Sveto pismo in morala (2009)
127. Benedikt XVI., Okrožnica Ljubezen v resnici (2009)

130. Mednarodna teološka komisija, V iskanju univerzalne etike – Nov pogled na naravni moralni zakon (2010).
131. Papež Benedikt XVI., Posinodalna apostolska spodbuda Gospodova beseda – Verbum Domini (2011)
132. Italijanska škofovska konferenca, Pismo iskalcem Boga (2011)
134. Papež Benedikt XVI., Apostolsko pismo Vrata vere – Porta fidei (2012)
136. Mednarodna teološka komisija, Teologija danes – pogledi, viri in merila (2012)
138. Papež Frančišek, Okrožnica Luč vere – Lumen fidei (2013)
140. Papež Frančišek, Apostolska spodbuda Veselje evangelija (2014)
141. Komisija škofovskih konferenc Evropske skupnosti, Evropska skupnost solidarnosti in odgovornosti (2014)
142. Papeški svet za zakonska besedila, Navodilo Dostojanstvo zakona (2014)
144. Papež Pavel VI., Okrožnica Posredovanje človeškega življenja (nova izdaja) (2014)
145. Tretje izredno splošno zasedanje škofovske sinode – Sinodalno poročilo (2015)
146. Kongregacija za ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega življenja – Pozorno opazujte (2015)
147. Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov – Homiletični direktorij (2015)
148. Slovenska škofovska konferenca, Narodne smernice za oblikovanje in službo stalnih diakonov v Sloveniji (2015)
149. Papež Frančišek, Okrožnica o skrbi za skupni dom Hvaljen, moj Gospod – laudato si' (2015)
150. Skupno luteransko-katoliško obeleževanje reformacije leta 2017. Od konflikta do skupnosti (2016)
151. Papež Frančišek, Apostolsko pismo v obliki motu proprio Gospod Jezus, usmiljeni sodnik (2016)
152. Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda Radost ljubezni (2016)
153. Konferenca katoliških škofov ZDA, Čisto srce mi ustvari (2016)
154. Kongregacija za verski nauk, Cerkev se pomlaja (2017)
155. Kongregacija za duhovščino, Dar duhovniškega poklica (2018)
156. Papež Frančišek, Apostolska spodbuda Veselite in radujte se (2018)
157. Dikasterij za laike, družino in življenje, Dati vse od sebe (2019)
158. Papež Frančišek, Posinodalna apostolska spodbuda Kristus živi (2019)
159. Kongregacija za katoliško vzgojo, Moškega in žensko ju je ustvaril (2019)
160. Papež Frančišek, Škofovsko občestvo,* Mednarodna teološka komisija, Sinodalnost v življenju in poslanstvu Cerkve (2020)